DÖNEM : 17 CİLT : 17 YASAMA YILI : 2

T. B. M. M.
TUTANAK DERGİSİ

106 ncı Birleşim

4 . 6 . 1985 Salı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ 191:192

II. — GELEN KÂĞITLAR 192:193

III. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI 193

A) Gündem Dışı Konuşmalar *193*

1. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Türk tarımının içinde bulunduğu sıkıntılar konusunda gündem dışı konuşması 193:194

2. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, bazı görevlere kadınların alınmaması konusunda gündem dışı konuşması 194:195

3. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, memleketimizde küçük hidroelektrik santrallarının artırılması konusunda gündem dışı konuşması 195

B) Tezkereler ve Önergeler *195*

1. — Portekiz'e gidecek olan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun dönüşüne kadar Dışişleri Bakanlığına, Devlet Bakanı A. Mesut Yılmaz'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi 3/805) 195

Sayfa

2. — İsviçre'ye gidecek olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli'nin dönüşüne kadar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına, Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/806) 197

C) Çeşitli İşler *197*

1. — MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp'ın, 30 Mayıs 1985 Perşembe günkü Birleşimde, Mecliste cereyan eden olayların tutanaklara tarafsız bir şekilde aksettirilmediğine dair gündem dışı beyanı üzerine yapılan araştırma sonucunda, geçmişte olduğu gibi bugün de TBMM görüşmelerinin tutanaklara sadakatle geçirildiğine dair Başkanlık tezkeresi (5/51) 197

D) Danışma Kurulu Önerileri *197*

a) Siyasî Parti Grubu Teklifleri 197

1. — Genel Kurulun 7 Haziran 1985 Cuma günü ile 10 Haziran 1985 Pazartesi günleri de toplanması ve 5 Haziran 1985 Çarşamba gününden başlamak üzere Genel Kurul toplantılarının 10.00 - 13.00 ve 14.00 - 19.30 saatleri arasında yapılmasına dair ANAP Grubu Başkanvekilinin önerisi 197:198

Sayfa

IV. — SORULAR VE CEVAPLARI 198,245

A) Sözlü Sorular ve Cevapları *198*

1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, bakanlıklarının dış ülkelerdeki teşkilatına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/357) 198

2. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Türkiye Kömür İşletmelerinin kömür üretim ve satışlarına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/358) 198

3 .— İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, işsizlik sorununa ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/308) 198

4. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, memur ve işçi emeklilerinin maaşlarına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/309) 198

5. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, asgarî ücrete ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/312) 198

6. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Türkiye Kömür İşletmelerine İlişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/359) 198:199

7. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, çarşı ve mahalle bekçilerine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/317) 199

8. — İçel Milletvekili Ali İhsan Elgin'in, tasfiye halindeki bazı bankaların eski yönetim kurulu üyelerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/325) 199

9. — Sinop Milletvekili Hilmi Biçer'in Türkiye'de F - 16 uçaklarının yapılması projesine ortak olan bir firmaya ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/328) 199

10. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, Bakanlıkta zorunlu nakil yapıldığı iddialarına ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/331) 199

11. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, üst düzey yöneticilerinin ek görevlerine ilişkin Başbakandan sözlü sorusu ve Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın cevabı (6/336) 199:200

Sayfa

12. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, cezaevlerinde bulunan fikir suçlularına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/342) 200

13. — Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek'in, Atatürk Barajı göl alanında kalacak olan Samsat İlçesine İlişkin Başbakandan sözlü sorusu ve Devlet Bakanı Ahmet Karaevli'nin cevabı (6/344) 200:201

14. — Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek'in, Adıyaman İli Gölbaşı İlçesinde kurulacağı iddia edilen termik santrala ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/345) 201

15. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, Türkiye Sakatları Koruma Millî Koordinasyon Kuruluna ait paranın amaç dışı kullanıldığı iddiasına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/353) 201

16. — Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt'un, millî gelir dağılımını gösteren istatistikî verilere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/354) 201

17. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, muhtarların birikmiş ödeneklerine ilişkin Maliye ve Gümrük ve İçişleri bakanlarından sözlü sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in cevabı (6/355) 202:203

18. — Eskişehir Milletvekili Münir Sevinç'in, Kütahya İli eski Gediz İlçesinin belediye hizmetlerinden faydalanabilmesine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/356) 203

19. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Cihanbeyli İlçesi entegre süt mamülleri ve soğuk hava deposuna ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/361) 203

20. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İlindeki telefon santral sistemine ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/363) 203

21. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Beyşehir İlçesi linyit kömürü rezervlerine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/364) 203

22. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Beyşehir İlçesindeki spor tesislerine

Sayfa

ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/365) 203

23. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, işkence yaptıkları iddiası ile yargılanan resmî görevlilere ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/367) 203

24. — Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in, açığa alınan ve tayin edilmeyen öğretmenlere ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/368) 203

25. — Malatya Milletvekili Ayhan Fırat'ın, Türkiye Taş Kömürü Kurumu Genel Müdürlüğü Zonguldak İşletmeleri Personelinin ikramiyelerine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/369) 203

26. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, Balıkesir İli Gökçeyazı Ovasının sulanmasına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/370) 203

27. — İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, fındık ihracatındaki «Fon» uygulamasına ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü soru önergesi (6/371) 203

28. — İzmir Milletvekili Rüştü Şardağ'ın, Türk Hava Yolları Genel Müdürlük binasının ihalesine ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/372) 203

B) Yazılı Sorular ve Cevapları *203*

1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Erzurum ve Kars illerinde deprem konutları yapan bazı müteahhitlere ödenen hakedişlere ilişkin sorusu ve Bayındırlık ve İskân Bakanı İsmail Safa Giray'ın yazılı cevabı (7/544) 245:246

V. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER 204

1. — Maden Kanunu Tasarısı ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret ve Plan ve Bütçe Komisyonları raporları (1/662) (S. Sayısı : 319) 204: 245,247:250,251:274,255:256

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 15.00'te açıldı.

28 Mayıs 1985 tarihli 104 üncü Birleşimde vukubulan olaylarla ilgili olarak MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp, ANAP Grubu Başkanvekili Pertev Aşçıoğlu ve HP Genel Başkanı Necdet Calp, gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Başkanlıkça tutanakların incelenmesinde; 28 Mayıs 1985 tarihli 104 üncü Birleşimde kendisine üç birleşim Meclisten geçici çıkarma cezası verilen Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt'un, aynı birleşimde savunması alınmadığı için ceza kararının hukuken tekemmül etmediği ve sarfedilen sözlerin de hakaret maksadıyla söylenmediği kanaatına varıldığından, söz konusu cezanın verilmemiş sayıldığı açıklandı.

Nairobi'de yapılacak «Birleşmiş Milletler Kadınlar On Yılı Çalışmalarını Gözden Geçirme ve Değerlendirme Dünya Konferansı»na katılacak heyete, Ankara Milletvekili Göksel Kalaycıoğlu ile İstanbul Milletvekili İmren Aykut'un da dahil edilmesine dair Başbakanlık tezkeresi kabul edildi.

Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun (6/357), (6/358) ve (6/359),

İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün (6/308), (6/309) ve (6/312),

İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın (6/331),

Konya Milletvekili Salim Erel'in (6/336) ve (6/364),

Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek'in (6/344) ve (6/345),

Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in (6/353) ve

Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt'un (6/354),

Sözlü soru önergeleri, soru sahipleri Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından, bir defaya mahsus olmak üzere;

İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün (6/317),

Eskişehir Milletvekili Münir Sevinç'in (6/356),

Konya Milletvekili Salim Erel'in (6/361), (6/363) ve (6/365),

Sözlü soru önergeleri, soru sahipleri ve ilgili bakanlar Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından;

İçel Milletvekili Ali İhsan Elgin'in (6/325) sözlü soru önergesi, soru sahibi izinli olduğundan;

Sinop Milletvekili Hilmi Biçer'in (6/328)

Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in (6/342)

Sözlü soru önergeleri, ilgili bakan Genel Kurulda hazır bulunmadığından;

Kahramanmaraş Milletvekili M. Turan Bayezit'in (6/355) ve

Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in (6/367),

Sözlü soru önergeleri, mehil verildiğinden;

Ertelendiler.

Maden Kanunu Tasarısı (1/662) (S. Sayısı : 319) Komisyon yetkilisi Genel Kurulda hazır bulunmadığından;

Maddeleri Komisyona geri verilen; Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun, Türk Ceza Kanununun 175, 176, 177 ve 178 inci Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi (2/102) (S. Sayısı : 82 ve 82'ye 1 inci ek), Komisyondan gelmediğinden,

Görüşmeleri ertelendi.

2977 sayılı İdarî Usul ve İşlemlerin Yeniden Düzenlenmesi ile İlgili Yetki Kanununun Süresinin Uzatılması Hakkında (1/695) (S. Sayısı : 325),

29.7.1970 Gün ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında (1/693) (S. Sayısı : 322) ve

Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında (1/636) (S. Sayısı : 328),

Kanun tasarılarının maddeleri kabul edilerek tümleri açık oya sunuldu; oyların ayrımı sonucunda kabul edilerek kanunlaştıkları açıklandı.

8.6.1959 Gün ve 7338 Sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısının (1/684) (S. Sayısı : 318) Komisyonca geri alınan 1 inci maddesi ile yürürlük maddeleri hariç, diğer maddeleri kabul edildi.

6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 48 inci Maddesinin Birinci Fıkrasının Değiştirilmesine ve 51 inci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine Dair (1/686) (S. Sayısı . 323),

4.1.1961 Gün ve 213 Sayılı Vergi Usul Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında (1/696) (S. Sayısı : 324) ve

4.7.1972 Tarihli ve 1602 Sayılı Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 82 nci Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair (1/652) (S. Sayısı : 326),

Kanun tasarıları, görüşmeleri tamamlanarak kabul edilip kanunlaştılar.

21.6.1927 Tarihli ve 1111 Sayılı Askerlik Kanununun 5 inci Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısının (1/687) (S. Sayısı : 327) reddedilmesine dair Millî Savunma Komisyonu raporu da kabul edilerek tasarı düştü.

4 Haziran 1985 Salı günü toplanılmak üzere birleşime saat 19.20'de son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Ledin Barlas

Kâtip Üye	Kâtip Üye
Kırklareli	Giresun
Cemal Özbilen	*Yavuz Köymen*

II. — GELEN KÂĞITLAR

31 . 5 . 1985 Cuma

Teklif

1. — Denizli Milletvekili Muzaffer Arıcı ve 53 Arkadaşının; 1984 - 1985 Yılı Futbol Sezonunda Profesyonel Liglerde Oynayan Kulüplerin Küme Düşmemesi Hakkında Kanun Teklifi (2/257) (Millî Eğitim Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi : 30.5.1985)

Raporlar

1. — 1479 Sayılı Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununa Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu (1/669) (S. Sayısı : 332) (Dağıtma tarihi : 31.5.1985) (GÜNDEME)

2. — Serbest Bölgeler Kanunu Tasarısı ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret; Plan ve Bütçe Komisyonları raporları (1/694) (S. Sayısı : 335) (Dağıtma tarihi : 31.5.1985) (GÜNDEME)

4 . 6 . 1985 Salı

Tasarı

1. — 1615 Sayılı Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı (1/700) (Plan ve Bütçe Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi : 4.6.1985)

Raporlar

1. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşik Arap Emirlikleri Hükümeti Arasında 9 Ağustos 1984 Tarihinde İmzalanan Kültür Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Millî Eğitim ve Dışişleri komisyonları raporları (1/641) (S. Sayısı : 336) (Dağıtma tarihi : 3.6.1985) (GÜNDEME)

2. — Kadınlara Karşı Her Türlü Ayırımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine Katılınmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/680) (S. Sayısı : 337) (Dağıtma tarihi : 3.6.1985) (GÜNDEME)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Başkanvekili Abdulhalim Aras

KÂTİP ÜYELER : Saffet Sakarya (Çankırı), Cemâl Özbilen (Kırklareli)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 106 ncı Birleşimini açıyorum.

Toplantı için yetersayımız vardır, görüşmelere başlıyoruz.

III. — BAŞKANLIĞIN GEN EL KURULA SUNUŞLARI

A) GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

1. — Hatay Milletvekili Mustafa Murat Sökmenoğlu'nun, Türk tarımının içinde bulunduğu sıkıntılar konusunda gündem dışı konuşması

BAŞKAN — Hatay Milletvekili Sayın Murat Sökmenoğlu, Türk tarımının içinde bulunduğu sıkıntıları dile getirmek üzere gündem dışı söz istemişlerdir, kendilerine söz veriyorum.

Buyurun Sayın Sökmenoğlu.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Türkiye nüfusunun yüzde 56'sını teşkil eden Türk köylü ve çiftçisinin ve Türk tarımının ihtiyacı olan bazı tedbirlerin alınmamasından dolayı huzurlarınızı işgal ediyor, bir ziraatçı olarak Cumhuriyet Hükümetimizin bu hususlara dikkatini çekmek istiyorum.

Sayın milletvekilleri, tarım alanında gün geçtikçe artan maliyet enflasyonuna karşı tedbir alınamamaktadır. Bu şekildeki tarım politikasıyla Türk çiftçi ve köylüsü tabiatın esiri olmaktan kurtulamayacaktır.

Tarım üretiminde verimliliği artırıcı tedbirlerin sürdürülmesi ve dikkatle takip edilmesi gerekir. Halihazırdaki tedbirler büyüyen, kalkınan, müreffeh Türkiye geleceği için kâfi değildir. Pazar tarımına senelerce evvel geçen çiftçilerimiz, bugün nafaka tarımına geri dönüşünün endişesini taşımaktadır.

Muhterem milletvekilleri, tarım, yapısı gereği insana en fazla ihtiyaç gösteren ve insan ile tabiatı yaklaştırıcı bir ekonomik faaliyet alanıdır. Malumlarınız veçhile Türk tarımında ise çiftçinin kaderi, bütün gelişmelere rağmen, henüz tabiatın elinden kurtarılmış değildir. Anadolu insanı tabiatla amansız bir rekabet halindedir. Türk çiftçisini kötü tesadüflerin esiri olmaktan kurtarmak, aç değil tok, çıplak değil giyimli, açıkta değil evinde barındırarak toprağının verimliliğini artırmak, Türk yurdunu mamur yapmanın yoludur. Ancak, tarımda ihmalin ve ithalata yönelmenin bir sonucu olarak aleyhte gelişmelerin son yıllarda giderek arttığı da bir gerçektir. Neticede sıkıntıların

faturası hem üreticiye, hem de tüketiciye ağır bir şekilde yansımaktadır.

Uygulanan tarım politikasının sonucu bugün orta halli çiftçi geliriyle ancak akaryakıt, gübre ve ilaç gibi zorunlu masraflarını karşılayabilecek duruma gelmiştir. Yıllık üretimi büyük bir artış da göstermeyen çiftçinin son 5 senede geliri reel olarak azalmıştır.

Çiftçinin 1979'dan bugüne masrafları yüzde 2 500 artarken, destekleme fiyat artışı yüzde 450'dir. 1980'de 29 ton buğday veya 5 ton pamuk, 8 ton ayçiçeği, 102 ton şeker pancarı üreten bir çiftçi ailesi 1 traktör alırken, bugün 1985 Türkiye'sinde ancak 70 ton buğday veya 20 ton pamuk, 32 ton ayçiçeği veya 380 - 400 ton şeker pancarı satıp 1 traktör alabilmektedir. İşte bu gerçekler, sanırım endişemizi ortaya koymaya kâfidir.

Bugün bir yandan serbest piyasa faizleri, bir yandan destekleme fiyatlarının maliyet seviyesinin altında tutuluşu, diğer yandan da üretim için bütün girdi fiyatlarının alabildiğine artırılması ve çiftçi şikâyetlerinin dinlenmemesi, ithal tehditleri ve kredi kısıtlamalarıyla yüksek faiz politikası mesleği olmayan köy insanını, çiftçileri tekrar nafaka tarımına mahkûm edecektir.

Sayın milletvekilleri, tarımdaki mevcut hedeflerle, ülkenin mevcut ziraî kapasitesini artırmak, kapasiteyi azamî verimde kullanmak da mümkün değildir. Takdir edersiniz ki, ihracatımızın artması da tarıma dayalı sanayi ürünlerinin ihracattaki payının artması ile mümkündür. Türkiye'nin doğal potansiyelini oluşturan tarım ve hayvancılık gibi sahalarda sanayileşme hızlandırılamamış ve maalesef üretim de fazla artırılamamıştır. Pazar ekonomisinin bir parçası haline gelmeye uğraşan ve medenî ihtiyaçlarının satın alınmasını sağlayacak bir ekonomik güce sahip olmaya çalışan Türk köylüsü bu hedeflerle o noktaya ulaşamaz. Yeni tedbirlerin gündeme getirilmemesi çiftçileri yabanda iş ve aş bulma zorunluluğuna itecektir.

Değerli üyeler, bundan dolayı bir plan dahilinde bir karış toprağı boş bırakmamak, bir damla suyu denizlere akıtmamak, bir kilo gıda maddesini çürütmemek, bir çiftçinin kendi ailesinden başka 8 insanı beslemesi ve yeşilin bozkırı yenmesi hedeflerinin gerçekleştirilmesine yönelik yeni tedbirler alınması zaruretine inanıyorum.

Hububatı 47 milyon tona, çiftçi ve köylümüzün reel gelirini ve satın alma gücünü bugünün 4 katına çıkartarak 70 milyonluk bir Türkiye geleceğinin şimdiden teminat altına alınması ve bugün 200 milyon olan Ortadoğu nüfusunun 2000 yıllarında 400 - 500 milyon olacağı gerçeğinin göz ardı edilmemesi ve Ortadoğuyu besleyecek olan Türkiye'nin bugünden tedbir alması şart değil midir?

Anadolu sevgisini bağrına basan Cumhuriyet Hükümetimize huzurlarınızda sesleniyorum : Türk tarım ekonomisine yeniden hız verelim ve «Çorak topraklar benim insanımın kaderi olamaz» diyenlerin hamlelerine yeni hamlelerle devam edelim; bereket yolunda, refah yolunda nüfusumuzun yüzde 56'sını teşkil eden köylü ve çiftçinin yüzünü güldürelim, fukaralığın kısır döngüsünden çiftçimizi kurtaralım.

Ülkemizde tarıma tahsis edilen sabit sermaye yatırımlarının yetersizliği nedeniyle dış kaynaklı proje yatırımlarının önem kazandığını ve İslam dünyasının büyüklüğü ve imkânları bakımından bu ülkeler ile işbirliğine büyük önem verdiklerini ifade eden Cumhuriyet Hükümetimize huzurlarınızda soruyorum : Bugüne kadar tarım kesimine fiilen gelmiş yabancı sermaye ne kadardır ve tarıma fiilen para yatırmış olan yabancılar ve firmalar kaç tanedir?

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; sözlerimi bitirirken ileriye bakan, çağdaş, büyüyen, tarımını ilkel metotlardan kurtarmış, meselelerini halletmiş ve bir baştan bir başa inşa edilmiş bir Türkiye için başlatılmış hamlelerin devamını ve hızlandırılmasını temenni ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (MDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Sökmenoğlu.

2. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan'ın, bazı görevlere kadınların alınmaması konusunda gündem dışı konuşması

BAŞKAN — Edirne Milletvekili Sayın Türkân Arıkan, bazı görevlere kadınların alınmaması konusunda gündem dışı söz istemişlerdir, kendilerine söz veriyorum.

Buyurunuz Sayın Arıkan. (MDP ve HP sıralarından alkışlar)

TÜRKÂN TURGUT ARIKAN (Edirne) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İçişleri Bakanlığında bazı görevlerin kadınlara kapalı tutulması nedeniyle söz almış bulunuyorum. Bunlardan biri kaymakamlık, diğeri de Emniyet Genel Müdürlüğünde kimyagerlik görevidir.

Sayın milletvekilleri, Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset ve İdare Bölümü mezunu Fatma Yazıcı, 1980 yılında İçişleri Bakanlığına maiyet memurluğu sınavı için başvurmuştur. Kendisine kadın maiyet memuru

alınmadığının bildirilmesi üzerine Danıştaya müracaat etmiştir. 1980 yılında yapılmış olan başvuruyu Kasım 1984'te sonuçlandıran Danıştayın kararı kısaca şöyledir :

«Her ne kadar Anayasamızda yer alan eşitlik ilkesinde cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin kanun önünde herkesin eşit olduğu vurgulanmakta ise de; idarenin, görevin yürütüleceği ilçelerdeki toplumsal, kültürel, coğrafî ve ulaşım olanaklarını göz önüne alarak kadın erkek ayrımı yapması Anayasaya aykırı değildir.»

Türk Kadın Hakları 50 nci Yılı Kutlama Programı sırasında İçişleri Bakanımızın 7 Aralık 1984 tarihli bir gazetede yer alan açıklamalarını aynen sunuyorum :

«İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, kadınların kaymakam ve vali olmaları için herhangi bir yasal engelin bulunmadığını, böyle bir uygulamanın sadece teamül gereği olarak yapıldığını bildirdi.

İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, kaymakamlık için kadınlardan başvuru gelmesi halinde bunu değerlendireceğini söyledi. Akbulut, yasal engel olmamasına rağmen şimdiye kadar uygulamada bu yola gidilmediğini anlattı. Kadınlar bugün toplumun her kesiminde başarılı çalışmalar yapıyorlar. Vaktiyle ata binemedikleri için kaymakam olamazlar şeklinde bir düşünceyle yapılmış. Benim eşim hâkim ve görevi gereği ata da biner.»

Danıştayın kararı üzerine de Sayın İçişleri Bakanımız 26 Mayıs 1985 tarihinde basına şu açıklamayı yapmıştır :

«Ülkemizin yapısı, kaymakamdan beklenen hizmetlerin fizikî yönden arz ettiği zorluklar düşünülerek bugüne kadar bayanların kaymakamlığa alınmaları bakanlığımızca uygun görülmemiştir. Danıştay Beşinci Dairesi de aldığı kararla maiyet memurluğu imtihanına kabul edilmeyen bir bayan müracaatçının açtığı davayı redderek bakanlık uygulamasının Anayasaya aykırı olmadığını kabul etmiştir.

Bu nedenle bayanların da kaymakam olabilmeleri konusunda bakanlığımızca herhangi bir çalışma yapılmamaktadır.»

Bu olayların yanı sıra 23 Mayıs 1985 günü radyoda Emniyet Genel Müdürlüğüne alınacak kimyagerler konusunda duyuru yapılmış ve erkek eleman alınacağı bildirilmiştir. Aynı gün Sayın İçişleri Bakanımıza çektiğim telgrafa henüz hiçbir cevap alamadım.

Sayın milletvekilleri, İçişleri Bakanlığının görüş ve uygulamaları Anayasamızın 10 uncu maddesine aykırıdır. Nüfusun yüzde 49'unu oluşturan kadınlarımıza kaymakamlık ve kimyagerlik görevlerinin açık olması hem Anayasamız, hem de Anayasamızın özündeki Atatürk ilkeleri gereğidir. Türk kadınının toplum içinde erkeklerle birlikte ve beraber her alanda yer alması, toplumumuzda düşünce, davranış ve tutumlara özen gösterilmesine yardımcı olacak bir etkendir.

Kaymakamlık, ilçelerde devletin temsilidir. Kaymakam, kendisine bağlı olarak çalışan görevlilerin mevzuatı uygulamalarını sağlar ve denetler. İlçe ile ilgili yatırımları valiliğe önerir. İlçede gereken güvenlik önlemlerini aldırır. İl İdaresi Kanunu uyarınca da köy muhtarlarına talimat ve emir verir ve köyleri denetler; yani kısacası kaymakamlık bir tokat atma işi değil, bir yönetim işidir.

Emniyet Genel Müdürlüğündeki kimyagerlik ise cinsiyet ayrımı ile hiç de ilgisi olmayan bir uzmanlık işidir.

Yöneticilik ve kimyagerlik görevleri, sadece erkeklere has bir olgu değildir. Nitekim, Amerika Birleşik Devletlerinin en etkili gazetelerinden biri olan Wall Street Journal gazetesi, Türk kadınlarının iş dünyasındaki başarılarının, Batı dünyasından daha ileri olduğunu yazmıştır.

Ata binme meselesine gelince : Buna, yüce Atatürk'ün bir sözüyle cevap veriyorum. Bakınız yüce Önder ne diyor : «Ata en çok ve en iyi binen yalnız Türk erkekleri değildir, Türk kadını da bu işi bilir.» Nitekim bugün kadın hâkimler, öğretmenler, doktorlar, ziraat mühendisleri, veterinerler ve ebeler köylerde görev yapmakta; gece gündüz demeden gerektiğinde at sırtında, gerektiğinde yürüyerek, gerektiğinde motorlu araçlarla köylere gitmektedirler. Şimdi, toplumsal, kültürel, coğrafî ve ulaşım zorlukları var diye bu saydığım kadın görevlileri köylere göndermeyecek miyiz?

İçişleri Bakanlığının bu konudaki anlayışı toplumsal ve kültürel durumumuzla da çelişmektedir. Türk köylüsü kadınlara saygıda aydınlara örnek olacak şekilde son derece duyarlıdır.

Sayın milletvekilleri, Atatürkçülük sadece «Biz tAatürkçüyüz» demekle olmaz; Atatürkçü anlayış düşüncede, sözde ve kâğıt üzerinde olduğu kadar, anayasa ve kanunlara, fiiliyata ve uygulamaya yansıtmakla olur.

Dışişleri Bakanlığımız, «Birleşmiş Milletler Kadına Ayrımın Kaldırılması» yönündeki uluslararası anlaşmalar üzerinde çalışmalarını sürdürürken, İçişleri Bakanlığının uygulamalarını benimsemek ve desteklemek mümkün değildir.

Sözlerimi bitirirken «Que vadis?» diyor ve gerek kaymakamlık, gerek kimyagerlik konusunda gereken düzeltmeleri yapması için İçişleri Bakanlığına çağrıda bulunuyorum.

Yüce Meclise saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Arıkan.

3. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, memleketimizde küçük hidroelektrik santrallarının artırılması konusunda gündem dışı konuşması

BAŞKAN — Sayın Nalbantoğlu gündem dışı söz istemişlerdir, kendilerine söz veriyorum.

Buyurun Sayın Nalbantoğlu.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlarım.

Memleketimizde küçük hidroelektrik santrallar daha çok sayıda yapılmalıdır diye bir konuşma hazırlığı içindeydim; bugün bunu arz edeceğim.

Gelişmiş ve özellikle gelişmekte olan ülkelerin sorunlarından birisi ve belki de başta geleni enerjidir. 1970'li yıllarda bir bunalım derecesinde kendisini gösteren bu sorunu çözebilmek için milletler kendi öz kaynaklarına eğilmek zorunluğunu duymuş, bu zorunluk nedeniyle de değişik konulardaki araştırmalarına hız vermişlerdir. Dolayısıyla alışılmış enerji kaynaklarından, daha ziyade memleketlerinde buldukları enerji kaynaklarına ve hidroelektrik santrallara yönelmişlerdir. İşte küçük hidroelektrik santrallarda bu hidroelektrik enerjinin bir dalıdır.

Küçük HES'ler (Küçük hidroelektrik santrallar) hidroelektrik enerji içerisinde yer almaktadır. Tüm dünyada bu küçük HES'lere büyük HES'lerin tamamlayıcısı gözüyle bakılmış, mümkün olduğunca bunlardan faydalanma yoluna gidilmiştir.

Bizim memleketimizde de bilhassa Doğu Anadolu'da çok miktarda küçük HES yapılacak su kaynaklarımız, potansiyelimiz mevcuttur.

Şunu arz etmek istiyorum ki, 1970'den 1979 yılına kadar Çin'de dahi bu tatbikata çok geniş surette yer verilmiş, 90 bin adet küçük HES yapılmıştır. Dikkat buyurursanız 9 yılda 90 bin adet; yani yılda 10 bin tane küçük HES yapmak suretiyle memleketlerinin elektrik ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Çin'deki bu küçük HES'lerden elde edilen enerji, üretilen tüm enerjisinin yüzde 40'ı oranındadır. Bizde ise henüz yüzde 3'ü mertebesinde oluyor.

1926 yılından beri bizim memleketimizde kurulmaya başlanmış olan küçük HES'ler ancak 176 adede ulaşmıştır. Halbuki, başta da belirttiğim gibi, memleketimizin Doğu Anadolu Bölgesi, bilhassa Aras, Çoruh, Zap Suyu çevreleri çok miktarda küçük HES yapılabilecek potansiyele haizdir.

Bu konuşmamı şu sırada neden getirdim? Sayın Başbakanımız bir heyetle Çin'e gideceklerdir. Çin'de bu konunun tatbikatı çok yaygın olduğuna göre ve yukarıda da bahsettiğim üzere, yılda 10 bin tane küçük hidroelektrik santralı yapmış bir memlekette bunun tatbikatından yararlanmayı; bizim memleketimizde de, özellikle Doğu Anadolu'da su potansiyelinin bulunduğu yörelerimizdeki nehirlerimiz, çaylarımızda bu küçük HES yapımını acaba Çin Hükümetiyle ayarlayamaz mı, «Yap, işlet, kazan» şeklinde bir yatırımı başlatamaz mı diye düşünürüm.

Dolayısıyla bu HES'lerin göllerinde üretilecek balıktan da iç su ürünü bakımından yararlanmak mümkündür. İki yönlü olarak memleketimizdeki, bilhassa Doğu Anadolu'daki bu potansiyeli harekete geçirmek gerekmektedir. Bunun üzerinde gerek şu seyahati sırasında, gerekse döndükten sonra bakanlar, bakanlıklar dururlarsa çok memnun oluruz. Bunu hatırlatmış olmak için bu konuşmayı yaptım.

Hepinizi saygıyla selamlarım. (HP ve MDP sıralarından alkışlar)

B) TEZKERELER VE ÖNERGELER

1. — Portekiz'e gidecek olan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun dönüşüne kadar Dışişleri Bakanlığına, Devlet Bakanı A. Mesut Yılmaz'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/805)

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz.

Cumhurbaşkanlığı tezkereleri vardır. Okutup ayrı ayrı bilgilerinize sunacağım :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Lizbon'da yapılacak NATO Konseyi Dışişleri Bakanları toplantısına katılmak ve NATO üyesi ülkelerin heyetleriyle görüşmelerde bulunmak üzere 4 - 8 Haziran 1985 tarihleri arasında Portekiz'e gidecek olan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun dönüşüne kadar; Dışişleri Bakanlığına, Devlet Bakanı A. Mesut Yılmaz'ın vekillik etmesinin, Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerinize sunarım.

Kenan Evren
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

2. — İsviçre'ye gidecek olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli'nin dönüşüne kadar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına, Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/806)

BAŞKAN — Diğer tezkereyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO)'nın 5 - 27 Haziran 1985 tarihleri arasında Cenevre'de yapılacak 71 inci dönem Uluslararası Çalışma Konferansı'na katılmak üzere İsviçre'ye gidecek olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli'nin dönüşüne kadar; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına, Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın vekillik etmesinin, Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerinize sunarım.

Kenan Evren
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

C) ÇEŞİTLİ İŞLER

1. — MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp'ın 30 Mayıs 1985 Perşembe günkü Birleşimde, Mecliste cereyan eden olayların tutanaklara tarafsız bir şekilde aksettirilmediğine dair gündem dışı beyanı üzerine yapılan araştırma sonucunda, geçmişte olduğu gibi bugün de TBMM görüşmelerinin tutanaklara sadakatle geçirildiğine dair Başkanlık tezkeresi (5/51)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının bir tezkeresi vardır, okutup bilgilerinize sunacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna

Sayın milletvekilleri,

Genel Kurulun 30 Mayıs 1985 Perşembe günkü Birleşiminde Sayın Turgut Sunalp gündem dışı olarak yaptıkları konuşmalarında, Meclis tutanaklarının Mecliste cereyan eden olayları tarafsız bir şekilde aksettirmediğini beyan buyurmuşlardır.

Sayın milletvekilleri,

Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşmelerin tutanakla tespiti yasama faaliyetlerinin çok önemli bir işlevidir.

Meclisimizde görüşmeler harfiyen tutanak esasına göre tespit edilir ve yayımlanır. Parlamento ve siyaset tarihinin aynası diyebileceğimiz bu belgelerin, Meclis görüşmelerini harfi harfine objektif olarak aksettirmesi gerekir.

Bugüne kadar olduğu gibi Başkanlığımız da Türkiye Büyük Millet Meclisi tutanaklarına gereken önemi vermekte ve hassasiyeti göstermektedir.

Başkanlığımız bu düşünce ve duygularla Sayın Sunalp'ın konuşmaları esnasında değindikleri, tutanaklara aksetmeyen konuya ilişkin olarak araştırma yapmıştır.

Araştırmamız sonucunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi görüşmelerinin sadakatle tutanaklara geçirildiği; ancak muhalefet partileri gruplarının Genel Kurul Salonunu terk etmelerine dair görüntü hakkında eksik kayıt bulunduğu; bunun da, tutanakların henüz uzman stenograflarca kontrolünün yapılıp, son şeklinin verilmemiş yani ham tutanak halinde olmasından ileri geldiği anlaşılmıştır.

Esasen, Genel Kurulda cereyan eden, görüntü halindeki bu gibi olaylar uzman stenograflar ve stenograflarca ayrı ayrı tespit edilmekte; ham tutanakların uzman stenograflar tarafından tetkik ve kontrolleri sonucunda eksikleri tamamlanmakta ve tutanaklar basılacak hale getirilmektedir.

Keyfiyeti Yüce Heyetinizin bilgilerine sunarım.

Necmettin Karaduman
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

D) DANIŞMA KURULU ÖNERİLERİ

a) Siyasî Parti Grubu Teklifleri

1. — Genel Kurulun 7 Haziran 1985 Cuma günü ile 10 Haziran 1985 Pazartesi günleri de toplanması ve 5 Haziran 1985 Çarşamba gününden başlamak üzere Genel Kurul toplantılarının 10.00 - 13.00 ve 14.00 - 19.30 saatleri arasında yapılmasına dair ANAP Grubu Başkanvekilinin önerisi

BAŞKAN — Anavatan Partisi Grubunun, İçtüzüğün 19 uncu maddesi gereğince verilmiş bir önergesi vardır, okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

3 Haziran 1985 tarihinde toplanan Danışma Kurulunda siyasî parti grupları arasında oy birliği sağlanamadığından, Grubumuzun aşağıdaki önerisinin İçtüzüğün 19 uncu maddesinin son fıkrası uyarınca Genel Kurulun onayına sunulmasını arz ederim.

Pertev Aşçıoğlu
Anavatan Partisi Grup
Başkanvekili

Öneri :

Genel Kurulun 7 Haziran 1985 Cuma günü ile 10 Haziran 1985 Pazartesi günü de toplantı yapması ve 5 Haziran 1985 Çarşamba gününden başlamak üzere Genel Kurul toplantılarının 10.00 - 13.00 ve 14.00 - 19.30 saatleri arasında yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler...

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Önerge üzerinde görüşme açmıyor musunuz Sayın Başkan?

BAŞKAN — Efendim, söz isteyen olursa veririz. Söz isteyen olmadığına göre...

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Başkanlık Divanının «söz isteyen var mı?» diye sorması lazım.

BAŞKAN — Efendim, ben sormak mecburiyetinde değilim.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — İçtüzüğe göre sormak mecburiyetindesiniz.

BAŞKAN — Siz söz isterseniz, söz veririz. Herhangi bir kimse söz istemedi. Şu anda da söz isteyen yok.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

CÜNEYT CANVER (Adana) — Sayın Başkanım, bir istifa dilekçem vardı.

BAŞKAN — Bize intikal etmedi efendim. İntikal ettiği takdirde...

CÜNEYT CANVER (Adana) — Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğüne ben elden götürdüm efendim. İntikal etti Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğüne efendim.

BAŞKAN — Başkanlığımıza intikal etmedi. İntikal ettiği zaman okuturuz efendim.

CÜNEYT CANVER (Adana) — Noterden mi çekeyim yani?..

BAŞKAN — Divana intikal ettiği zaman okuturuz efendim.

IV. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) SÖZLÜ SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, bakanlıkların dış ülkelerdeki teşkilatına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/357)

BAŞKAN — Gündemimizin «Sözlü Sorular» kısmına geçiyoruz.

1 inci sırada, Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Başbakandan sözlü soru önergesi vardır.

Sayın Hilmi Nalbantoğlu buradalar mı? Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yok.

Soru önergesi ertelenmiştir.

2. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Türkiye Kömür İşletmelerinin kömür üretim ve satışlarına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/358)

BAŞKAN — 2 nci sırada, yine Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi vardır.

Sayın Hilmi Nalbantoğlu?.. Burada.

Cevap vercek sayın bakan?.. Yok.

Soru önergesi ertelenmiştir.

3. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, işsizlik sorununa ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/308)

BAŞKAN — 3 üncü sırada, İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi vardır.

Sayın Feridun Şakir Öğünç buradalar mı efendim? Yok.

Cevap verecek sayın bakan?.. Burada.

Soru sahibi 2 nci defa Genel Kurulda bulunmadığı için sözlü soru önergesi düşmüştür.

4. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, memur ve işçi emeklilerinin maaşlarına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/309)

BAŞKAN — 4 üncü sırada, İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi vardır.

Sayın Feridun Şakir Öğünç?.. Yok.

Cevap verecek sayın bakan?.. Burada.

Soru sahibi 2 nci defa Genel Kurulda bulunmadığı için sözlü soru önergesi düşmüştür.

5. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, asgarî ücrete ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/312)

BAŞKAN — 5 inci sırada, İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi vardır.

Sayın Feridun Şakir Öğünç?.. Yok.

Cevap verecek sayın bakan?.. Burada.

Soru sahibi 2 nci defa Genel Kurulda bulunmadığı için sözlü soru önergesi düşmüştür.

6. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Türkiye Kömür İşletmelerine İlişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/359)

BAŞKAN — 6 ncı sıradaki sözlü soruya geçiyoruz.

Sayın Hilmi Nalbantoğlu?.. Burada.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yok.

Soru önergesi ertelenmiştir.

7. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, çarşı ve mahalle bekçilerine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/317)

BAŞKAN — 7 nci sırada İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi var.

Sayın Feridun Şakir Öğünç?.. Yok.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yok.

Soru önergesi ertelenmiştir.

8. — İçel Milletvekili Ali İhsan Elgin'in, tasfiye halindeki bazı bankaların eski yönetim kurulu üyelerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/325)

BAŞKAN — 8 inci sırada İçel Milletvekili Ali İhsan Elgin'in İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi var.

Sayın Ali İhsan Elgin?.. Yok.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yok.

Soru önergesi ertelenmiştir.

9. — Sinop Milletvekili Hilmi Biçer'in Türkiye'de F - 16 uçaklarının yapılması projesine ortak olan bir firmaya ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/328)

BAŞKAN — 9 uncu sıradaki sözlü soruya geçiyoruz.

Sayın Hilmi Biçer?.. Burada.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yok.

Soru önergesi ertelenmiştir.

10. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, Bakanlıkta zorunlu nakil yapıldığı iddialarına ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/331)

BAŞKAN — 10 uncu sıradaki sözlü soruya geçiyoruz.

Sayın Durmuş Fikri Sağlar?.. Burada.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yok.

Soru önergesi ertelenmiştir.

11. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, üst düzey yöneticilerinin ek görevlerine ilişkin Başbakandan sözlü sorusu ve Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın cevabı (6/336)

BAŞKAN — 11 inci sıradaki sözlü soruya geçiyoruz.

Sayın Salim Erel?.. Burada.

Cevap verecek sayın bakan?.. Burada.

Önergeyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Başbakan tarafından sözlü olarak yanıtlanması için gereğini saygı ile arz ederim.

Salim Erel
Konya Milletvekili

Üst düzey yöneticilerinden müsteşar, genel müdür, vali ve benzeri görevlilerden aslî görevleri dışında diğer bir iş yerinde de görevlendirilenler var mıdır?

Bu gibi durumda bulunanlar kimlerdir? İsimleri, ek görevleri ile aslî ve ek görevlerinden aldıkları maaş ve ücretleri açıklar mısınız?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI KÂZIM OKSAY (Bolu) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Konya Milletvekili Sayın Salim Erel'in Sayın Başbakanımıza yöneltiği sözlü soru önergesine cevap vermek üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Üst düzey yöneticilerinden müsteşar, genel müdür, vali ve benzeri görevlilerden aslî görevleri dışında diğer bir işyerinde görevlendirilenler vardır; sayısı 73'tür. Kuruluşlar itibariyle dağılımı şöyledir :

Devlet Planlama Teşkilatı 2; Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı 7; Ziraat Bankası 9; Anadolu Bankası 1; Vakıflar Genel Müdürlüğü, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, TÜPRAŞ, Petrol Ofis, Türkiye Petrolleri toplam olarak 6 kişi; Sümerbank 1; Etibank 1; TÜSTAŞ ve Keban Holding 2; Adalet Bakanlığı 1; Millî Savunma Bakanlığı 3; İçişleri Bakanlığı 2; Maliye ve Gümrük Bakanlığı 10; Ulaştırma Bakanlığı 8; Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı 10; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 4; Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı 6.

Kanun, tüzük, yönetmelik ve ana sözleşmelerdeki hükümlerle Bakanlar Kurulu kararlarına dayanılarak kendilerine ikinci görev verilen üst düzey yöneticileri her bakanlıkta ve kuruluşta bakan tarafından veya bakanların bilgisi dahilinde görevlendirilmektedir.

Ödenen ücretler Ekonomik Kurul tarafından ayda 44 bin ila 60 bin lira arasında tespit olunmaktadır. Bu miktarı aşan ücretler kanunlarda yer alan açık hükümler dahilinde ödenmektedir.

İkinci görevden alınan maaş ve ücretler ayrıca vergilendirilmekte ve bu bakımdan vergi kaybı olmadığı gibi, üst sınırı da Ekonomik Kurulca sınırlandırıldığından, üst kademe yöneticileri için hizmet amacı dışında teşvik edici nitelik taşımamaktadır.

Bu görevlerin verilmesinin amacı, kuruluşlarla bu görevi yapan kuruluş arasındaki koordinasyonun en iyi şekilde temin edilmesi gayesine matuftur.

Bilgilerinize arz ediyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Sayın Erel, görüş bildirmek ister misiniz?

SALİM EREL (Konya) — Evet.

BAŞKAN — Buyurun.

SALİM EREL (Konya) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Sayın Devlet Bakanımıza, vermiş oldukları bilgilerden ötürü teşekkür ederim. Ancak, benim sözlü sorumun tam cevabını almış değilim.

Memleketimizde, ekonomik yaşantı bakımından son derece hüzün verici bir tablonun göründüğü, işsiz sayısının nüfusumuzun yüzde 20'sine geldiği, çalışanların da, aldıkları ortalama maaş olan 30 - 40 bin lira ile geçim şartlarını asla yerine getiremedikleri bir dönemde, devletin kilit noktalarında bulunan kişilere verilen bu ücretleri ve görevleri ikinci bir görev olmaktan ziyade bu gibi kimselere beytülmaldan ulufe dağıtmak şeklinde yorumluyorum.

Bugünkü gibi vatandaşın ve ortadireğin bazı hizmetler, imkânlar, ümit ve beklentiler içerisinde bulunduğu bir dönemde devletimizin ve daha ziyade hükümetimizin bu gibi kişilere el uzatması, bence yadırganacak bir olaydır. Bugün devlet kadrolarına eleman alınmasının yasaklandığı bir dönemde böyle bir olayın cereyan etmesi, devletle milletin elele bulunduğunu iddia eden bugünkü hükümetimizin tutum ve davranışları bakımından çelişkili bir durum ortaya çıkarıyor.

Bu gibi olayları tasvip etmediğimi ve devletin millet için var olduğunu, bunun da ortadireğe, fakir fukaraya hizmet ve imkân götürülmesiyle mümkün olacağını arz eder, hepinize saygılar sunarım. (Alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Erel.

Soru cevaplandırılmıştır.

12. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, cezaevlerinde bulunan fikir suçlularına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/342)

BAŞKAN — Sayın Cüneyt Canver?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yok.

Soru önergesi ertelenmiştir.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, sorunun gündemdeki özetini de okursanız lütfen.

BAŞKAN — Efendim, dağıtıldığı için okumadım.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Usulen okunuyor efendim; lütfederseniz.

13. — Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek'in, Atatürk Barajı göl alanında kalacak olan Samsat İlçesine İlişkin Başbakandan sözlü sorusu ve Devlet Bakanı Ahmet Karaevli'nin cevabı (6/344)

BAŞKAN — 13 üncü sıradaki soruya geçiyoruz.

Sayın Ahmet Sırrı Özbek?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Buradalar.

Önergeyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Sayın Başbakan tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı saygıyla arz ederim.

Saygılarımla.

A. Sırrı Özbek
Adıyaman Milletvekili

1. Atatürk Barajı göl alanında kalması nedeni ile kamulaştırılarak boşaltılacak olan Samsat İlçesi yeniden kurulacak mıdır?

2. Kurulmayacak ise binlerce kişinin mağduriyetine neden olacak olan, bu uygulamanın gerekçesi nedir?

3. Evleri ve arazileri su altında kalan 1 ilçe ve 100'ün üzerinde köyde yaşayan yaklaşık 20 bin ila 40 bin nüfusu bulan bu insanlar nasıl iskân edileceklerdir, nasıl istihdam edileceklerdir, kısacası sorunlarına ne gibi çözümler düşünülmektedir?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI AHMET KARAEVLİ (Tekirdağ) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Adıyaman Milletvekili Sayın Ahmet Sırrı Özbek'in, Sayın Başbakanımıza yönelttiği sözlü soru önergesine cevap vermek üzere söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Atatürk Barajı inşaatı nedeniyle Adıyaman İlinde 2 ilçe kısmen (Merkez ve Kâhta), 1 ilçe tamamen (Samsat), 69 köy ile 3 bucak kısmen ve 10 köy tamamen olmak üzere toplam 85 yerleşim birimi kamulaştırmadan etkilenmiştir.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce ilk etapta 432 metre batardo kodu altında kalan taşınmazların, ikinci etapta ise 542 metre maksimum su kodu altında kalan taşınmazların kamulaştırma çalışmaları sürdürülmektedir.

2510 sayılı İskân Kanununa Ek 1306 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesi gereğince Adıyaman Valiliğince kamulaştırmadan etkilenen yerleşim birimlerinde yaşayan ailelere iskânın şekil ve şartlarını ihti-

va eden iskân duyurusu yapılarak; tarımsal iskân için Konya ve Aydın illeri, şehirsel iskân için de yeni Samsat İlçesinin kurulacağı alan yeni iskân alanları olarak gösterilmiş ve bu duyuru sonucunda 319 aile tarımsal, 63 aile şehirsel olmak üzere 382 aile iskân talebinde bulunmuştur.

İlgili kanunlara dayanılarak çıkartılan Bakanlar Kurulu kararı gereğince ilde oluşturulan iskân komisyonunca, iskân talebinde bulunan 382 aileden 173'ünün tarımsal ve 15 ailenin de şehirsel olmak üzere toplam 188 ailenin iskâna hak kazandığı karara bağlanmıştır.

Adıyaman İlinden tarımsal iskân talep eden ailelerden batardo kodu altında kalıp, öncelikle çıkarılması gereken köylerden 100 ailenin tarımsal iskân için Aydın İli Söke İlçesinin Kırıkiçi mevkiinde Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığına tahsisli arazide 100 konut ve tarımsal tesis yapımı 1985 yılı yatırım programına alınmış olup, çalışmalar hızla sürdürülmektedir.

Diğer yandan, yeni Samsat İlçesinin kurulmasına ilişkin çalışmalar ise Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca sürdürülmektedir.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Bakan.

Sayın Özbek, cevaba karşı görüş bildirmek ister misiniz?

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; sayın bakana verdiği cevaplardan dolayı teşekkür ediyorum.

Burada eklemek istediğim bir iki husus olacak. Adıyaman'ın Samsat İlçesinde ve Urfa'da iskâna tabi tutulacak ailelerin Aydın'ın Söke İlçesinin herhangi bir köyüne yerleştirilmesi, kanımca bu insanların sorunlarına çözüm getiremeyecektir. Nedeni şu:

Yüzyıllardır geçmişiyle, anılarıyla bağlı olduğu topraklardan bu insanları söküp atacaksınız... Bir daha dönmemek üzere oradaki bütün değerleriyle birlikte gönderiyorsunuz bu insanları. Arazi yapısı, bugüne kadar iştigal ettikleri üretim biçimi Aydın'ın Söke ilçesindekiyle aynı değildir, orada iskânları elverişli değildir.

Bizim tespitlerimize göre Harran'da Atatürk Barajı nedeniyle sulanacak 3 milyon dönüm Hazine arazisi mevcuttur. Bu Hazine arazisinde bu insanların iskânı mümkün iken, (kaldı ki, Kamulaştırma Yasasında arazi takası da mümkün, Kanunlarımız buna elveriyor; Kamulaştırılan arazilerin Harran'daki bu arazilerin takası mümkündür) bu imkân elde iken özellikle örneğin; Afganistan'dan getirilen göçmenleri Antakya Ovasında, Harran Ovasında iskana tabi tutuyoruz. Halbuki kendi insanlarımıza bu hakkı tanımak bizce en doğal bir yoldur. Bizim, Afganlı göçmenleri, Bulgaristan'dan gelenleri yerleştirmeyelim diye bir iddiamız yok; ancak arazisi giden ve bu nedenle Harran'da sulanabilecek arazilerle takas imkânı varken, bu insanları kanımca Aydın'ın Söke İlçesinin dağlık bir yöresine göndermenin hiçbir amacı ve anlamı bulunmamaktadır.

Mademki sayın bakanın izahatına göre bu çalışmalar halen devam etmektedir; Harran'daki bu arazileri bu köylülere, arazileri kamulaştırılanlara, evlerinden barklarından sökülüp alınan insanlara tahsis etmek en doğru yol olacaktır.

Bir öneri olarak sayın bakanlığın bunu değerlendirmesini arz eder, saygılar sunarım. (HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

14. — Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek'in, Adıyaman İli Gölbaşı İlçesinde kurulacağı iddia edilen termik santrala ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/345)

BAŞKAN — 14 üncü sırada bulunan Sayın Ahmet Sırrı Özbek'in sözlü soru önergesi, İçtüzük gereğince ertelenmiştir.

15. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, Türkiye Sakatları Koruma Millî Koordinasyon Kuruluna ait paranın amaç dışı kullanıldığı iddiasına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/353)

BAŞKAN — 15 inci sırada bulunan sözlü soru önergesi, Sayın Muhteşem Vasıf Yücel'in görevli bulunması nedeniyle ertelenmiştir.

16. — Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt'un, millî gelir dağılımını gösteren istatistiki verilere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/354)

BAŞKAN — 16 ncı sırada Sayın Onural Şeref Bozkurt'un sözlü soru önergesi var.

Sayın Bozkurt?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yok.

Sözlü soru önergesi ertelenmiştir.

17. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, muhtarların birikmiş ödeneklerine ilişkin Maliye ve Gümrük ve İçişleri bakanlarından sözlü sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in cevabı (6/355)

BAŞKAN — 17 nci sırada Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Maliye ve Gümrük ve İçişleri bakanlarından sözlü soru önergesi var.

Sayın Bayezit?.. Buradalar.

Sözlü soruya cevap verecek bakan?.. Buradalar.

Sözlü soru önergesini okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Maliye ve Gümrük ve İçişleri bakanlarınca sözlü olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

M. Turan Bayezit
Kahramanmaraş Milletvekili

Soru : 29 Ağustos 1977 tarih ve 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Yasasının 1 ve 2 nci maddelerine göre köy ve şehir kasaba mahalle muhtarlarının ödenekleri karşılığı bu bütçelere aktarılması gereken ödeneğin mahallerine gönderilmediği saptanmıştır.

1. 1984 ve 1985 yıllarının hangi aylarına ait ödeneklerin aktarması yapılmamıştır? Toplam miktar ne kadardır?

2. Aktarmanın yapılmamasının sebebi nedir?

3. Köy ve şehir kasaba mahalle muhtarları birikmiş ödeneklerini toptan ne zaman alabileceklerdir?

4. Aksamanın tekrarlanmaması bakımından ne gibi önlem düşünülmektedir?

BAŞKAN — Buvurun Savın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üveleri; Kahramanmaraş Milletvekili Savın Mehmet Turan Bayezit'in, muhtarlar ödeneklerine ilişkin sözlü soru önergesine cevap vermek üzere söz almış bulunuyorum.

Savın Başkan, değerli üveler; 1984 yılı Bütçesinde 1 834 369 000 lira muhtar ödeneği yer almıştır. Katsayı artışları nedeniyle bu ödeneğin yetersiz kaldığı, İçişleri Bakanlığı tarafından bakanlığıma iletilmiş, bunun üzerine gerekli ödenek (ki, miktarı 346 191 000 liradır.) 12.2.1984 tarihinde İçişleri Bakanlığı Bütçesine aktarılmıştır.

Söz konusu ödeneğin yeterli olmasına rağmen, ödeme yapılacak yerlerin dağınık olması ve zaman darlığı nedeniyle 83 797 000 liralık ödeme yapılamamıştır. İçişleri Bakanlığı 1985 yılı içinde ödenemeyen miktarı Bakanlığımıza bildirmiştir. Bunun üzerine bir önceki yıl borcu olarak temin edilen 83 797 000 liralık ödenek İçişleri Bakanlığının 1985 yılı Bütçesinin borçlarla ilgili tertibine aktarılmıştır.

1985 yılı İçişleri Bakanlığı Bütçesinden muhtar ödeneği olarak, 2 217 148 000 lira ayrılmıştır. Bugün itibariyle bu ödeneklerin yetersiz kalacağına dair bir bilgi bakanlığıma intikal etmemiştir. Ödenek yetersizliğinin söz konusu olması halinde, gerekli tedbirlerin bakanlığımızca süratle alınacağı muhakkaktır. Muhtar ödeneklerinin dağıtımına İçişleri Bakanlığı tarafından devam edilmektedir.

Bilgilerinize arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Bakan.

Sayın Bayezit, görüş bildirmek ister misiniz efendim?.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Kısaca efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sayın bakana teşekkür ediyorum ama, teşekkürümün asıl amacı, onun bir görevini yerine getirmesine veya benim bir nezaket ifadesinde bulunmama yönelik değil, bazı bakan arkadaşlarından ayrı bir yaklaşımda soruyu seçmene selam olarak değerlendirmemesinedir.

Türkiye'nin 35 bin köyü ve sanırım ki 10 binin üzerinde de mahallesi vardır. Bu muhtarları aileleri ile birleştirirseniz, muhakkak ki selam gönderilecek bir seçmen kitlesi teşkil eder. Ancak, sayın bakan bu açıdan konuyu değerlendirmediği için, arkadaşlarına örnek olması temennisiyle kendilerine teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

Sorumun net cevabını alamadım. «Bugün için ne kadar ödeme yapılmamıştır, kaç aylık ödeme yapılmamıştır» sorusu cevapsız kaldı. 1984 yılında tüm Türkiye'de 2 ay hiçbir muhtar ödenek alamamıştır ve senenin sonunda gönderilen ödenekler tenkis edilmiştir. Bu, muhakkak ki hükümetin bir işlev hatasıdır. 1985 yılında da, temenni ediyorum haziran ayına kadar olan ödeneklerini muhtarlarımız almış olsunlar. Sayın bakan her ne kadar açık bir ifade kullanmadılarsa da kendilerinin buradaki beyan ve üslubundan ve yakınen bildiğim mizacından bu ödeneklerin sahiplerine tevdi edilmiş olduğunu kabul ediyorum.

Temennim, 1985 yılının müteakip aylarında muhtar ödeneklerinin zamanında ödenmesidir. Bütçeye

konulduğunu bildirdikleri rakam ihtiyacı karşılamayacaktır, tedbirlerin alınmasını istirham ediyorum.

Sayın bakana teşekkürle yüce Heyeti saygılarla selamlıyorum.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

18. — Eskişehir Milletvekili Münir Sevinç'in, Kütahya İli eski Gediz İlçesinin belediye hizmetlerinden faydalanabilmesine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/356)

BAŞKAN — 18 inci sırada, Eskişehir Milletvekili Sayın Münir Sevinç'in, İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi var.

Sayın Sevinç?... Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yok.

Soru önergesi ertelenmiştir.

19. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Cihanbeyli İlçesi entegre süt mamulleri ve soğuk İlindeki telefon santral sistemine ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/361)

20. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya lindeki telefon santral sistemine ilişkinUlaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/363)

21. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Beyşehir İlçesi linyit kömürü rezervlerine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/364)

22. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Beyşehir İlçesindeki spor tesislerine ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/365)

BAŞKAN — 19, 20, 21 ve 22 nci sırada yer alan sözlü sorular Konya Milletvekili Sayın Salim Erel'e ait bulunması sebebiyle, İçtüzüğün 97 nci maddesine göre ertelenmişlerdir.

23. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in işkence yaptıkları iddiası ile yargılanan resmî görevlilere ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/367)

BAŞKAN — 23 üncü sırada yer alan Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in sözlü sorusu, verilen mehil sebebiyle ertelenmiştir.

24. — Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in, açığa alınan ve tayin edilmeyen öğretmenlere ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/368)

BAŞKAN — 24 üncü sırada Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü sorusu var.

Sayın Yusuf Demir?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yok.

Soru önergesi ertelenmiştir.

25. — Malatya Milletvekili Ayhan Fırat'ın, Türkiye Taş Kömürü Kurumu Genel Müdürlüğü Zonguldak İşletmeleri Pesonelinin ikramiyelerine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/369)

BAŞKAN — 25 inci sırada Malatya Milletvekili Ayhan Fırat'ın, Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü sorusu var.

Sayın Ayhan Fırat?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yok.

Soru önergesi ertelenmiştir.

26. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, Balıkesir İli Gökçeyazı Ovasının sulanmasına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/370)

BAŞKAN — 26 ncı sırada Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü sorusu var.

Sayın Abacıgil?.. Buradalar.

Cevap verecek sayın bakan?.. Yok.

Soru önergesi ertelenmiştir.

27. — İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, fındık ihracatındaki «Fon» uygulamasına ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü soru önergesi (6/371)

BAŞKAN — 27 nci sırada İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü sorusu var.

Sayın Edip Özgenç?... Yok.

Cevap verecek Sayın Bakan?... Yok.

Soru önergesi ertelenmiştir.

28. — İzmir Milletvekili Rüştü Şardağ'ın, Türk Hava Yolları Genel Müdürlük binasının ihalesine ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/372)

BAŞKAN — 28 inci sıradaki soru, soru sahibi Sayın Rüştü Şardağ'ın, izinli olması sebebiyle ertelenmiştir.

V. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — Maden Kanunu Tasarısı ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/662) (S. Sayısı : 319) (1)

BAŞKAN — Gündemin, «Kanun Tasarı ve Teklifleriyle Komisyonlardan Gelen Diğer İşler» kısmına geçiyoruz.

Geçen birleşimde görüşmelerini yaptığımız Maden Kanunu Tasarısı üzerindeki görüşmelere, kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Hükümet ve komisyon yerlerini aldılar.

Tasarının 48 inci maddesine kadar müzakereler tamamlanmıştı.

47 nci madde tasarıdan çıkartılmış bulunduğundan, 48 inci maddeyi 47 nci madde olarak okutuyorum :

Yeminli teknik büroların kuruluşu, yetki alanları ve sorumlulukları

MADDE 47. — Denetim ve gözetim dışında yönetmelikle tespit edilen görevleri yürütmek üzere gerektiğinde yeminli teknik bürolar, Bakanlığın izni ile kurulabilir.

Yeminli teknik bürolar, en az yedi yıllık fiilî meslek tecrübesi olan ve yönetmelikle tespit edilen mühendisler tarafından kurulabilir.

Nüfus ve iş yoğunluğunun fazla olduğu il ve ilçelerde birden çok yeminli teknik büronun kurulması Bakanlığın müsaadesine bağlıdır.

Bir ilçede, iş azlığı sebebiyle yeminli teknik büro kurulamadığı veya kurulmuş büro kapandığı takdirde, çevre ilçelerden bir yetkili büro Bakanlıkça görevlendirilebilir.

Yeminli teknik büro sahibi ve bu büroda çalışanlarla bunların ikinci dereceye kadar kan ve sıhrî hısımlarına arama, ön işletme, işletme ruhsatı verilemez.

Yeminli teknik büroların teşkili, bu bürolarda çalışacak personelin nitelikleri, hizmet karşılığı ücret lıkça çıkarılacak yönetmelikte belirtilir.
tarifeleri, çalışma esasları ve diğer hususlar Bakan-

Bu Kanunda yetki ve görev verilen yeminli teknik bürolar elemanları bu görevlerini ifa ederken işledikleri suçlar dolayısıyla Devlet memuru sayılırlar ve Devlet memuru gibi cezalandırılırlar. Ayrıca bu suçları işleyen büro sahibi ise büroları kapatılır, bir daha büro açamazlar. Suçu işleyen bürodan çalışan ve suça iştirak eden görevliler bu çeşit bürolarda bir daha görev alamazlar.

Yeminli teknik bürolar Bakanlığın denetimine tabidir.

BAŞKAN — 47 nci madde üzerinde Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubu adına Sayın Rıfat Bayazıt; buyurun.

MDP GRUBU ADINA RİFAT BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; müzakeresini yaptığımız kanun tasarısının 47 nci maddesi münasebetiyle grubumuzun görüşlerini arz edeceğim. Bu vesile ile hepinize saygılar sunarım.

Tasarının «Yeminli teknik büroların kuruluşu, yetki alanları ve sorumlulukları» başlıklı 47 nci maddesinin altıncı fıkrası yeminli teknik büroların teşkili, bu bürolarda çalıştırılacak personelin nitelikleri, hizmet karşılığı ücret tarifeleri, çalışma esasları ve diğer hususların bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikte belirleneceğini vurgulamıştır.

Yedinci fıkra ise, «Bu Kanunda yetki ve görev verilen yeminli teknik bürolar elemanları bu görevlerini ifa ederken işledikleri suçlar dolayısıyla Devlet memuru sayılırlar ve Devlet memuru gibi cezalandırılırlar» hükmünü taşımaktadır.

Son fıkra ise, yeminli teknik büroların bakanlığın denetimine tabi olduğunu göstermektedir.

Maddenin başında gözetimin de yönetmelik dışında olduğu bildirildiği halde, bu husus son fıkraya ithal edilmemiştir. Bu bir noksanlıktır.

Madde baştan başa incelendiğinde, madde başlığında büroların kuruluşlarından bahsedildiği halde, madde metninde kuruluşun nelerden ibaret olduğu, bürolarda çalışacakların ne kadarının mühendis ve ne kadarının memur ve hizmetli bulunduğu açıklanmamış, yeminli teknik büroları kurabileceklerin en az 7 yıllık fiilî meslek tecrübesi olan ve yönetmelikte tespit edilen mühendisler olabileceği madde metninde gösterilmiş ise de, bunların genel şart ve nitelikleri açıklanmamış; çalışma esasları, bilhassa diğer hususların neler olduğu gösterilmeyerek, ücretlerin tayin ve tespitinin de idareye bırakılması Anayasaya ters düşmektedir. Halbuki Anayasamızın «Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler» başlıklı 128 inci maddesinin ikinci fıkrasında, kamu görevlilerinin nitelikleri,

(1) 319 S. Sayılı basmayazı 22.5.1985 tarihli 102 nci birleşim tutanağına eklidir.

atamaları, görev ve yetkileri, hakları, yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği öngörülmüş, bunlar yönetmeliğe bırakılmamıştır.

Yine Anayasamızın «Tabiî servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi» başlıklı 168 inci maddesi de, ana kural olarak tabiî servetler ve kaynakların devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğunu kabul etmiş, araştırma ve işletmecilikte devlete öncelik tanınmış; ancak devletin arama ve işletmeyi süresinde gerçekleştirememesi halinde özel teşebbüsün de devreye girmesi ilkesi benimsenmiştir. Burada amaç, millî servetin işletilmesini ve millî gelirin artırılmasını bir an önce sağlamak olmuştur.

Maddenin son bendinde ise «Gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve devletçe yapılacak gözetim, denetim, usul ve esasları ve müeyyideleri kanunda gösterilir» esası getirilmiş ve bu hususun kanunda gösterileceği açık ve seçik vurgulanmıştır; bu konu da yine yönetmeliğe bırakılmamıştır.

Anayasamızda kanunla belirlenmesi öngörülen hususlar, müzakere konusu olan tasarı maddesinde, bilhassa müzakeresi geçmiş bulunan 30 uncu maddede olduğu gibi, görev, yetki, sorumlulukların ve diğer hususların yönetmeliğe bırakılması, Anayasamızın yasama yetkisini devredemeyeceğine ilişkin 7 nci maddesine aykırı düşmektedir.

Burada yönetmeliklerin hukukî mahiyetini de arz edeceğim. Anayasamızın 124 üncü maddesinde, Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzelkişilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren konuların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabileceği vurgulanmıştır. Yönetmelikler, devlet örgütü içinde bulunan çeşitli kurum ve kuruluşların, daha ziyade kendi iç bünyelerini ilgilendiren çalışma usullerini düzenleyen kurallar bütünüdür. Bunların uygulama alanları genişliğine göre birkaç bakanlık veya bir bakanlık tarafından gerçekleştirileceği gibi, bir bakanlık tarafından veyahut da sadece ilgili müessesenin yetkili mercii tarafından hazırlanır. Yönetmelik çıkartmak yasama ve yargı tasarrufu olmayıp, sadece idarî nitelikte bir işlemdir. Yönetmelikler kanuna aykırı olmayacağı gibi, tüzüklere de aykırı hükümler taşıyamazlar; aksi halde Danıştayca iptal edilmesi cihetine gidilebilir. Adalet mahkemeleri iptal kararı vermemekle beraber, kanun ve tüzüklere aykırı yönetmelik hükümlerini uygulamamakla yükümlüdürler. Bu görüş, doktrin ve ilmî içtihat yaratanlar tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir ve bu tam bir kaziye haline gelmiştir. Kanun koyucu, belli konularda gerekli kuralları eksiksiz olarak çıkaracağı kanunda düzenleyecek; ancak uygun ve zorunlu görürse sınırlarını belirtmek suretiyle, idarenin o alan içerisinde birtakım kurallar okuyup, kanunları uygulamasını sağlayacaktır.

Müsaade buyurursanız ben, hem tarihten ve hem de dünden bu konuda birer misal vereceğim. 1322 tarihinde çıkarılan Maden Nizamnamesinde bu konuya ait bir hüküm vardı; Nizamname iktizasınca maden ameliyatı için istihdam olunacak mühendis ve ustabaşından maada, memurin ve amele tebaaî Osmaniyeden, madenin bulunduğu mahal ahalisinden olacaktır. Şayet mültezimi bu şarta muhalefet edecek olursa, iptidaen cezaî nakdî alınıp, tekrarı halinde ihalenin fesholuna cağı vurgulanmıştır. Muhterem arkadaşlarım, bu, bundan 80 sene evvel çıkmış bir nizamnamedir; o gün bunu düşündüler, fakat biz bugün bunun tersini yapıyoruz.

1954 senesinde çıkarılan 6309 sayılı Maden Nizamnamesinin 32 nci maddesinde; İşletme ruhsatnamesi veya imtiyazı, maden sahalarındaki teknik faaliyetlerin ihzar, tanzim ve idamesinin bir maden mühendisinin nezareti altında ve işbaşında da asgarî bir maden teknisyeninin Ticaret Vekâletinin talimatnamesine göre tasdik edilmiş mektep mezunu veya kurs görmüş bir maden başçavuşunun bulundurulması öngörülmüştür. «İstenilen ruhsatname ve imtiyaz sahibi, işletme faaliyetine başlamadan evvel bu konuyu ibraz eder» der ve bunun da müeyyidesini bu kanun 32 nci maddede getirir.

Biz bunları da bertaraf ediyoruz; elimizdeki bu yeni getirdiğimiz kanunla doğrudan doğruya bir yönetmeliğe bırakıyoruz; Anayasanın dışına çıkıyoruz.

Muhterem arkadaşlar, kanun yapmak bir sanattır, bu sanata riayet etmeniz lazımdır. Bu maddenin tedvininde bu kurala uyulmamıştır. Esası 50 maddeye yakın olan kanunda, 18 maddeye yakın maddenin uygulanması yönetmeliğe bırakılmaktadır. Bu, hukuk kurallarına uymaz. Bilhassa 30 ve 48 inci maddelerdeki yönetmeliklerin çıkarılması, Anayasamızın 7 ve 11 inci maddelerine aykırı düşer. Yasama yetkisini yönetmeliği çıkaracak kuruluşa terk ediyorsunuz. Bu, bir nevi yasama yetkisini devirdir. Komisyonun 48 inci maddeyi yeniden tanzimi sırasında, 30 uncu maddedeki Anayasaya aykırılığı da burada düzeltmesi daha uygun olur. Bu konuda bir önergemiz vardır, nazarı dikkate almanızı hasseten rica ediyorum.

Bizler vazifeyi yapmanın huzuru içindeyiz; sizler de maddeyi önergemiz doğrultusunda komisyona oylarınızla iade ederseniz, yasal görevinizi yapmış olursunuz.

Bu vesileyle hepinize saygılar sunarım. (MDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bayazıt.

Buyurun Sayın Ekici.

Efendim, sayın milletvekillerinin yerlerine oturmalarını rica ediyorum. Aksi takdirde ismen beyanda bulunacağım ve zapta geçireceğim. Lütfen yerlerine oturSunlar arkadaşlarımız.

Sayın arkadaşım, hâlâ ayakta duruyorsunuz, isminizi zapta geçiririm. Lütfen oturun efendim. Size söylüyorum, lütfen oturun. (MDP sıralarından «Sözünüzü geçiremiyorsunuz Sayın Başkan» sesleri)

Ar mı geliyor yerinize oturmak? Lütfen oturun efendim. (HP ve MDP sıralarından alkışlar)

Buyurun Sayın Ekici.

AHMET EKİCİ (Kütahya) — Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; Maden Kanunumuzun 48 inci maddesi üzerinde söz alan sayın arkadaşlarımın ve bundan önce Maden Kanununun tümünde veya Maden Kanununun maddelerinde tek tek söz alarak görüşlerini bildiren değerli milletvekili arkadaşlarımın hepsinin de ekseriyetle takıldığı bir tek nokta kaldı. o da sövle : Efendim, bütün kanunda vaz edilmesi gereken maddeler veya bazı konular yönetmeliğe konmuş, Maden Kanunu yönetmeliği sığdırılmış ve madde adedi azaltılmış, ayrıca her şey yönetmelikle halledilivor gibi bazı sözler söylediler, ben de bunları oturdum araştırdım; «Acaba biz neleri bıraktık, neleri ne yaptık; yani bu tasarıyı getiren hükümet ne yaptı?» dedim ve bundan şu kanıya vardım; Esasen kanunlar, en ufak detaylara girmesine gerek olmayana ana görüş, felsefe ve Anayasa ruhuna uygun temel kaide ve değerlendirmeleri getirmekte; teferruatı ise, yönetmeliklere, kararnamelere ve tüzüklere bırakılmaktadır. Yönlendirilmeleri, kanuna hâkimiyet. yürürlük ve işlerlik kazandıran yardımcı ek yönetmelik, tüzük ve kararnameler vasıtasıyla olmaktadır. Bu kaideden hareketle eski Maden Kanununa bakıyoruz; eski Maden Kanununda yönetmelik ve tüzük az değil. Bu yetmiyormuş gibi, Maden Kanununda yönetmeliklerden bahsedilmesi gereken bazı maddeler de zikredilmiş. Mesela 6309 sayılı eski Maden Kanununda «Hudut noktaları nasıl olacak?» şeklinde bu yönetmelikte belirtilebilecek bazı hususlar da madde halinde kanunlara girmiş. Bırakalım da, bunlarda tüzükte belirtilsin. Kanunlar, az, öz ve muhteviyatı kesinlikle anlaşılabilir olmalıdır. Herhalde bunu şu misalle daha iyi anlatabilirim. Ulu bir çınar düşünelim; Ulu çınarın azametli gövdesi kanun olmalıdır. Kökünde Anayasamızın prensipleri yatmalıdır; dalı, yaprakları gibi ince kolları da yönetmelikler olmalıdır, tüzükler olmalıdır. Kanunu hazırlayan iktidarlar veya değişen hükümetler bu çınarın dalı ile yaprağı ile oynamalı; ama gövdesi ile oynamamalıdır. Her gelen iktidar bu çınarın gövdesiyle, yani kanunla uğraşırsa, bu çınarın faydasını göremez ve çınar çabuk kurur; tıpkı 1978 senesinde 2172 sayılı Kanunda olduğu gibi; aslıyla ve kendisiyle uğraşıldığı için en kısa zamanda kurumaya mahkûm olmuştur, olacaktır da. Biz bu kanunu değerlendirirken bu gözle, bu anlayışla değerlendiriyoruz.

Eski 6309 sayılı Maden Kanununun yönetmeliklerini tek tek okumak isterim; ama zaman alacak, adedini söyleyeyim sadece; 19 tane ve Maden Kanunu 30 - 35 seneden beri yürürlükte, 19 yönetmeliği var. Bakın okuyorum; Yolluk Masraf Yönetmeliği, Fennî Nezaret Yönetmeliği, Muvakkat İşgal Yönetmeliği, Devlet Hakkı Tahakkuk Yönetmeliği, Terk Talimatnamesi, Aylık İstihsal Cetveller Yönetmeliği... Daha sayayım mı? Yani 19 tane yönetmelikle beraber bugüne gelinmiş. Biz kendi kanunumuza baktığımız zaman veyahut da hükümetin getirdiği kanuna baktığımız zaman, bunun daha da az, öz ve aynı zamanda kanunun muhteviyatına girmeyen, kanunda olmayıp da yönetmelikte olması gereken bazı maddeleri verleştirmiş olduğunu görüyoruz ve bu şekilde de eski kanun 160 madde iken, şu anda hazırlanıp önümüze gelen Maden Kanunu 50 - 51 madde. Yönetmelikte olup da eski Maden Kanununa giren madde 18'e bakın; «Saha, sınır, kroki» diyor. Bu, yönetmeliklere konulabilir, yönetmelikte olması lazım. Saha, sınır noktaları değiştirilmek istendiği takdirde kanunla değiştirmenin alemi yok, yönetmelikle değişebilir; değişsin. Buradan isterseniz tek tek bulalım; ben inceledim. Mesela keşif ve tahkikatın nasıl yapılacağını kanunla, «Illa şu yoldan gideceksin, bu yoldan gideceksin şeklinde düzenleyelim» demenin alemi yok. Bunlar yönetmeliğe konur, yönetmelikler de günün icaplarına, şartlarına ve durumlarına göre değişebilir.

İşte yeni Maden Kanunu, hem kanun tekniğine uygun, hem de bu tip şeyler çıkartılarak daha sade ve Maden Kanununun ruhuna hitap eden şekilde getirilmiştir; bundan dolayı yönetmelikler abartılmış değildir.

Yine kanunun 44 üncü maddesinde aynı vesikalar yazılıyor. Ne lüzumu var? Belki bu vesikalar yönetmelikle daha ileriki aylarda değiştirilebilecektir. Onun için de, yönetmelik kanuna yardımcıdır, hâkime kurucudur, yol göstericidir, hükümetlere veya kurumlara serbestlik tanıyıcıdır, kolaylıktır.

Anavatan iktidarının en büyük özelliği, milletine, yatırımcısına ve sanayicisine güvenmesidir. Ona göre kanun hazırlıyor; 3 - 5 kendini bilmez kişi için kanun çıkarılamaz ve doğrular, dürüstler, 3 - 5 kendini bilmez için çıkarılan kanunlarla boğdurulamaz. Biz böyle düşünüyoruz. Maden Kanununun bu maddesinde görevler sıralanarak zaman ve zemin şartları değiştiği vakit yeni bir kanunla görev ve yetkileri değiştirmenin lüzumu yoktur; bu bir bürokrasidir.

Sayın Rıfat Bayazıt Beyefendinin söylediği gibi, Maden Kanununun 32 nci maddesindeki Fennî Nezaret Yönetmeliği 11.7.1963 tarihli ve 271 sayılı Kanunla kaldırılmıştır zaten. Aynı şekilde Fennî Nezaret Yönetmeliğiyle senelerden beri aynı şekilde görevleri, yetkileri, sahaları, kaç adet olacağı, nerelerde, ne şekilde kullanılacağı belirtilmiştir. Kanunda sadece «fennî nezaret alacak maden mühendisidir» diye meslek grubu belirtilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Rıfat Bayazıt Beyfendinin söylediği gibi, bu 48 inci maddeye göre çalışacak olanlar kamu görevlisi değildirler; bunlar, madenciler ile maden dairesi veya hükümet arasında işbirliğini sağlayan, ihtisas sahibi olan özel kuruluşlardır. Bunlar madenciliğimize yeni şeyler katacaklardır, yeni istihdam olanakları doğacaktır. Aynı şekilde yeminli teknik bürolar, ihtisaslaşmış kimselerden olduğu için de, maden sektörüne bazı şeyler verecektir.

Bu vesileyle hepinize saygılarımı sunarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ekici.

Madde üzerinde başkaca söz isteyen?..

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Sayın Başkan, söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Efendim, Sayın Bayazıt bu madde üzerindeki görüşlerini ifade ederlerken, Anayasanın 128 inci maddesinin ikinci paragrafına atıf yaptılar ve bu yeminli teknik büroları, Anayasanın 128 inci maddesinin ikinci paragrafında bahsi geçen kamu görevi yüklenmiş müesseseler olarak gördüler. Aslında, 47 nci maddenin altıncı fıkrasında bahsi geçen «Bu Kanunda yetki ve görev verilen yeminli teknik bürolar elemanları bu görevlerini ifa ederken işledikleri suçlar dolayısıyla Devlet memuru sayılırlar ve Devlet memuru gibi cezalandırılırlar» hükmünü bir yorum yapmak suretiyle, Anayasanın 128 inci maddesinin ikinci bendinde bahsi geçen kamu görelisi olarak nitelendirdiler. Aslında Anayasanın 128 inci maddesinin birinci paragrafına dikkat edildiği zaman, burada görülecektir ki, «Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür» denmektedir. Yani, Anayasanın 128 inci maddesinin birinci paragrafıyla ikinci paragrafı arasında uyum vardır ve burada, 657 sayılı Kanuna tabi memurlar ve diğer kamu görevlileri ifade edilmektedir.

Şimdi, mevzubahis 48 inci maddenin altıncı fıkrasında bahsi geçen yeminli teknik bürolar, ne bir iktisadî devlet teşekkülüdür, ne de diğer kamu tüzelkişiliği niteliğine sahip bir tüzelkişiliktir. Bu sadece, özel sektörle devlet arasındaki teknik hizmeti koordine etmekle görevli bir yeminli teknik büro hüviyetindedir. Dolayısıyla, Anayasanın 128 inci maddesinin ikinci paragrafında bahsi geçenlerin kamu görevi yüklenmiş birer ünite olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Ancak, 47 nci maddenin yedinci fıkrasındaki, «Görevlerini ifa ederken işledikleri suçlar dolayısıyla Devlet memuru sayılırlar» ifadesiyle, Türk Ceza Kanununun 279 uncu maddesinde bahsi geçen, kendisine, amme vazifesi gören diğer kimseler sıfatı takılan, yani Türk Ceza Kanununun uygulanması bakımından amme vazifesi gören kişiler olarak nitelendirilmişlerdir.

Buradaki teknik ayrıntıyı bu şekilde izah ettikten sonra; bu kişiler görevlerini yaparken bir suç işlerler ise, Türk Ceza Kanununun 279 uncu maddesinin ikinci bendi dolayısıyla devlet memuru gibi cezalandırılacaklardır ve dolayısıyla, 279 uncu maddenin ikinci bendinin, bu şekilde amme vazifesi gören kimseler için uyguladığı cezalar bakımından bunlar devlet memuru sayılmışlardır. Yoksa, Anayasanın 128 inci maddesinin ikinci bendinde bahsi geçen «Diğer kamu görevlisi» tabiri içerisine ve tanımı içerisine giren bir ünite olarak kabul edilmesi veya tavsif edilmesi mümkün değildir. Bu açıdan da Anayasaya aykırılık mevzubahis değildir. Bunu bir teknik husus olması itibariyle açıklamak ihtiyacını hissettim.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Başkaca söz isteyen?... Yok.

Madde üzerinde verilmiş önergeler vardır; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Maden Kanunu Tasarısının 47 nci maddesinin altıncı fıkrasında, Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik (Yeminli teknik büroların teşkilli, bu bürolarda çalışacak personelin nitelikleri, hizmet karşılığı ücret tarifeleri, çalışma esasları ve diğer hususlar) Anayasanın 168 inci maddesi yönünden kanunla düzenlenmesi gerektiği cihetle gerekli düzenlemenin yapılması için maddenin komisyona iadesini arz ve teklif ederiz.

Rıfat Bayazıt	Ferit Melen
Kahramanmaraş	Van
Ali Bozer	Eşref Akıncı
Ankara	Ankara

Osman Bahadır
Trabzon

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanun tasarısının 47 nci maddesinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Cahit Tutum	Tülay Öney
Balıkesir	İstanbul
Onural Şeref Bozkurt	Hüseyin Avni Sağesen
Çanakkale	Ordu

Ayhan Fırat
Malatya

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan Maden Kanununun 47 nci maddesinin kanun metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

İsa Vardal	Hüseyin Avni Güler
Zonguldak	İstanbul
Sabit Batumlu	Şükrü Babacan
İstanbul	Kırklareli

Mustafa Kâni Bürke
Denizli

İSA VARDAL (Zonguldak) — Sayın Başkan, okunan önergem raporda yazılı 48 inci maddeyle ilgili, bu görüşülen maddeyle ilgili değildir efendim.

BAŞKAN — Efendim, biz 48'i 47 olarak okuduk.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Yani bu önergem bundan sonraki maddeyle ilgili efendim.

BAŞKAN — Oldu efendim, anlaşıldı; bu son önerge bahsi geçen maddede işleme konulacaktır.

Şimdi aykırılık derecesine göre önergeleri tekrar okutup oylarınıza sunacağım.

En aykırı teklif, 47 nci maddenin metinden çıkarılması teklifidir, bunu okutuyorum:

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanun tasarısının 47 nci maddesinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum ve arkadaşları.

BAŞKAN — Önergeye komisyon katılıyor mu efendim?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Önergeye komisyon katılmıyor.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Önerge sahibi olarak söz mü istiyorsunuz?

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Önergem üzerinde konuşmak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Sayın Başkan, değerli üyeler; maddeyi, Anayasa hükümleriyle ilişkilendirmeksizin, sağduyu kuralını ve yerleşik hukuk ilkelerini göz önünde tutarak eleştirmek istiyorum.

Değerli üyeler, kurulmakta olan teknik büronun hukukî statüsünün ne olduğunu, ne saygıdeğer komisyon başkanımızın açıklamaları, ne de hükümetin verdiği izahat yeteri kadar ortaya çıkarabilmiş değildir. Nedir bu teknik büro? Hukukumuzda nereye sığdıracağız bunu? «Efendim, ben ihdas ettim, bir hukukî kategoridir, yenidir, yavaş yavaş kendisini kabul ettirebilecek» dersiniz; bunu da demiyorlar. Nedir bu hukukî büro?

Değerli üyeler, bir kamu hizmetini üstlenmiş olan özel hukuk rejimine tabi bir müessese ihdas ediyorsanız, bunun hukukî unsurlarını düzenlemeniz gerekir. Özel hukuk hükümlerine tabi olarak, ücret tarifesini yönetmelikle tespit edecek Belli ki, devletin aslî ve sürekli bir görevini yerine getirmek üzere ihdas edilmektedir. Ama hangi statü ile kurulduğu belli değildir; 3 anaunsuru eksiktir çünkü. Mesela, görevi ne olacaktır belli değildir. Birinci fıkrada «Denetim ve gözetim dışında yönetmelikle tespit edilecek görevler» diyor. Böyle bir müesseseyi kanunla ihdas edemezsiniz; görevin aslî unsurlarını söylemek zorundasınız, yetkilerinin hududunu söylemek zorundasınız. Daha önemlisi, saygıdeğer komisyon başkanının çok haklı olarak açıkladıkları mühim bir nokta var. Bu kimselerin, suç işledikleri takdirde Türk Ceza Kanununun 279 uncu maddesine

göre devlet memurları gibi ceza görecekleri şeklindeki hükmü açıklarken, aslında bunun bir amme hizmeti yerine getiren; ama özel hukuk rejimine tabi olan, kamu hukukunun parçası olmayan bir müessese olduğunu ima etmek istediler.

Bir kimsenin suçunu saptayabilmeniz için görevinin ne olduğunu söylemeniz lazım. Şimdi ben soruyorum: Hangi görevden dolayı 279'a göre suçlu sayacaksınız bunu? Eğer herhangi bir vatandaş gibi suç işleyebileceğinden söz ediyorsanız, bunu zikretmeye gerek yok, bu Kanuna böyle özel bir hüküm koymaya gerek yok. Türk Ceza Kanununun herhangi bir maddesini eğer bir kimse, eylemi ile, fiilî ile ihlal ederse, Türk Ceza Kanununda hükümler doludur. Burada nasıl cezalandıracaksınız, hangi eylem ve fiili dolayısıyla cezalandıracaksınız; görevi nedir, yetkisi nedir? «Şu görevleri yerine getirmediğiniz için sizi suçluyorum ve Türk Ceza Kanununa göre memur gibi cezalandırıyorum» diyeceksiniz? Nasıl söylersiniz bunu yönetmelikle; mümkün müdür? Müessese böyle tanzim edilmez. «Eğer görevini yerine getirmezsen kapatırım» diyorsun. Hangi görevini? Aslî bir unsurdur; bu bir kamu hizmetidir. Kamu hizmetini, böyle istediğiniz zaman «Kapattım, ettim» diyemezsiniz; aslî unsurunu göstereceksiniz. Hangi halde kapatacaksınız bunu? Şu şu görevleri yerine getirmediği zaman. Hiç olmazsa yerine getireceği görevin aslî unsurunu göstermeniz gerekir.

Saygıdeğer üyeler, kısaca, bu madde hukuk sistemine sunî olarak monte edilmeye çalışılan, ama bir türlü tutmayan ve doku uyuşmazlığı dolayısıyla çok yakın bir zamanda hukuk sisteminden dışlanacak olan bir müesseseyi içermektedir, en yakın zamanda onun akibetini de göreceğiz; ama biz, yerleşik hukuk prensiplerine göre böyle sunî bir müessesenin ihdas edilmesinin yararlı olmadığını, hukuk sistemine ters düştüğünü söylüyor ve yüce kurulun takdirlerine arz ediyoruz.

Teşekkürler. (HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tutum.

Okunan önergeye hükümet ve komisyon katılmamıştır.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Vekâletnameler mübrez midir Sayın Başkanım?

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Müberrezdir efendim.

BAŞKAN — Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Maden Kanunu Tasarısının 47 nci maddesinin altıncı fıkrasında Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik (Yeminli teknik büroların teşkili, bu bürolarda çalışacak personelin nitelikleri, hizmet karşılığı ücret tarifeleri, çalışma esasları ve diğer hususlar) Anayasanın 168 inci maddesi yönünden kanunla düzenlenmesi gerektiği cihetle gerekli düzenlemenin yapılması için maddenin komisyona iadesini arz ve teklif ederiz.

Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt ve arkadaşları,

BAŞKAN — Komisyon ve hükümet önergeye katılıyorlar mı efendim?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Katılmıyoruz.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Önergeye komisyon ve hükümet katılmamaktadır.

RIFAT BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkanım, söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, buyurun.

RIFAT BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; bu 47 nci madde üzerinde grubum adına demin geniş bir izahat vermek suretiyle görüşümüzü arz ettik. Biliyorum, kararlısınız; ben yalnız, bunun komisyona iade edilip komisyonda enine boyuna konuşulmasını, Anayasaya ters düşen kısımların düzeltilmesini teklif ettim; takdir sizlerindir.

Hepinize saygılar sunarım. (MDP ve HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Önergeyi kabul edenler... Önergeyi kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Sayın Başkan, sayın bakanların çift ellerini kontrol ettiniz mi efendim?

BAŞKAN — Efendim, ona ihtiyaç kalmadan rakamları tespit ettim, o sebeple sonucu açıkladım.

47 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

49 uncu maddeyi 48 inci madde olarak okutuyorum:

MADDE 48. — 2840 sayılı Kanun hükümleri saklıdır. Ancak, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra bulunacak, bor, trona ve asfaltit madenlerinin aranması ve işletilmesi bu Kanun hükümlerine tabidir,

Bunların ihracatına ait usul ve esaslar Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde Halkçı Parti Grubu Adına Sayın Paşa Sarıoğlu; buyurun Sayın Paşa Sarıoğlu.

Sayın Ayhan Fırat, söz mü istiyorsunuz?

AYHAN FIRAT (Malatya) — Evet.

BAŞKAN — Kaydediyoruz efendim.

Buyurun Sayın Paşa Sarıoğlu.

HP GRUBU ADINA PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Maden Kanun Tasarısını burada görüşmeye başladığımızda geneli üzerindeki görüşlerimizi belgelere, bilgilere dayanarak sizlere arz etmeye çalıştık. Bunların hepsi bir görüşten ziyade (Ki görüşün içerisinde kendi görüşümüzü de tabiî iliştirdik) geçmişte özellikle borlar üzerinde oynanan oyunları da size tarihçesi ile birlikte anlatmaya çalıştım, sunmaya çalıştım ve böylece olayın hep beraber iç yüzünü anlayarak bu hususta karar vermek istedik.

Değerli arkadaşlarım, kanunlar ihtiyaçlara göre zamanla, gerektiğinde çıkarılır ve uygulamaya konur; her hükümetin de kanun çıkarmaya, uygulamaya yetkisi vardır. Yalnız, bunların hepsinde amaç, vatandaşa hizmet ve millete, memlekete yeni birtakım yararlar getirmektir.

Şimdi, bizim üzerinde hassasiyetle durduğumuz konu, bor konusudur ve bazı önemli madenlerdir. Bunu geçmişte savunduk, bugün de savunmaya devam edeceğiz. Bor konusunda hükümet yeni getirdiği tasarının 48 inci maddesinde, bugüne kadar olan hakları dondurmakta, bundan sonra borları, uranyumu, toryumu yeniden özel kişilere, şahıslara açmaktadır. Biz geçen seferki konuşmamızda hükümetten bu yönde herhangi bir tutarlı cevap alamadık. Hükümet burada, özellikle borlarla ilgili konuda, yeterli ve doyurucu herhangi bir gerekçe ortaya sürememiştir arkadaşlarım.

Biz diyoruz ki, bugün devletin elinde bulunan, kamu idaresinin elinde bulunan ve işletilen borların bugünkü statüsünü muhafaza etmesi lazımdır. Niçin lazımdır? Bunu başlıklarıyla söyledik. Dedik ki, bugün üretimde devletin herhangi bir sıkıntısı yoktur. Devlet büyük yatırımlara girmiştir, Devlet 100 milyarlık yatırım yapmıştır ve bu projeyle ilgili 70 milyarlık yatırım da planlamıştır. Devlet, intikal eden bazı sahalarda, 1981'de ve 1982'de sadece 2 sahada 2 milyarlık yatırım yapmıştır. Devletin üretimde bir sıkıntısı olmadığı gibi, devlet tekelden pazarlamada; üretimde, pazara girmede ve ek yatırım, ek gelir getirmede bugüne kadar olmayan rakamlara ulaşmıştır; bu rakamları da sizlere verdik.

Değerli arkadaşlarım, şimdi üzerinde önemle durduğumuz bor konusunda geçen sefer biz ifade ettik; Borun Türkiye'deki rezervi 1 milyar tondur. Sayın bakan açıkladılar, bu rakamı biz de biliyorduk, açıklamak istiyorduk. Şimdiki rezerv 1,8 milyar tondur. Bu kadar büyük bir rezerv var; bugünkü maliyetlerle tonunun çıkarılması 10 bin lira civarındadır. Etibank, borları yalnız cevher olarak değil, aynı zamanda işleyip, ürün olarak da satmaktadır. Şimdi, geriye dönüp bazı hususları bilgilerinize sunmak istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, borları tekrar özel şahıslara vermekle acaba ne kazanacağız; bunları anlamak istiyoruz. Niçin anlamak istiyoruz? Çünkü, geçmişte borların büyük bir kısmı, kişilerin, ailelerin elindeydi. Bunu biz geçen sefer sizlere sunduk. Bunlar, 2 tane yabancı ve 9 tane de yerli şirketin ve ailenin elindeydi. Bu şirketlerin sermayesinin 7,5 milyon lira olduğunu sizlere sundum. Bu şirketlerin, cevherin arseniksiz olan kısmını almak suretiyle, dışarıda Etibank ile rekabete girerek fiyatları düşürmek suretiyle sattıklarını sizlere arz ettim. Bu aile şirketlerinin, yine Türkiye'de olup da ellerinde bulundurdukları bor yataklarını alabildiğince istismar ettiklerini, pasa diye attıklarını devlet el koyduktan sonra da, bunlarda yüzde 25 oranında cevher var diyerek tekrar sahip çıkmak istediklerini, - arkadaşım da ifade etti geçen sefer - tekrar 5 milyon dolarlık satış yaptıklarını burada ifade ettim.

Şimdi biz şunu anlamak istiyoruz : Acaba bor madenlerinin bundan sonra tekrar özel şahıslara verilmesiyle hükümet hangi ek geliri temin edecektir, hangi ek kaynağı yaratacaktır ve Türkiye'ye bunun faydası ne olacaktır?

Daha evvel, bu alanda Türkiye'de kamu ile şahısların çatışmasından büyük zarar görüldüğünü ifade ettik. Bu çatışmadan istifade eden dışarıdaki firmaların, Türkiye'den ucuza aldıkları malları işlemek suretiyle satmaya başladıklarını gördük.

Şimdi, Etibank'ın hedeflerini burada ifade ettik ve bu seneki satışın 151 milyon dolar olduğunu söyledik; 1990'larda bunun 650 milyon, daha sonra da 1 milyar dolara ulaşacağını ifade ettik. Durum bu kadar açık; üretim bu kadar açık ve net, yatırım ve pazarlama şartları bu kadar açık iken, hükümetin bundan sonra bulunacak bor pazarlarını tekrar şahıslara vermesini anlamak mümkün değildir. Eğer bu-

raya çıkıp da bunun gerekçesini izah etmezlerse, o zaman geçmişte itham edildiği gibi, bu ideolojik bir görüş olarak burada kalacaktır ve bunu savunanlar da bunun altından kalkamayacaklardır. Çünkü, biz bunun tersini yapacağız arkadaşlar. (HP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

Değerli arkadaşlarım, hükümet zaman zaman; Sayın Başbakan da ifade etmiştir. «Biz sosyal adaletçiyiz; Anayasamıza girmiştir» demiştir. Sosyal adaletçi isek, evvela memlekette kamu kaynaklarını millet için yönlendirmek ve hayat seviyesini, vatandaşların geçim seviyesini, yaşam seviyesini belli bir düzeye getirmek lazımdır.

Şimdi, hükümette bir sıkıntı var arkadaşlar; hükümetteki sıkıntı şu : Hükümet, devletin elindeki kârlı kaynakları alıp, zararlıları bırakmak istiyor. Tabiî böyle yaparsanız sonuçta ne olacaktır? Efendim, devlet işletmeleri zarar ediyor... Zarar ediyorsa, hükümetin görevi tedbir almaktır, gerekenleri yapmaktır, zarar edenleri kâr edecek hale getirirse, biz sizinle beraberiz; ama kârlı kuruluşları devletin elinden alıp şahıslara verirseniz, buna şiddetle karşıyız arkadaşlar. Bunun hiçbir yerde izahı mümkün değildir, bunu kimse izah edemez ve edemeyeceksiniz; çünkü biz gittiğimiz yerlerde bunu söyleyeceğiz.

Üstelik şunu da söyleyeyim ki, bu kanun uzun ömürlü olmayacaktır; bunu ilk konuşmamda da söyledim. Çünkü, yaptığınız tasarruf haksız bir tasarruftur; hukuk yoluyla Meclis iradesine dayanarak, çoğunluğuna dayanarak sizin yaptığınız siyasî bir gasptır arkadaşlar. (HP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar). Bunu bu millet katiyen hiçbir surette kabul etmeyecektir ve bunları biz iktidara geldiğimiz zaman en kısa sürede alacağız; çünkü gerekçeniz yanlıştır, yerinde değildir. (ANAP sıralarından «Bağırma, bağırma» sesleri).

PAŞA SARIOĞLU (Devamla) — Bağırırım; çünkü bazı şeyler vardır ki, eğer haklılık dereceniz olsaydı bu kadar heyecan duymama lüzum yoktu; çünkü gerekçeniz pek başka.

BAŞKAN — Sayın Sarıoğlu, lütfen devam edin efendim, herhangi bir kimse aşağıdan bir şey söyledi diye...

PAŞA SARIOĞLU (Devamla) — Söylesinler zararı yok.

BAŞKAN — Hitabınızı Genel Kurula yapın efendim.

PAŞA SARIOĞLU (Devamla) — Şimdi, Sayın Başbakanın ağzından dinledim seçim sırasında; «Madenlerden 1 milyar dolar gelir bekliyoruz» dediler.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Başbakanın bilgisinin olduğunu zannediyorum; bugün Türkiye'de ihraç edilen 30 çeşit maden vardır, bunlardan toplam gelir 50 - 60 milyon dolar civarındadır. Eskiden beri böyledir, Türkiye'de bizim gelirlerimizi artıran bor gelirleridir, 150 milyon dolara varmıştır. Şimdi Sayın Başbakana soruyorum; acaba bu 30 çeşit madenden hangilerini artıracaklar? Artırsınlar, o zaman biz kendilerini takdir edelim, teşekkür edelim? Bunları da artırırlarsa o zaman kendileriyle beraberiz; ama 4 - 5 dolara çıkarılan bir madeni biz piyasada kamu olarak işleyerek, cevher olarak tek elden, tek pazar olarak 650 dolara satıyorsak, burada bir gerekçeleri yok, bunu savunamazlar; çünkü burada bir sıkıntı yoktur, ileride de olmayacaktır.

Şimdi, maden cevherlerimizi işleyelim, satalım; tamam arkadaşlarım, yalnız ham olanları. Başka türde cevherler var : krom var, daha başka cevherler de var, Sayın Başbakan da buradadır, soruyorum; bugüne kadar ellerine tekrar tevdi etmek istediğiniz bu cevherleri işletenler, Türkiye'de hangi büyük yatırımı yapmışlardır Sayın Başbakan? Bizim bildiğimiz, bugüne kadar hiçbir yatırım yapmamışlardır.

AHMET EKİCİ (Kütahya) — Konuyu saptırmayın Sayın Sarıoğlu.

PAŞA SARIOĞLU (Devamla) — Hiçbir yatırım yapmamışlardır; çünkü, devlet için olduğu zaman da tespit edilen kıymetler bellidir arkadaşlar.

Elimizde film ve fotoğraflar var değerli arkadaşlar; borların işletilmesi bugüne kadar en ilkel şekilde, istismar edilerek ve cevherin en iyisi alınmak suretiyle yapılmıştır, dağlar kadar da pasa yığılmıştır, orada bekliyor ve şimdi tekrar ondan istifade ediyorlar.

Şimdi, yatırım yok, devletle kıyasıya mücadele edeceksiniz, fiyatları düşüreceksiniz, memlekete ek bir gelir getirmeyecek; fakat siz bunu alıp tekrar şahıslara vermek istiyorsunuz... Acaba bunu nasıl savunacaksınız; lütfen bu kürsüden millet önünde açıklayın. Açıklamazsanız, haklılığınızın gerekçesi yoktur ve biz bunun karşısına çıkacağız, çıkmaya da devam edeceğiz; çünkü bunu 50 milyon da böyle anlayacaktır, anlamaya devam edecekler arkadaşlarım. Bunu sayın bakana da söylüyorum, burada izah etmedikçe, buna kimsenin oy vermemesi gerekir, sizlerin de oy vermemesi gerekir; çünkü bunun herhangi bir gerekçesi yoktur, inandırıcı bir tarafı yoktur, sadece buraya getirilmesi kâfi değildir. Yarın gittiğiniz yerlerde size de vatandaşlar soracaktır; çünkü biz bu soruyu ortaya atacağız.

Hepinize sevgiler, saygılar sunarım. (HP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

BAŞKAN — Sayın Şengün grup adına mı söz istiyorsunuz, şahsınız adına mı efendim?

İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — Şahsım adına söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Anavatan Partisi Grubu Adına Sayın Metin Balıbey, buyurun. (ANAP sıralarından alkışlar; HP sıralarından «Senin madenin var mı?» sesleri).

ANAP GRUBU ADINA METİN BALIBEY (Afyon) — Yok yok.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 49 uncu maddenin görüşmeleri sırasında, bu madde ile...

BAŞKAN — 48 olarak söyleyeceksiniz Sayın Balıbey, 48 olarak söyleyeceksiniz.

ANAP GRUBU ADINA METİN BALIBEY (Devamla) — 48 inci madde kapsamında borların eski sahiplerine tekrar iadesi imajı verilmek isteniyor. Bu yanlıştır; maddeyi iyi okuduğumuzda «Bundan sonra bulunacak olan bor, trona ve asfaltit gibi madenler bu Kanun kapsamında işletilir» diyor.

Bor konusunda amaç, Türkiye'nin dünya bor piyasasındaki pazar payını yükseltmek ve bor ihracat gelirlerini maksimum seviyeye çıkartmaktır. Bu konuda en gerçekçi ve en yararlı görüşü paylaşmak, milletimiz için en hayırlı olacaktır.

Halihazırda mevcut bilinen tüm bor rezervleri Etibankın elindedir. Bu da, demin de ifade edildiği gibi, MTA ve Etibank rakamları ile 1 milyar 805 milyon tondur. Etibank bu rezervle, dünyanın bugünkü bor tüketimi baz olarak alınırsa, 800 yıl süre ile dünya bor talebinin tamamını karşılayabilir. Ancak Etibank, dünya piyasasının yüzde 33'ünü elinde tutmakta ve buna mukabil bor piyasasından yüzde 23 civarında Türkiye'ye nakit sağlayabilmektedir. O halde, dünya rezervleri arasında en yüksek değeri ihtiva eden borlarımızın pazar payının artması anahedef olmalıdır. Bu konuda sadece devletçi bir tutum, çözüm yollarını daraltmaktadır. Türkiye ekonomisinde çok önemli bir yer alan bu konuda çözüme engel olabilecek alternatiflerin hafifletilmesinde yarar vardır. Zaten bu madde ile devlet eli ile işletilen sahaların iadesi ya da borların birkaç aileye peşkeş çekilmesi söz konusu olmadığı gibi, ileride özel sektör tarafından bir cevher sahası bulunduğunda çıkartılacak cevherlerin ihraç şartları da Bakanlar Kuruluna bırakılmıştır.

Ayrıca, bir politikanın da tespiti gerekir. Çünkü Afrika'da bulunmuş bor rezervlerinin devreye girmesi, Çin'de ve Rusya'da bulunan mevcut yatakların gelişmesi hallinde oluşabilecek fiyatlar çerçevesinde Türkiye'nin akibeti ne olacaktır? Kamu sektörü, bu fiyat düşüşleri karşısında rekabet kabiliyetini koruyabilecek midir? Dış piyasa fiyatlarının oluşmasında Türkiye'nin etkisi nedir, ne olmalıdır? 800 yıllık bir rezerve sahip olduğumuza göre, bor kullanım alanlarını genişletici tedbirler ne olmalıdır? Bu konuda, Türkiye'den başka kimsenin bir adım atması düşünülemeyeceği gibi, Türkiye'nin sözü ve kontrolü ele geçirmesi ve tutması gereklidir. Acaba bor fiyatları bugünkü düzeyde devam edecek midir?

Sayın milletvekillerimizden birisi bir benzetmede bulundu; «Araplar için petrol ne ise, Türkiye için de bor aynıdır» dedi. Biz burada bir değişiklikle bu fikre katılıyoruz. Bu da; hiçbir Arap memleketi dünya tüketimini 800 yıl karşılayacak rezerve sahip değildir. Bu sebeple bor Türkiye için, petrolün Araplara ifade ettiğinden çok daah fazla şeyler ifade etmektedir.

Araplar petrol fiyatlarına zam yaparak ve üretimi kısarak, hem petrolü siyasî bir unsur olarak, hem de ekonomilerini zenginleştirmek amacıyla kullanmışlardır. Bu uygulama neticesinde arz - talep dengesi değişmiş, meydana gelen şartlara göre de yeniden oluşmuştur. Yeni şartlara göre ise petrol fiyatları büyük düşüşler göstermiş, buna rağmen petrol talebi azalmaya devam etmiş, petrol ve petrole bağlı tesis ve yatırımlarda dünya çapında bir gerileme görülmüştür. Ayrıca, petrol dışı kaynaklara talep artmış, petrol için alternatifler aranmış ve kısmen de uygulamaya sokulmuştur.

Tüm bu sözlerden çıkartılmak istenen netice şudur: Günün şartları değişebilir; bu değişmede kontrol mekaanizması Türkiye'nin elinde ve Türkiye'nin menfaatları doğrultusunda olmalıdır. Bu maksatla alınacak tedbirlerin rahatlıkla, tartışmaya mahal bırakmadan kesin olarak ve süratli bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Kanunun bu maddesi, yukarıdaki hususlar göz önüne alınarak, konuya uzun vadede ve geniş açıdan bakılmak suretiyle düzenlenmiş olup, memleket ekonomisi için son derece yararlar sağlayacaktır.

Hepinize saygılar sunarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Grupları adına başka söz isteyen?... Yok.

Şahısları adına, Sayın İsmail Şengün; buyurun efendim.

İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; görüşmekte olduğumuz kanun tasarısının can alıcı maddelerinden, kritik maddelerinden birisi de, şu anda üzerinde durduğumuz 48 inci maddedir.

Benden önce konuşan değerli arkadaşım Sayın Paşa Sarıoğlu'nun bütün görüşlerine katılmamak mümkün değil. Ben buna ilaveten sadece bir iki küçük nokta üzerinde durmak istiyorum.

Niçin, özellikle bor konusunda son birkaç yıldan beri mevcut olan uygulamayı değiştirmek istiyoruz ve bu alanda özel sektörü de görmek istiyoruz?

Değerli arkadaşlarım, bu konudaki görüşler özel sektörün girişimcilik gücünden, özel sektörün pazar bulma kabiliyetinden istifade etmek ve böylece şiddetle muhtaç olduğumuz döviz girdilerimizi artırmak şeklinde özetlenebilir. Acaba hakikaten boru özel sektöre bundan böyle açtığımız takdirde bu ifade edilen hususlar gerçekleşecek midir, gerçekleşebilir mi? Yani, biraz önce konuşan değerli arkadaşım Balıbey'in ifade ettiği gibi, pazar payımızı artırmak mümkün olabilir mi ve nihayet daha iyi fiyatla boru satmamız, değerlendirmemiz mümkün olabilir mi? Benim şahsî görüşüm her iki konuda da maalesef değerli arkadaşımın görüşlerinin tamamen tersidir.

Sayın üyeler, dünyada bor tüketimi talep yönünden elastiki değildir, gayri elastikidir; yani borun kullanım alanları mevcut teknoloji muvacehesinde bellidir. Siz ne kadar fazla bor çıkarsanız, kullanım alanları mahdut olduğu için bu borları, fiyatını indirseniz de daha fazla satmak imkânına sahip değilsiniz. Boru kullanan ülkeler belli teknoloji içinde malum ülkelerdir. Bunların sayılarını kısa sürede artırmak suretiyle bizim oralarda yeni pazarlar elde etmemiz ihtimali kuvvetli değildir. Belli teknoloji içinde borun ancak belli miktarlarda kullanılması söz konusu olduğuna göre, yeni pazarları nereden bulacağız? Özel teşebbüsün girişimcilik kabiliyeti sayesinde pazarları nasıl artırabileceğiz? Bunu anlamak pek mümkün değildir.

İkinci noktaya gelelim; fiyatları artırma, daha doğrusu mevcut borlarımızı daha iyi değerlendirme konusundaki görüşümüz de şöyledir:

Değerli arkadaşlarım, bugün Türkiye'de, Amerika'da ve Kanada'da bor yatakları mevcuttur. Eğer biz fiyatları, mevcut Avrupa veyahut da Ortadoğu sanayilerinin kaldıramayacağı ölçülerde yükseltmeye kalkar isek, sizi temin ederim, derhal Amerika ve Kanada piyasası bizim pazarlarımıza el uzatacak ve fiyatları daha yükseltmemize imkân vermeyecektir. Bu nedenle borun fiyatını özel teşebbüsümüzün girişimciliği sayesinde bugünkü mevcut fiyatların üzerine yükseltmek imkânı ortada yoktur. Biz borun tonunu 1980 yılında 162 dolara, 1981 yılında 170 dolara, 1982 yılında 162 dolara, 1983 yılında 166 dolara ve 1984 yılında da 168 dolara satmışız. Bu verdiğim rakamlar ortalama fiyatlardır. Görüyorsunuz ki, 1980 yılından beri fiyatlar 160 ilâ 170 dolar arasında oynamaktadır. Bu fiyatların bizim istediğimiz ölçülerde, gönlümüzün istediği ölçü içinde birdenbire yükselmesi imkânı fevkalade mahduttur ve hatta yoktur.

Değerli arkadaşlarım, bu iki nedenle ben, bor piyasası içinde özel sektör de yer alsa, ne pazar bakımından imkânlarımızın genişleyeceğine, ne de fiyat yönünden daha yüksek fiyatlar elde edebileceğimize inanamıyorum.

BAŞKAN — Sayın Şengün, müddetiniz tamamlanmıştır, konuşmanızı tamamlamanızı rica ediyorum.

İSMAİL ŞENGÜN (Devamla) — Tamamlıyorum efendim.

Bunun yanında bir önemli noktaya daha dikkatinizi çekerek sözlerime son vermek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, Etibank, Türkiye'de bor monopolünü bugün elinde tutan müessesemiz. Bakınız, 1981 yılında Etibankın kârı ne kadar; kâr hanesine ne yazılmış?

Etibank, 1981 yılında 7 milyar 430 milyon lira kâr göstermiş. Değerli arkadaşlarım, bu miktarın 7 milyar 340 milyonu bor, boraks ve bununla ilgili işletmelerden elde edilmiştir.

1982 yılında da durum aynı; 9 milyar 430 milyon olarak kâr hanesine rakam koymuş Etibank ve bunun 8 milyar 730 milyonu bor, boraks ve bunlarla ilgili faaliyetlerinden elde edilmiştir.

1983 yılında da aynı durum; 5 milyar 880 milyon kâr etmiş Etibank, bunun 5 milyar 820 milyonu bor ve buna bağlı diğer madenlerden elde edilmiştir.

Şimdi biz, bu kadar kâr verebilen bir alana, Hazinemize bu kadar kâr getirebilen bir alana ve Anayasanın «Madenler, devletin tasarrufu altındadır» hükmüne karşılık, diyoruz ki, bu alana özel sektör de girsin, biraz da o sebeplensin...

Derin saygılar sunarım. (MDP ve HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Ayhan Fırat, buyurunuz.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Anayasamızın 168 inci maddesi; tabiî kaynaklar ve yeraltı servetlerinin, devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğunu söyler ve bunun nasıl işletileceğine dair kanunun açık hükmünü bekler. Bu, Anayasa emridir.

Muhterem arkadaşlarım, bakıyoruz 2840 sayılı Yasada bor, toryum, uranyum, asfaltit ve trona olmak üzere 5 tane maden sıralanmış. Demek ki, bu madenler kanunun açık izni olmadan özel sektörce işletilemez. Ayrıca, Yabancı Sermaye Kanununun 2 nci maddesine göre, yerli şirkete açık olmayan bir maden işletmesi yabancı şirkete de açık olamıyor. O halde, bu 5 maden, kanunun açık izni alınmadan hiçbir yabancı veya özel sektörce işletilemez.

Bakıyoruz ki, 1984 yılında, yani bu hükümetin daha 1 inci yılında, Beypazarı'nda bulunmuş, 220 milyon ton gibi zengin rezervli bir maden olan tronanın, bir Amerikan firması olan FMC Firmasıyla, işletme ve çıkarma müsaadesi için bir anlaşma yapılıyor; Anayasanın sarih hükmüne ve 2840 sayılı Yasanın hükmüne rağmen Anayasa deliniyor.

Muhterem arkadaşlarım, bugün tronanın, bir yabancı şirket tarafından işletilmesiyle ilgili bir anlaşma yapılmıştır. Neden yapılmıştır, onu da arz ediyorum : Çünkü, o zaman denilmiştir ki, «Siz anlaşmayı yapın, biz Maden Kanununu derhal değiştiriyoruz.» Ancak, o zamanın bir bakanı bu Maden Kanununa engel olmuştur, bunu imzalamamıştır; işte elimizde belgesi. İmzalamayınca bu Maden Kanunu bu seneye sarkmıştır; ama Anayasa delinmiştir orada.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi geliyorum bora. Bakın, sayın bakan benim konuşmama ne cevap vermişti, demişti ki, «Özel sektör de bor üretsin ve dışarıya satsın.»

Muhterem arkadaşlarım, istediğiniz kadar üretin, dağlar gibi yığın; satabilmek için pazar lazım. Kullanma yeri mahdut, kullanıcı mahdut, 800 bin tonun üstüne çıkamazsınız, o halde kime satacaksınız? Yapacağınız tek şey şimdiye kadar yapılanı yapmaktır.

Muhterem arkadaşlarım, özel sektör 1976 yılında 265 bin ton satmış, devlet 195 bin ton satmış. 1978 yılında devletleştirildiğinde özel sektör elindekini, ne var, ne yoksa Avrupa'ya satmış, bu da 418 bin ton, devlet ise 332 bin ton satmış ve elde edilen gelir; biri 44 milyon dolar, birisi de 37 milyon dolar. 750 bin tondan 81 milyon dolar gelir elde ediliyor. Devletleştiriliyor ve 1980 yılında devlet 687 bin ton satıyor, 112 milyon dolar kazanıyor; özel sektör 92 bin ton satıyor, 15 milyon dolar kazanıyor.

Muhterem arkadaşlarım, özel sektöre 18 aylık bir süre verilmiş; neden? Pasaları satması için. Pasa; artık, işe yaramaz mal. İşe yaramaz malı satıyor 18 ayda, düşünün... Şimdi sene 1983 o özel sektör hâlâ pasa satıyor dışarıya. Nasıl satıyor? Biraz önce sayın arkadaşım doğru söyledi, en düşük cevher satışı 160 dolar, ama tuz satışı 630 dolar. Cevheri devlet 160 küsur dolara satıyor, özel sektör kaça satıyor; 70 dolardan 70 bin ton cevher satıyor ve 5 milyon dolar gelir elde ediyor. Bu rakamlar Devlet İstatistik Enstitüsünün kayıtlarında ve sayın bakanın yazılarına ekli listelerde vardır. Yani devletin sattığı fiyatın yüzde 40'ı fiyata satıyor.

Muhterem arkadaşlarım, diyelim ki özel sektöre açtınız, cevheri çıkardı; bunu Etibanka satmasın... Kime satacak; dışarıya satacak. Soruyorum sizlere : İşlenmemiş madeni satmakta kamu yararı var mıdır?

Bugüne kadar Avrupa'nın her ülkesinde bor işleyen fabrikalar vardı, hepsi kapandı Cevher satarsanız onlar yeniden açılır, buna mani olmak lazım.

Türkiye bor madeninden bugün 145 milyon dolar gelir elde ediyor. Bakın Beş Yıllık Planı geçen sene siz yaptınız. 249 uncu maddesini açın okuyun, ne diyorsunuz:

«Devlet bor ve bunun gibi stratejik madenlere bundan sonra yatırım önceliği ve ağırlık verecek» diyorsunuz. Şimdiye kadar da 100 milyar lira yatırım yapmışsınız. Beşinci Beş Yıllık Planda 80 milyar daha koymuşsunuz. O zaman, günah değil mi bu parayı yatırmaya? Özel sektörün çıkardığı cevhere Etibankın ihtiyacı olsa, bırakın çıkarsın. İhtiyacı yok. Etibankın çıkardığı cevher kapasitesi 2 milyon ton, işlediği 800 bin tondur.

BAŞKAN — Sayın Fırat, süreniz tamamlanmıştır, toparlayın lütfen.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Derhal toparlıyorum Sayın Başkan.

Muhterem arkadaşlarım bu konuda önergem var, önergemde devam etmek şartıyla, ki Sayın Başkan sözlerimi kesmemi istedi, derhal keseceğim; yalnız bir konuyu hatırlatayım.

Muhterem arkadaşlarım, salı günü biz bu kanunu konuşmaya başladık, 12 madde konuştuk. Yine aynı gün, yönetimi idare eden başkanın hatalı tutumu yüzünden biz ve muhalefet milletvekilleri, bağımsız arkadaşlar bu Meclisi terk ettik; 2 saat içinde 35 maddeyi geçirdiler. (ANAP sıralarından gürültüler)

Muhterem arkadaşlarım, biz bu maddelere katılmıyoruz, biz bunların vebalini taşımıyoruz, bunu açıklıkla söylüyorum.

Saygılar sunuyorum. (HP ve MDP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Bir sualim var Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, kural olarak Maden Kanununda ticarî amaçlı bir maddenin bulunmaması gerekir. Bu maddede ticarî bir amaç güdüldüğü açıklanmıştır. Anavatan Partisi Grubu adına konuşan arkadaşımız 800 yıllık bir rezervin...

BAŞKAN — Sayın Bayezit...

M. TRAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sorumu sormak için bunu açıklamaya mecburum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Hayır efendim. Şimdi bu sefer de Anavatan Partisi Grubu adına arkadaşımız size cevap verecek, siz ona söz söyleyeceksiniz...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Müsaade edin sözümü bitereyim, sözümü kesmeyin.

BAŞKAN — Sualinizi sorun, ben de sualinize cevap alayım.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Bunu açıklamazsam, bana cevap başka türlü verilecek, onun için açıklamak zorundayım.

Anavatan Grubu adına konuşan arkadaşımız, Etibankın elinde 800 yıllık rezerv olduğunu söyledi. İktidar partisinin sözcüsü olduğu için buna inanmak gerekir. O halde sayın komisyondan soruyorum : Devletin elinde 800 yıllık rezerv mevcut iken, bu alanları özel sektöre açtığımız takdirde millî ekonomi ne kazanacaktır, özel sektör ne kazanacaktır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın komisyon buyurunuz.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Bu soru teknik bir soru değil. Ancak, komisyonumuza sorulduğu için bu konuda görüş açıklama imkânı verilmiş oluyor. Ben bundan istifade etmek istiyorum.

Kanunların yapılmasındaki ana amaç, özellikle Maden Kanunu bakımından, madenlerin daha iyi işletilebilmesidir. Siyasî iktidarlar kendi politikaları uyarınca bu kanunları Meclislere getiriyorlar. Maden Kanununda da madenlerin rasyonel işletilmesine müteallik hükümler var. Bu hükümlerden bir tanesi de şu anda üzerinde görüştüğümüz, söz konusu 48 inci madde oluyor. Bu 48 inci madde hükmüne göre, yapılan konuşmalardan da anlaşıldığı veçhile; biz Türkiye olarak büyük bir rezervi elimizde tutuyoruz; ama pazar bakımından bu rezerve uygun bir pazarlama imkânı elimizde yok. Dolayısıyla, madenlerin (Özellikle bor ve trona söz konusu) devletçe işletilmesi, devletin bu ticarî faaliyette elinde tuttuğu rezerv ölçüsünde bir etkinliğinin olmadığını da ortaya koymuş oluyor. Yani gönül istiyor ki, biz tabiî kaynaklarımızdan mümkün olduğu kadar kamunun lehine istifade edelim. Neden 145 milyon dolar olsun; 500 milyon dolar olmalıdır veyahut daha fazla bir miktara bu çıkabilmelidir. Çünkü, elimizde büyük bir rezerv var. Ancak, dünya ticaretinde biz yüzde 23, bir görüşe göre de yüzde 30 oranında pay sahibi oluyoruz. Komisyondaki müzakereler esnasında da bu konu dile getirildi. Burada, «Özel sektöre bundan sonra bulunacak sahalar bakımından aktivite verilmesi, imkân tanınması, devletin pazarlama fonksiyonunu akamete uğratabilir» denildi. Hatta Sayın Fırat da bunu görüşlerinde belirtti. Devlet şu kadar ihraç etmiş, özel sektör bu kadar ihraç etmiş, özel sektör daha fazla ihraç ettiği halde, döviz girdisi olarak daha az bir gelir getirmiş, dendi.

Şimdi, bu açıdan meseleye bakılacak olunursa; mühim olan gerçekten burada devlet tekelini elinde bulundurmak ve dünya piyasalarında söz sahibi olabilmektir. Bana göre, bu endişeyi giderecek bir hüküm maddede yer almaktadır. O da, «Bunların ihracına ait usul ve esaslar Bakanlar Kurulunca tespit edilir» hükmüdür. Dolayısıyla burada mahzur olarak dile getirilen husus, cevherin üretiminden ziyade pazarlamasında özel sektör ve kamu sektörü arasındaki pazarlama çelişkileri dolayısıyla kamu menfaatının zarar görmesidir. Bence bu zarar görmeyi telif edici, müşterek bir pazarlama sistemi bu kanun hükümlerine göre kurulacak olursa, bunda kamunun menfaatı tesis edilebilir.

Nedir bu menfaat? Türkiye'nin elinde tuttuğu rezervler ölçüsünde dünya piyasalarında söz sahibi olmasına imkân veren bir esastır. Bu da kanunda vardır.

Diğer husus; yani bugüne kadar olanları Etibank işletiyor, ama yeni bulunacak rezervleri özel sektör işletirse ne olur? Eğer fazla üretim yapacak ve Etibankın kontrolünde biz bunları satabileceksek, ben bunda kamu menfaatı açısından mahzurlu bir husus görmediğimi ifade etmek istiyorum efendim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Benim sorumun cevabı olmadı.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Efendim zannederim cevabı.

BAŞKAN — Teşekkür ederim; soru cevaplandırılmıştır efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Efendim zatı âliniz, «Cevaplandırılmıştır» diye tefhim ettiniz, ama benim sorumun cevabı değil.

BAŞKAN — Efendim, onun cevaplandırılıp cevaplandırılmadığını Başkanlık takdir eder. Keza sual olup olmadığını da yine Başkanlık takdir eder.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Ben fikrimi söylüyorum, takdir size aittir.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sayın Başkan soru sormak istiyorum?

BAŞKAN — Başkaca soru sormak isteyen var mı efendim?

ARİF TORAK (Niğde) — Ben de soru sormak istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Başka?.. Yok.

Buyurun Sayın Sarıoğlu.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Biraz evvel arkadaşımız sordu, ama cevabını alamadı.

Benim sorum kısaca şudur:

1954 yılında Maden Kanununun çıkmasından sonra ve ondan önce bor belli kişilerin elinde idi. Acaba, bu 30 yıl içerisinde belli kişilerin elinde olan bor yataklarının işletilmesinde devlet ve işleticiler bugüne kadar hangi pazarlamayı büyük ölçüde yapmışlardır veya hangisi devletten fazla yapmışlardır veya niçin yapmamışlardır? Çünkü, ek bir şey yapılacakmış gibi savunuluyor.

BAŞKAN — Sayın Sarıoğlu, yeniden söz almış durumuna düşüyorsunuz; bu itibarla sualinizi sorun.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Hayır, hayır, soruyu soruyorum; ben de diyorumki 30 yıl içinde neden yapmadılar da, bundan sonra nasıl yapacaklar?

BAŞKAN — Anlaşıldı efendim.

AHMET İLHAMİ KÖSEM (Malatya) — Soru değil efendim bu.

BAŞKAN — Efendim, onu da biz takdir edeceğiz, lütfen.

Buyurun Sayın Toprak.

ARİF TOPRAK (Niğde) — Devletin, kamu kaynaklarını işletme gücünün olup olmadığını; özel teşebbüsün bu işletme gücüne sahip olup olmadığını soruyorum. Bahsi geçen madenlerin işletilmesi özel teşebbüse verildiği zaman:

1. Vergi iadesi olacak mı?
2. Hayalî ihracatlar da doğacak mı?
3. Bu konuda önlemleri ne olacaktır? (Bakanlar Kurulu ve ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Buyurun sayın komisyon, önce Sayın Sarıoğlu'nun sualine cevap verin.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Ben hükümetten sordum Sayın Başkan.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Bakanlar Kurulu hayalî ihracatı mı alkışlıyor?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan, yalnız çok kısa olsun; ayrıca sorunun dışına çıkılmadan sadece soru cevapları içerisinde kalınmasını rica ediyorum.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Sayın Sarıoğlu bu soruyu komisyonda da sormuştu, kendisine arz etmiştik. Huzurlarınızda bir kere daha arz etmekten zevk duyarım.

Evvela, bugüne kadar bulunmuş ve halen Etibankın uhdesinde olan bor madenlerinin hiçbirisinin özel sektöre verilmesi bahis mevzuu değildir. (ANAP sıralarından alkışlar) Ancak, bundan sonra bulunacak olan madenleri özel sektör işletebilecektir. Tasarıdaki hüküm gayet sarihtir. Bor madeninin ihracı Bakanlar Kurulu kararı ile yapılacaktır. Bu demektir ki, - komisyonda da arz ettiğimiz gibi Etibankın ihraç etmekte olduğu fiyattan daha az fiyatla madenin ihracına müsaade edilmeyecektir.

Şimdi burada özel sektörün ne faydası var arz edeyim. Özel sektör aynı fiyatla Etibankın halen elinde tuttuğu yüzde 30'luk pazardan daha başka bir pazar bulabilirse ve Etibank fiyatları ile ihraç edebilme imkânına haiz olursa, Bakanlar Kurulu kararı ile bunun ihracına müsaade edilecektir.

CÜNEYT CANVER (Adana) — Ya sizin pazara girerse?

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Devamla) — Sayın Cüneyt Canver, demagoji yapmayalım.

Şimdi bunun bir kolemanit olarak satışı vardır, bir de bor tuzu olarak satışı vardır. Bunun rakamları vardır; 1970 senesinden itibaren özel sektör tarafından ne kadar ihraç edilmiş, Etibank tarafından ne kadar ihraç edilmiş, 1978 senesinden sonra Etibank tarafından ne kadar ihraç edilmiş bellidir.

Şimdi burada Etibankın kâr ve ihracatının arttığı söylenmektedir. Doğrudur. Çünkü tekel haline getirdiğiniz zaman elbette ihracat artacaktır.

Bizim maksadımız, - biraz evvel de arz ettiğim gibi - yeni pazarlara girebilmelidir. Bunun ancak özel teşebbüsün gayreti ile olabileceği kanısındayız.

Biraz evvel Sayın Fırat arkadaşımız, trona için dediler ki, bunun işletilmesi....

BAŞKAN — Sayın Bakan oraya girmeyin.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Devamla) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz bir de ona cevap vereyim.

BAŞKAN — Oraya girmeyelim efendim, lütfen.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Devamla) — Peki vermiyelim ona cevap, sonra veririz.

Şimdi Etibank ve özel sektör tarafından 1978 yılından sonra yapılan ihraç miktarlarını ve fiyatlarını arz ediyorum.

Bor tuzu :

1978 yılı; özel sektör 418 384 ton, Etibank 217 725 ton. Özel sektörün fiyatı 105 dolar, Etibankın fiyatı 100,50 dolar.

1979 yılı; özel sektör 238 045 ton, 147,25 dolardan. Resmî sektör 257 820 ton, 121,10 dolardan.

1980 yılı; 504 445 ton resmî sektör tarafından, 176 dolardan. 92 126 ton, 166 dolardan özel sektör tarafından. Burada özel sektörün fiyatı 10 dolar düşük, yalnız bu pasalardan çıkma madendir ve kalite düşüktür.

1981 yılında; özel sektör 48 bin ton, resmî sektör 328 bin ton, fiyatlar özel sektör 139,75 dolar, resmî sektör 166,1 dolar.

1982 yılında; özel sektör 51 bin ton, resmî sektör 424 bin ton. Fiyatlar özel sektörde 151,55 dolar, resmî sektörde 155,20 dolar. Yani bundan evvelki ihracatlarda da, özel sektör tarafından yapılan ihracatlarda da resmî sektörün fiyatının altında bir parayla ihraç etme bahis mevzuu olmamıştır. Düşüklükler, bunun pasalardan elde edilmiş olmasından mütevellittir, yani kalitesinin az olmasından mütevellittir.

Devlet ve özel sektör tarafından kolemanit olarak ihraç edilenleri de sizlere arz edebilirim, fakat vaktinizi almamak için arz etmiyorum. Orada da aynı durum vardır. Onun için bundan endişe etmemek lazımdır. Zaten sözlerimin başında da ifade ettiğim gibi, bugüne kadar bulunmuş ve halen Etibankın elinde olan borların hiçbirisinin tekrar şu veya bu kişilere devredilmesi bahis mevzuu değildir. Birkaç ailenin inhisarında olduğunu iddia ettiğiniz borların tekrar o veya başka ailelere verilmesi bahis mevzuu değildir. Bu çatı altında da bunu böyle düşüneceklerin bulunacağını zannetmiyorum.

Hepinize saygılar sunarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim, soru cevaplandırılmıştır.

Sayın Emiroğlu, diğer milletvekili arkadaşımız Sayın Arif Toprak bir soru yöneltti komisyona. Onu cevaplandırmanız mümkün mü?

SALİM EREL (Konya) — Soru sormak istiyorum Sayın Başkan.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Efendim, komisyona değil sayın bakana yöneltildi ve cevaplandırıldı.

BAŞKAN — Hayır, Sayın Paşa Sarıoğlu hükümetten soru sordu, Sayın Toprak komisyondan soru sordu efendim.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sorumun cevabı verilmedi yalnız.

BAŞKAN — Efendim, orası Başkanlık Divanını şüphesiz ki...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Tamam bir şey demiyorum, ama ortada cevap diye bir şey yok.

BAŞKAN — Onu Genel Kurul takdir eder efendim,

Evet sayın komisyon, cevaplandırılacak bir durum var mı, yok mu efendim?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Efendim, gerekli cevaplar verilmiştir. Ben komisyona müteveccih teknik bir husus görmedim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Şimdi madde üzerinde verilmiş önergeler vardır, okutuyorum:

SALİM EREL (Konya) — Soru sormak istiyorum.

BAŞKAN — Soru sorma muamelesi bitmiştir efendim,

SALİM EREL (Konya) — Daha evvel işaret etmiştim Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Efendim, işaretiniz çok sonra oldu, Soru sormak isteyenleri tespit işleminden sonra oldu.

Madde üzerinde verilmiş önergeler vardır, okutuyorum:

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanun tasarısının 48 inci maddesinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Cahit Tutum Balıkesir	Paşa Sarıoğlu Ağrı
Ayhan Fırat Malatya	Tülay Öney İstanbul
Onural Şeref Bozkurt Çanakkale	Ahmet Sırrı Özbek Adıyaman

Hüseyin Avni Sağesen
Ordu

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Maden Kanunu Tasarısının 48 inci maddesinin birinci cümlesiyle yetinilmesini ve ikinci cümleyle ikinci fıkranın madde metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Ali Bozer Ankara	Ebubekir Akay Erzurum
Rıfat Bayazıt Kahramanmaraş	Sabahattin Eryurt Erzurum

Eşref Akıncı
Ankara

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan Maden Kanununun 48 inci maddesi metninde yer alan bor ve trona madeninin metinden çıkartılmasını arz veteklif ederiz.

Saygılarımızla.

Ayhan Fırat Malatya	Ahmet Sırrı Özbek Adıyaman
İbrahim Taşdemir Ağrı	Ömer Kuşhan Kars
Halil İbrahim Şahin Denizli	İsmet Turhangil Manisa
Nuri Korkmaz Adana	Cüneyt Canver Adana

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanun tasarısının 48 inci maddesinde, yer alan bor madeninin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ayhan Fırat Malatya	Cahit Tutum Balıkesir
Paşa Sarıoğlu Ağrı	Münir Sevinç Eskişehir

Tülay Öney
İstanbul

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan Maden Kanununun 48 inci maddesinin kanun metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

İsa Vardal Zonguldak	Hüseyin Avni Güler İstanbul
Sabit Batumlu İstanbul	Şükrü Babacan Kırklareli
Mehmet Kara Trabzon	Mustafa Kâni Bürke Denizli

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte bulunan kanun tasarısının 48 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümlenin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

İsa Vardal Zonguldak	Arif Toprak Niğde
Salih Alcan Teklirdağ	Ruşan Işın Sıvas

Sururi Baykal
Ankara

Devlet tarafından bulunan, ancak işlenmiş veya açılmamış olan bor ve trona madenlerinin sahaları hakkında 16 ncı madde hükümleri uygulanmaz.

BAŞKAN — Şimdi önergeleri aykırılık derecelerine göre okutup, oylarınıza sunacağım.

Sayın Cahit Tutum ve İsa Vardal'ın önergeleri, 48 inci maddenin metinden çıkarılması mahiyetindedir. Bu itibarla bu 2 önergeyi okutup birlikte işleme koyacağım.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanun tasarısının 48 inci maddesinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum ve arkadaşları.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan Maden Kanununun 48 inci maddesinin kanun metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Zonguldak Milletvekili İsa Vardal ve arkadaşları.

BAŞKAN — Bu 2 önerge aynı mahiyette olduğu için birlikte işleme koyacağım.

Bu 2 önergeye komisyon ve hükümet katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Katılmıyoruz efendim.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Tutum; süreniz 5 dakikadır efendim.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Sayın Başkan, değerli üyeler; sayın hükümet üyesi arkadaşımızın inandırıcı olmak için olağanüstü çaba harcamasına karşın maalesef bu bor konusunda hükümetin baştan beri izlediği politika güven verici olmaktan çok, ama çok uzaktır. Aslında bu bor konusunun hükümetçe ilk getiriliş şekline bakarsanız bunu daha iyi anlarsınız. Madde 48 bor ve trona madenlerinin işletilmesi ve ihracatının Bakanlar Kurulunca tespit edilecek esaslara göre yapılması esasını getirmiştir ve hemen bahsedeyim; 6309 sayılı Maden Kanunu ile 2840 sayılı devletin uhdesinde bırakılacak madenlerle ilgili olan Kanunu da yürürlükten kaldırmaktadır hükümet.

Değerli üyeler, maden politikası ulusal bir politika olmak zorundadır. Anayasada tabiî servetler gayet açık bir şekilde bir millî politikanın izlenmesine elverişli bir ifade ile kaleme alınmıştır.

Saygıdeğer üyeler, bundan tam 1 yıl 11 ay evvel Sayın Ulusu Hükümeti tarafından bu konu bir çözüme bağlanmış ve kamuoyuna mal olmuştur. Şimdi hükümet 2840 sayılı Kanunu gözünü kırpmadan kaldırmayı önermiş, ama herhalde nereden esinlendiği belli olmayan etkilerle 2840 sayılı Kanunu kaldıramayacağını anlayınca komisyonun yaptığı teklife katılmak zorunda kalmıştır. Aslında kerhen mi katılmıştır, içtenlikle mi katılmıştır; bu hükümetin vereceği bir cevaptır.

Şimdi, Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu ve bor ve trona madenleri için herhangi bir gerekçe göstermelisiniz, bundan sonra bulunacak bor ve trona madenlerinin işletilmesi ve ihracatı esaslarının bu kanuna tabi olduğunu söyleyen hükümet, hiçbir şey söylememiştir. Söyleyemez, mümkün değildir. Söylese belki bizi ikna edecek, ama o ihtiyacı hissetmiyor.

Hükümet, Plan ve Bütçe Komisyonunda, hızını alamayarak, bor ve trona madenine asfaltiti de eklemiş. Öyle anlaşılıyor ki, hükümetin ve Türkiye Büyük Millet Meclisine niyabeten iş gören komisyonların zihinleri de karışık, bu konuda net değiller. Kamuoyu netlik ister.

Anavatan Partisi Grup Sözcüsü Sayın Balıbey arkadaşımızın burada açıkça dile getirdiği rakamlar doğruysa, insanın aklına o zaman başka şeyler geliyor. Sayın hükümet üyesinin, inandırıcı olmak için tüm gücünü kullanmasına rağmen bizi ikna edememesi karşısında diyorlar ki, «1 milyar 805 milyon ton rezerv Etibanktadır. Bu rezerv 800 yıllık bir ihtiyacın karşılanmasına yetecek ölçüdedir.

Şimdi soruyoruz, bu denli büyük bir rezerve sahip olan devletin elinde bulunan bu madenlere, özel teşebbüsü neden ortak etmek istiyorsunuz? Sebep ne? 800 yıllık bir rezervi karşılayacak bir güce devlet sahipse, o zaman siz özel teşebbüsten yana iktidar olarak ağırlık koymuşsunuz. Biz bugün böyle bir taviz vermezsek yarın karşımıza maden babaları çıkarak demezler mi ki, «Siz vaat ettiğiniz şeyleri yerine getirmiyorsunuz, neden bize bu yolda bir yeşil ışık yakmadınız?» Böyle sorarlar endişesiyle koyuyorsanız, buna «Hayır» diyoruz ve herkes «Hayır» demelidir.

Saygılar sunuyorum Sayın Başkan. (HP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Efendim, önergeye hükümet ve komisyon katılmıyor.

Maddenin metinden çıkarılmasıyla ilgili bu önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Kabul etmeyenler. Önerge kabul edilmemiştir

Diğer önergeyi okutuyorum

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Maden Kanunu tasarısının 48 inci maddesinin birinci cümlesiyle yetinilmesi ve ikinci cümlesiyle ikinci fıkrasının madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz

Ankara Milletvekili Ali Bozer ve arkadaşları

BAŞKAN — Sayın Bozer, buradaki çıkarılması kastedilen cümle hangisi, okumak mümkün mü acaba?

Sayın Bozer yoklar...

Bu önergeye hükümet ve komisyon katılıyor mu efendim?

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Katılmıyoruz efendim.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Trona ve bor madenlerinin metinden çıkarılması hakkındaki Ayhan Fırat ve arkadaşlarının verdiği diğer önergeyi okutuyorum:

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan Maden Kanununun 48 inci maddesi metninde yer alan bor ve trona madenlerinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Malatya Milletvekili Ayhan Fırat ve arkadaşları

BAŞKAN — Önergeye komisyon ve hükümet katılıyorlar mı?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Katılmıyoruz efendim.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Fırat; konuşma süreniz 5 dakikadır, bu süre içinde konuşmanızı tamamlayınız efendim.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Muhterem arkadaşlarım; önce şunu belirtmek istiyorum; ne biz, ne diğer partili arkadaşlarım özel sektöre karşı değiliz, ama şuna karşıyız: Devlet şunu yapamaz; devlet madencilik yapamaz; devlet şunu işletemez gibi düşüncelere karşıyız. Siz de karşısınız. Eğer, siz de karşı olmasaydınız, geçen sene yaptığınız Beş Yıllık Plana bunu koymazdınız.

Muhterem arkadaşlarım, hep aynı şeyi söylüyorsunuz Özel sektör 2 milyon ton kömür çıkarırken, 6 milyon ton kömür çıkarmıştır; ama hangi sene çıkarmıştır? 1978'de. Sayın arkadaşlarım onu söylediler. 6 milyon ton kömür çıkarmıştır. 1 ton kömrü çıkarabilmek için, 10 sene önceden, en az 5 sene önceden 100 dolar yatırım yapmak lazımdır. Açın istatistiklere bakın, açın maden kanunlarını okuyun. 1978' de özel sektör hangi yatırımı yaptı da, 2 milyon ton kömür 6 milyon tona çıktı? Nasıl çıktı arkadaşlar? Bütün ocaklar mahvedilerek çıktı.

Şimdi bakın ben size, gene Başbakanlığın kitabından sayısal değerler sunuyorum:

Linyit üretiminde - bakın o azaldı dedikleri linyit üretimi - Türkiye, 1977 yılında, dünya linyit üretiminin yüzde 0,92'sini çıkarırken, 1982'de bu miktar yüzde 70 oranında artmış ve yüzde 1,53 olmuştur. Bu sene 30 milyon ton linyit çıkaracaktır. Kim çıkaracaktır? Devlet çıkaracaktır arkadaşlar, devlet.

Muhterem arkadaşlarım, mademki özel sektörün parasından, atılımcılığından istifade edecektik, - şimdiye kadar Türkiye'de krom madeni, yağma Hasan'ın böreği gibi, hep cevher olarak gider - niye bir fabrika yapmadı özel sektör? Onu da Etibank yaptı; Antalya'da Ferro Krom Tesisini kurdu. Soruyorum size: Özel sektör hangi fabrikayı kurmuştur da, Türkiye'de çıkan cevherleri değerlendirip, optimum fiyatına Avrupa'ya satmıştır? Soruyorum, bir tane misal verin? Veremezsiniz. (HP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım, ben hakikati söylüyorum. Sayın bakan, biraz önce burada rakamlar söyledi. 800 senelik dünya ihtiyacı elinizde; doğru. Peki, 800 senelik dünya ihtiyacı elinizdeyken, niye bor arama için para sarf ettireceksiniz? Bu memleket bu kadar zengin mi? Onun o parasını, o yatırımını başka madenlere niye teksif etmiyorsunuz? Bunu sormazlar mı insana?

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Orada yağma var, yağma.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, bakın bir rakam daha veriyorum.

BAŞKAN — Sayın Fırat, bir dakika efendim.

Sayın Sarıoğlu, niçin hatibe müdahale ediyorsunuz? Lehte ve aleyhte tezahürat yapıyorsunuz, lütfen efendim.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, bakın Başbakanlığın, bu madenleri denetleyen ve hakikaten iftihar edilen bir kuruluşunun 1980 yılında yazdığı raporda ne diyor. Bakın, devletleştiren parti gitmiş, bir diğer parti gelmiş. O dönemde yazdığı rapordan iki cümle okuyorum:

«Bor tuzları üretiminde büyük bir darboğazla karşılaşılması söz konusu değildir. Üretim ve pazarlamanın tek elde toplanmasıyla bor tuzları ve bileşikleri dışsatım fiyatları artmaya başlamıştır. 1979 yılında bor ürünlerinden toplam 54 milyon dolar elde edilmişken, 1980 yılında bu tutar yüzde 104 artışla 112 milyon dolara yükselmiştir. Cevher ve işlenmiş bor ürünleri arasında fiyat dengesinin sağlanarak kalkınma planı ve yıllık programlarda amaçlanan cevher ve konsantre yerine daha çok işlenmiş ürün dışsatımı gerçekleştirmek mümkün olacaktır»

Şimdi soruyorum .1983 yılı rakamını Sayın Bakan söylemedi burada, ben söylüyorum. 1983 yılında özel sektör 70 bin ton bor cevheri satmış. Kanun 1978 yılında çıkmış ve 18 ay süre vermiş. Bakın, 6 sene geçmiş, hâlâ özel sektör dışarıya bor satıyor.

Nasıl satıyor bunu; hangi güçle satıyor; nereden alıyor? Şimdi bu önümüzdeki yasaya bakın, satması için 18 ay müddet daha tanıyorsunuz. Vermeyin bunu arkadaşlarım, vermeyin. Bakın, 1983 rakamı; 70 bin tonu 5 milyon dolara satmış. Sayın Bakanım da önündeki rakamlara baksınlar, yanlışsa yanlış desinler; 70 dolara gelir, 70 dolara; 165 dolarlık şeyi 70 dolardan satıyorlar.

Yine bakın, devlet bakanlığının yazısını sonundan okuyorum size arkadaşlarım: 1978 yılına kadar borun ton fiyatı 2 rakamlı, 1978'den sonra borun ton fiyatı 3 rakamlı oluyor; bakın nasıl oluyor: Etibankın ihraç fiyatı 1981'de 250 - 323 dolar, özel sektörünkü 110 - 288 dolar. 1983'te yine Etibankın 250-325 dolar, özel sektörün 105-230 dolar.

Muhterem arkadaşlarım, mademki cevher satacak, bunu Etibank çıkarıyor...

BAŞKAN — Sayın Fırat, süreniz hayli geçti, toparlamanızı rica ediyorum.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Derhal kesiyorum Sayın Başkanım.

Muhterem arkadaşlarım, inanarak söylüyorum; bu memlekette 27 sene devlet hizmetinde bulundum, kamu yararı nedir bilirim; inanıyorum, sonuna kadar inanıyorum, siz de bana inanın, şu boru çıkarın.

Hepinize saygılar sunarım. (HP ve MDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Önerge bor ve trona madenlerinin madde metninden çıkarılması yönündendir ve hükümet ve komisyon katılmıyor.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanun tasarısının 48 inci maddesinde yer alan «Bor» madeninin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Malatya Milletvekili Ayhan Fırat ve arkadaşları,

BAŞKAN — Hükümet ve komisyon katılıyorlar mı?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon ve hükümet önergeye katılmıyorlar.

Bor madeninin madde metninden çıkarılmasını havi önergeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler...

CÜNEYT CANVER (Adana) — Komisyon ve hükümet katılmadığına göre bu doğrudur.

BAŞKAN — Sayın Canver burada eller konuşur; ses yok.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — «Eller»le neyi kastettiniz Sayın Başkan?

SALİM EREL (Konya) — Memleket menfaatı konuşulur burada Sayın Başkan.

BAŞKAN — Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Bir önerge daha var, okutuyorum :

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte bulunan kanun tasarısının 48 inci maddesi birinci fıkrasına aşağıdaki cümlenin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Zonguldak Milletvekili İsa Vardal ve arkadaşları,

Devlet tarafından bulunan, ancak işletilmeye açılamamış olan bor ve trona maden sahaları hakkında 24 üncü madde hükümleri uygulanmaz.

BAŞKAN — Önergeye hükümet ve komisyon katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Katılmıyoruz efendim.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Önergeye hükümet ve komisyon katılmıyor.

Buyurun Sayın Vardal.

NECAT TUNÇSİPER (Balıkesir) — Sayın Başkanım bir hususu sormak istiyorum efendim.

BAŞKAN — Size söz vermedim efendim, lütfen efendim, buyurun efendim...

Ne konuda söz istiyorsunuz efendim?

NECAT TUNÇSİPER (Balıkesir) — Bu konuda. Konuşacak arkadaşın...

BAŞKAN — Hayır, konuşamazsınız efendim, sadece önerge sahibi konuşuyor.

NECAT TUNÇSİPER (Balıkesir) — Arkadaşın konuşmaması lazım. (HP sıralarından gürültüler).

BAŞKAN — Müsaade buyurun. Bakayım efendim.

NECAT TUNÇSİPER (Balıkesir) — Usul hakkında konuşacağım efendim.

BAŞKAN — Anladım efendim, konunuzu anladım efendim, 1 dakika oturun. Yani, komisyonda üyedir...

NECAT TUNÇSİPER (Balıkesir) — Hayır.

BAŞKAN — Ya?..

NECAT TUNÇSİPER (Balıkesir) — Hem bu maddenin çıkarılması hakkında önerge verdi... (HP sıralarından gürültüler).

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Bu usulden değil efendim.

BAŞKAN — Şimdi buna cevap verecek benim efendim.

Sayın Bayezit, bir dakika efendim, buna siz mi cevap vereceksiniz, ben mi cevap vereceğim?

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Kendi insiyatifinizle.

BAŞKAN — E, o halde niye beklemiyorsunuz? (HP sıralarından gürültüler). Başkanın cevabını neden beklemiyorsunuz?

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, usulden değil efendim.

BAŞKAN — Efendim, Başkan nasıl cevap verecek biliyor musunuz?

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Sayın Başkan, bizimki cevap değil.

BAŞKAN — Neden hazımsızlık gösteriyorsunuz? Bir dinleyelim, cevabını verelim. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

Efendim, önerge sahibi olarak kendilerine söz veriyorum.

Buyurun efendim. (HP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

Ama sabretseniz bu cevabı alırsınız efendim.

Buyurun, devam edin efendim.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Sayın Başkanım, teşekkür ederim; ama arkadaşlarımız Tüzük hükmünü...

BAŞKAN — Arkadaşınıza cevap vermek yok efendim.

Buyurun devam edin.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; görüşmekte olduğumuz 48 inci maddede 2840 sayılı Kanun hükümleri saklı tutulmuştur. 2840 sayılı Kanuna göre, Etibank bazı bor maden sahalarının, trona maden sahalarının ruhsatını almıştır; ancak bu sahaların çok geniş olması nedeni ile bunların hepsini birlikte işletmeye açması mümkün değildir. Sırası geldikçe o sahaları da işletmeye açacaktır. Ancak, daha evvel görüştüğümüz 24 üncü maddenin ikinci fıkrasında aynen şu yazılıdır :

«İşletme izni, 22 nci maddeye göre işletme projesinin ilgili daireye tevdii üzerine işletme ruhsatı ile birlikte verilir. Bu iznin veriliş tarihinden itibaren altı ay içerisinde ruhsat sahibi madeni işletmeye almak zorundadır. Aksi takdirde ruhsat münfesih olur.»

Sayın arkadaşlarım, şimdi Etibank'ın işletme ruhsatı almış olup da ancak bu ruhsat aldığı sahayı işletmeye açmaması halinde, bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 6 ay geçtikten sonra ruhsat almış olduğu bu sahalar otomatikman özel teşebbüse de açılacaktır.

O nedenle, görüşmekte olduğumuz 48 inci maddedeki «2840 sayılı Kanun hükümleri saklıdır» ibaresi bir yerde 24 üncü maddeyle ihlal edilmektedir. Biz, bu sakıncayı bertaraf edebilmek için 48 inci maddenin birinci fıkrasına önergemizdeki cümlenin eklenmesini teklif ettik.

Takdir yüce Meclisindir, saygıyla arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Tunçsiper, konuyu aydınlatmak bakımından bir hususa daha temas etmek isterim. Zatı âliniz, Sayın İsa Vardal daha önce bir önergeyi imzalamıştı. Bu itibarla, «2 nci bir önerge veremez ve bu vesileyle konuşamaz» diyorsunuz; fakat önergelerin mahiyeti ayrıdır. O önergede tamamen çıkarılmasını istiyor; bu önergede ise, kabul edilmediği için ehveni şerrine razı olmayı istiyor. Bu itibarla...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Hesap mı veriyorsunuz Sayın Başkan?

BAŞKAN — Sayın Bayezit, zatı âlinize de çok hesap verdim. Ben, sayın milletvekillerinin, Meclis üyelerinin aydınlatılmasını...

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — «Ehveni şer» tabiri uygun bir tabir değil efendim. Biz burada şerri değil, hayrı istiyoruz.

BAŞKAN — Düzeltiyoruz efendim, düzeltiyoruz.

Şimdi, önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Şimdi maddenin oylanması şekliyle ilgili bir önerge vardır, okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 48, (eski 49) maddenin kupaların kürsü önüne konulması suretiyle açık oylama ile oylanmasını arz ve teklif ederiz.

Onural Şeref Bozkurt Çanakkale	Mehmet Seyfi Oktay Ankara
İsa Vardal Zonguldak	Salim Erel Konya
Sururi Baykal Ankara	Cahit Tutum Balıkesir
M. Turan Bayezit Kahramanmaraş	H. Yılmaz Önen İzmir
Tülay Öney İstanbul	M. Besim Göçer Çorum
Rıza Tekin Siirt	Veysel Varol Erzincan
Yusuf Demir Uşak	Yılmaz İhsan Hastürk İstanbul
İdris Gürpınar Muğla	Ömer Necati Cengiz İstanbul
Vehbi Batuman Adana	Ali Rıdvan Yıldırım Tunceli
Nuri Korkmaz Adana	Ayhan Fırat Malatya

Ömer Kuşhan
Kars

BAŞKAN — Şimdi önerge sahiplerinin burada bulunup bulunmadığını tespit için önerge sahiplerini yeniden okutuyorum.

Onural Şeref Bozkurt?.. Burada.
Mehmet Seyfi Oktay?.. Burada.
İsa Vardal?.. Burada.
Salim Erel?.. Burada.
Ömer Kuşhan?.. Burada.
Sururi Baykal?.. Burada.
H. Yılmaz Önen?..

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Ben tekabbül ediyorum.

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun. Ben bir tespit edeyim.

Yılmaz Önen yok burada.

Devam edin. Tekabbül edenleri soracağız.

Cahit Tutum?.. Burada.
M. Turan Bayezit?.. Burada.
Tülay Öney?.. Burada.
M. Besim Göçer?.. Yok.
Rıza Tekin?.. Burada.
Veysel Varol?.. Burada.
Yusuf Demir?.. Burada.
Yılmaz İhsan Hastürk?.. Burada.
İdris Gürpınar?.. Burada.
Ömer Necati Cengiz?.. Burada.
Vehbi Batuman?.. Burada.
Ali Rıdvan Yıldırım?.. Burada.
Ayhan Fırat?.. Burada.
Nuri Korkmaz?.. Burada.
Yeterli sayı vardır.

Oylamanın kupaların kürsü önüne konulup ad okunmak suretiyle açık oylama şeklinde yapılmasını oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... (HP sıralarından «Oylanmaz efendim; reye koymanız lazım» sesleri). Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi, kupaların sıralar arasında dolaştırılmak suretiyle...

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Kupanın kürsü önüne konulması ve ad okunarak oyların kullanılması şeklindeki oylama da bir alternatiftir Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, talebiniz reddedildi.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Ad okunarak oylama...

BAŞKAN — Efendim, 3 türlü açık oylama vardır. Bunlardan birincisi, kupaların sıralar arasında dolaştırılmak suretiyle yapılması; ikincisi kupaların kürsü önüne konulması suretiyle yapılması; üçüncüsü de ad okunarak yapılması şeklidir.

Şimdi biz birinci şekli oylamadık, çünkü önergeniz aleyhte idi, bu bakımdan ilk önce aleyhte olan önergeyi oyladık, sırayı bozduk. Bu itibarla, şimdi kupaların sıralar arasında dolaştırılması suretiyle oylamanın yapılmasını oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir; kupalar sıralar arasında dolaştırılmak suretiyle oylama yapılacaktır.

Kupalar dolaştırılsın.

(Oyların toplanmasına başlandı).

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan milletvekili arkadaşımız var mı? Yok.

Oy toplama işlemi tamamlanmıştır, kupalar kaldırılsın.

(Oyların ayrımına başlandı).

BAŞKAN — 48 inci maddenin sayım işlemi devam ederken 49 uncu maddenin müzakeresine geçiyorum.

50 nci maddeyi 49 uncu madde olarak okutuyorum :

MADDE 49. — Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra toryum ve uranyum madenlerinin aranması bu Kanun hükümlerine tabidir. İşletilmesi Devlet eliyle veya Bakanlar Kurulunca belirlenecek esaslar dahilinde yapılır.

Üretilen cevher Devlete veya Bakanlar Kurulunca tespit edilecek yerlere satılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Madde üzerinde verilmiş önergeler vardır, okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Maden Kanunu Tasarısının 49 uncu maddesinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Ferit Melen Van	Ali Bozer Ankara
Rıfat Bayazıt Kahramanmaraş	Eşref Akıncı Ankara

Ebubekir Akay
Erzurum

BAŞKAN — Diğer önergeyi okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanun tasarısının 49 uncu maddesinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Cahit Tutum Balıkesir	Paşa Sarıoğlu Ağrı
Ayhan Fırat Malatya	Onural Şeref Bozkurt Çanakkale
Tülay Öney İstanbul	Hüseyin Avni Sağesen Ordu

BAŞKAN — Diğer bir önergeyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Maden Kanunu Tasarısının 49 uncu maddesinin birinci paragrafının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve talep ederiz.

Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra toryum ve uranyum madenlerinin aranması ve işletilmesi bu kanun hükümlerine tabidir.

Ahmet Ekici Kütahya	Metin Balıbey Afyon
Gürbüz Şakranlı Manisa	Mehmet Timur Çınar Manisa
Erol Bülent Yalçınkaya Kastamonu	Ahmet İlhami Kösem Malatya

Mekin Sarıoğlu
Manisa

BAŞKAN — Şimdi 2 önerge aynı mahiyettedir, bunları tekrar okutuyorum :

AYHAN FIRAT (Malatya) — Bu önergeyi anlayamadım efendim. Bir daha okunmasını rica ediyorum.

BAŞKAN — Okutacağım efendim. Oylamaya geçmeden tekrar okutacağım.

Şimdi deminki önergeleri tekrar okutuyorum :

Van Milletvekili Ferit Melen ve arkadaşlarının önergesi :

Görüşülmekte olan Maden Kanunu Tasarısının 49 uncu maddesinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

BAŞKAN — 2 nci önergeyi de okutuyorum :

Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum ve arkadaşlarının önergesi :

Görüşülmekte olan kanun tasarısının 49 uncu maddesinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

BAŞKAN — Önergelerin 2'si de aynı mahiyette olduğu için birlikte oylayacağım.

Önergelere komisyon ve hükümet katılıyor mu efendim?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Katılmıyoruz.

BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANI İSMAİL SAFA GİRAY (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Önergelere komisyon ve hükümet katılmamaktadır.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Söz mü istiyorsunuz efendim?

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Evet Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Buyurun.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Sayın Başkan, saygıdeğer üyeler; demin görüştüğümüz bor, trona

ve asfaltit madenlerinin, bu kanunun yürürlük tarihinden sonra bulunması halinde, işletilmelerinin bu kanun hükümlerine tabi olacağı söylendikten sonra, bunların ihracatına ait usul ve esasların Bakanlar Kurulunca tespit edileceği ifade edilmektedir.

Plan ve Bütçe Komisyonunda karşımıza bir 50 nci madde gelmektedir. Biraz evvel görüştüğümüz önemli madenlere ilave olarak, stratejik madenler olduğu belli olan toryum ve uranyum madenlerinin aranmasının da bu kanun hükümlerine tabi olacağı söylenmektedir.

Şimdi hükümetten sorumuz şudur : Bu madenleri neden dahil ediyorsunuz; gerekçeniz nedir? Zaten bir önce kabul ettiğiniz 48 inci maddenin gerekçesi yok. Gerekçesiz madde yazılıyor ve deniyor ki; «Bu kanunun yürürlük tarihinden sonra bulunacak bor, trona ve asfaltit madenlerinin aranması ve işletilmesinin bu kanun hükümlerine tabi olması nedeniyle bu madde düzenlenmiştir». Böyle gerekçe olur mu? Bu, olsa olsa adam ölümünden 10 dakika evvel yaşıyordu gibi, son derece mantık zafiyetiyle malûl bir gerekçe olur. Gerekçe olmadan nasıl karar vereceğiz? Niçin toryum ve uranyum madenlerinin aranması ve işletilmesinin özel sektöre de açılması imkânı verilmektedir? Bu açıklanmalıdır.

Burada benim üzerinde duracağım önemli bir nokta da şu : Bu kez bir önceki maddenin sistematiğinden ayrılarak işletme esaslarıyla, her türlü - herhalde ihracat da dahil - esasların Bakanlar Kurulunca da kabul edilebilmesi öngörülmektedir. Oysa bir evvelki maddede, işletmenin behemehal bu kanun hükümlerine tabi olduğu söylenmekte, ancak ihracatına ait usul ve esasların Bakanlar Kurulunca tespit edilebileceği söylenmektedir. Anayasanın 168 inci maddesine baktığınız zaman da, işletmenin, işletme esaslarının Bakanlar Kurulunca tespit edilmesi mümkün değildir. Bu, apaçık Anayasanın 168 inci maddesinde söylenmektedir. Denmektedir ki; «Hangi tabiî servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir».

Şimdi, her türlü esasların Bakanlar Kurulunca da saptanmasına cevaz veren bu hüküm açıkça bir yetki tecavüzüdür. Bu haliyle madde Anayasaya da aykırıdır.

Takdirlerinize saygıyla sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Önergeye komisyon ve hükümet katılmıyor.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum :

Kütahya Milletvekili Ahmet Ekici ve arkadaşlarının önergesi :

Görüşülmekte olan Maden Kanunu tasarısının 49 uncu maddesinin 1 inci paragrafının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve talep ederiz.

Bu kanunun yürürlük tarihinden sonra Toryum ve Uranyum madenlerinin aranması ve işletilmesi bu kanun hükümlerine tabidir.

BAŞKAN — Komisyon ve hükümet önergeye katılıyorlar mı?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Katılıyoruz.

BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANI İSMAİL SEFA GİRAY (İstanbul) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Önergeye komisyon ve hükümet katılıyor.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Şimdi 49 uncu madde ile ilgili olarak açık oylama talebi vardır, okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

Görüşülmekte olan 49, (eski 50 nci) maddenin oylamasının kupaların kürsünün önüne konularak yapılmasını arz ve teklif ederiz.

Onural Şeref Bozkurt Çanakkale	Mehmet Seyfi Oktay Ankara
Salim Erel Konya	Ömer Kuşhan Kars
Cüneyt Canver Adana	Yusuf Ziya Kazancıoğlu Trabzon
Sururi Baykal Ankara	Hüseyin Aydemir İzmir
Hayrullah Olca İzmir	H. Yılmaz Önen İzmir
Mehmet Kemal Gökçora Bursa	Durcan Emirbayar İzmir
Fikret Ertan İzmir	Ali Aşkın Toktaş İzmir
Sabri Irmak Konya	İsmet Turhangil Manisa

Salih Alcan Tekirdağ	Arif Toprak Niğde
İsa Vardal Zonguldak	Ruşan Işın Sıvas
Mehmet Kara Trabzon	Vecihi Ataklı Şanlıurfa

Şimdi, önerge sahiplerinin burada olup olmadıklarının yoklamasını yapacağız.

Sayın Onural Şeref Bozkurt?.. Burada.

Sayın Mehmet Seyfi Oktay?.. Burada.

Sayın Salim Erel?.. Yok.

Sayın Ömer Kuşhan?.. Burada.

Sayın Cüneyt Canver?.. Burada.

Sayın Yusuf Ziya Kazancıoğlu?.. Burada.

Sayın Sururi Baykal?.. Burada.

Sayın H. Yılmaz Önen?.. Burada.

Sayın Hüseyin Aydemir?.. Burada.

Sayın Hayrullah Olca?.. Yok.

Sayın Mehmet Kemal Gökçora?.. Burada.

Sayın Fikret Ertan?.. Burada.

Sayın Durcan Emirbayer?.. Yok.

Sayın Ali Aşkın Toktaş?.. Yok.

Sayın Sabri Irmak?.. Yok.

Sayın İsmet Turhangil?.. Burada.

Sayın Salih Alcan?.. Burada.

Sayın İsa Vardal?.. Yok.

Sayın Arif Toprak?.. Yok.

Sayın Ruşan Işın?.. Burada.

Sayın Mehmet Kara?.. Burada.

Sayın Vecihi Ataklı?.. Burada.

Oylama talebinde bulunan 15 üye buradadır.

Önergede belirtilen oylama şeklini oylarınıza sunuyorum...

ONURL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Hangi oylama şeklini?

BAŞKAN — Efendim, önergede, kupaların kürsü önüne konulması ve milletvekillerinin kürsü önünde oylarını kullanmaları hususu belirtilmektedir. Bu hususu oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Şimdi, oylamanın, kupaların sıralar arasında dolaştırılmak suretiyle yazılı oy pusulalarının kupalara atılması şeklinde yapılmasını oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Kabul etmeyenler çoğunlukta efendim.

BAŞKAN — Lütfen itimat edin efendim.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Kabul etmeyenler çoğunlukta, arkadaşlar farkına varmadıkları için el kaldırmadılar; biz gördük efendim.

BAŞKAN — Efendim, farkına varıp varmadıklarını biz biliyoruz, lütfen Başkanlığa itimat buyuralım.

Kupalar sıralar arasında dolaştırılmak suretiyle oylama yapılması kabul edilmiş olduğundan, kupalar sıralar arasında dolaştırılmak suretiyle oylama işlemi yapılacaktır.

Kupalar dolaştırılsın.

(Oyların toplanmasına başlandı).

BAŞKAN — Şimdi 48 inci maddenin oylama sonucunu açıklıyorum :

Kullanılan oy sayısı : 357,

Kabul : 196,

Ret : 156,

Çekimser : 4.

Bu itibarla 48 inci madde kabul edilmiştir.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — İadeli taahhütlü kabul edildi Sayın Başkan.

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan Sayın milletvekili var mı? Yok.

Oy toplama işlemi tamamlanmıştır, kupalar kaldırılsın.

(Oyların ayrımına başlandı).

BAŞKAN — 51 inci maddeyi 50 nci madde olarak okutuyorum :

Kaldırılan hükümler

MADDE 50. — 6309 sayılı Maden Kanunu ile ek ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarı metnine madde metni olarak eklenmesini havi 3 önerge vardır, ayrı ayrı okutuyorum :

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan 319 sıra sayılı Maden Kanunu Tasarısına aşağıdaki metnin 51 inci madde olarak eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Ahmet Sırrı Özbek Adıyaman	Paşa Sarıoğlu Ağrı
Ayhan Fırat Malatya	Onural Şeref Bozkurt Çanakkale
İbrahim Taşdemir Ağrı	Ömer Kuşhan Kars
Cüneyt Canver Adana	Nuri Korkmaz Adana

Maden Dairesi

MADDE 51. — Bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip 6 ay zarfında Maden Dairesi, Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığınca, teknik ve idarî bakımdan ihtiyaca kâfi kadro ile teçhiz edilir.

BAŞKAN — Komisyon ve hükümet önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ALAATTİN FIRAT (Muş) — Katılıyoruz.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Hükümet ve komisyon önergeye katılıyor.

Önergeyi tekrar okutup oylarınıza sunacağım.

Söz isteyen olmadığına göre önergeyi tekrar okutuyorum :

Maden Dairesi

MADDE 51. — Bu kanunun yürürlüğe girmesini müteakip 6 ay zarfında Maden Dairesi, Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığınca, teknik ve idarî bakımdan ihtiyacı kâfi kadroyla teçhiz edilir.

Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek ve arkadaşları,

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 319 sıra sayılı Tasarıya aşağıdaki maddenin 52 nci madde olarak kanuna ilave edilmesini arz ve teklif ederiz.

M. Turan Bayazit Kahramanmaraş	Ahmet Sırrı Özbek Adıyaman
Onural Şeref Bozkurt Çanakkale	Ayhan Fırat Malatya
Cahit Tutum Balıkesir	Paşa Sarıoğlu Ağrı

MADDE 52. — 10.6.1983 tarih ve 2840 sayılı Kanunda Devlet eliyle işletilmesi öngörülen madenlerin ve sahaların işletilmesi, kiralama ve diğer yollarla özel hukuk gerçek ve tüzelkişilere bırakılamaz.

BAŞKAN — Önergeye komisyon katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ALAATTİN FIRAT (Muş) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Hükümet?..

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Tutum.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Sayın Başkan, değerli üyeler; verdiğimiz önerge aslında Anayasanın 168 inci maddesindeki temel espriye uygun olarak, bundan 1 yıl 11 ay evvel çıkarılmış olan, bazı madenlerin devletin uhdesine verilmesi ile ilgili kanunda belirtilen madenlerin, dolaylı yoldan bu kanunun hükümlerine aykırı olarak özel kesime devredilmemesi, kiralama ve diğer yollarla da olsa, gerçek ve tüzelkişilere bırakılmamasını öngörmektedir.

Şimdi, 2840 sayılı Kanun bir yandan saklıdır diyeceğiz ve özellikle bu Maden Kanununa eklediğimiz bir madde ile bu kanunun yürürlük tarihinden sonra bulunacak her türlü bor, trona ve asfaltit madenlerinin aranma ve işletilmesini bu kanun hükümlerine tabi tutacağız diyeceğiz ve bir yandan da 2840 sayılı Kanunla devletleştirilmiş olan stratejik madenlerin, şu anda görüşmekte olduğumuz kanunun yürürlük tarihinden önceki bor madenlerinin de dolaylı yoldan gerçek ve tüzelkişilere devredilmesi imkânını tanıyacağız.

Bu bir çelişkidir. Bu çelişkiyi gidermek için demin okunan önergeyi verdik ve dedik ki; 10.6.1983 tarih ve 2840 sayılı Kanunda devlet eliyle işletilmesi öngörülen madenlerin ve sahaların işletilmesi, kiralama ve diğer yollarla özel hukuk ve gerçek ve tüzelkişilerine bırakılamaz. Bunu demek suretiyle hem Anayasanın 168 inci maddesindeki düzenlemenin temel esprisine, hem de bu konuya maden politikasının büyük ölçüde özünü oluşturan 2840 sayılı Kanunun özüne uygun olarak bir açıklama ve direktif niteliğinde bir hüküm sevk etmekteyiz.

Bu nedenle değerli arkadaşlar, herhangi bir dolaylı yolla devletin uhdesine verilmiş olan stratejik madenlerin birtakım hukukî yollarla - kiralama dahil - gerçek ve tüzelkişilere aktarılmasına engel olalım.

Takdirlerinize saygı ile sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Önergeye hükümet ve komisyon katılmıyor.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Tasarıya 52 nci madde olarak;

Ön İşletme Ruhsatının Feshi

Madde 52. — Madde hükümlerine göre verilmiş ön işletme ruhsatları, ruhsat sahibi ruhsat süresi sonunda işletme projesi vererek işletme ruhsatı talebinde bulunmaz ise fesh olur.

Terkedilmiş, herhangi bir sebeple hükümden düşmüş veya fesh olmuş ön işletme ruhsatları madde 29 hükümlerine göre ihale edilir.»

Şeklinde yeni bir madde ilavesini ön işletme ruhsatlarının feshi veya hükümden düşmesi işlemlerinin tekemmül ettirilerek kanunda boşluk kalmasının önlenmesini teminen arz ederiz.

Saygılarımızla.

Ahmet Ekici Kütahya	Metin Balıbey Afyon
Mustafa Çakaloğlu Antalya	Kâmran Karaman Hatay
Ogan Soysal Ankara	Mehmet Timur Çınar Manisa

BAŞKAN — Önergeye komisyon katılıyor mu efendim?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ALAATTİN FIRAT (Muş) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Hükümet?..

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge 52 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Şimdi geçici maddelere geçiyoruz.

Sayın milletvekilleri, 5 adet geçici madde kalmıştır; süremiz de dolmak üzeredir. Bu itibarla kanun tasarısının müzakeresini tamamlamak üzere, müzakerelerin devamını oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler.. .Kabul edilmiştir.

Geçici madde 1'i okutuyorum :

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce herhangi bir nedenle hükümden düşmüş bütün GMD (Genel maden dosyası), AR (Arama ruhsatı), İT (İlk tetkik), PRT (Proje tetkik), IR (İşletme ruhsatı), İİ (İşletme imtiyazı) safhasındaki ruhsatlar paftalardan silinerek sınırlarına bakılmaksızın otomatik olarak aramalara açılır.

Bu hüküm Osmanlı İmparatorluğu zamanındaki mekşuf madenlere ait ruhsatlar için de geçerlidir.

Müracaatlar Geçici 5 inci maddeye göre ilan edilen günden başlayıp ilk hafta yapılacak müracaatların tamamı aynı gün yapılmış kabul edilecektir. Aramalara açılan sahaların Bakanlıkça onaylanmış listeleri ise müracaat kabul tarihinden bir ay önce ilgili dairede asılarak bütün madencilere açık tutulacaktır.

Aynı sahaya aynı anda birden fazla müracaat var ise bunlardan açık artırma şeklinde Madencilik Fonuna en fazla bağışta bulunan ruhsatı almaya hak kazanacaktır.

İşletme ruhsatı ve işletme imtiyazı olan sahaların buluculuk hakkı saklıdır.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, kanun tasarısının 49 uncu maddesine 332 milletvekili katılmış: Kabul; 185, Ret; 143, Çekimser; 4 oy kullanılmıştır.

Bu itibarla 49 uncu madde kabul edilmiştir.

Geçici madde 1 üzerinde Halkçı Parti Grubu adına Sayın Nuri Korkmaz; buyurun efendim. (HP sıralarından alkışlar)

HP GRUBU ADINA NURİ KORKMAZ (Adana) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, görüşmekte olduğumuz Maden Kanunu Tasarısının ek geçici 1 inci maddesi, bu hükümetin iddialarının aksine, bor tuzları için ruhsatları tespit edilmiş, alanları tespit edilmiş yerleri kanunun kabulünden itibaren özel sektöre, 30 yıl kullanıp, elinden kaybettiği tatlı kâr alanlarını ele geçirme imkânını vermektedir.

Dikkat buyurulursa, madde, bu kanunun kabulünden önce genel maden dosyası, arama ruhsatı, işletme imtiyazı, işletme ruhsatı gibi, düşmüş alanların paftalardan silinmek suretiyle işletmeye açılacağını, aramalara açılacağını öngörmektedir.

Sayın hükümet, ancak bu kanunun kabulünden sonra özel sektörün maden arayıcılığı yapabileceğini iddia etmiş ve özel sektöre teslim edilen bir maden olmadığını vurgulamıştır. Oysa bu madde hükümeti yalanlamaktadır. Bu Maden Kanununun özünde bor tuzlarının özel sektöre, yabancı sermaye ortaklı şirketlere satılması olayı vardır. Bu Köprü Kanunundan, yabancıların Boğaz'da mülk edinmesi kanunundan çok önemli bir konudur. Bir köprü için sarf edilecek olan 180 milyon dolar bor tuzlarının bir senedeki geliridir ve artarak giden tempo içinde de 5 yıl sonra 500 milyon dolarlık gelire sahip olacaktır.

Bor tuzlarının değeri hakkında değerli arkadaşlarımız burada ayrıntılı bilgiler verdiler; fakat bir kere daha hatırlatmakta yarar görüyorum. Dünyada bor rezervine sahip 3 ülkeden biriyiz ve bunun yüzde 70'i bizde. Sayın hükümet, programının 41 inci sayfasında 2 önemli konuya değinmişler. Diyorlar ki, «Biz ihracatı artıracağız ve bunun aramasını hızlandıracağız, dolayısıyla teknolojik gelişmelerin Türki-

ye'ye intikalini sağlayacağız; dolayısıyla yabancı sermayeyi getireceğiz». Bu hükümetin sermaye konusunda ve özel sektör konusunda son derece bir tutkusu vardır. Belli ki şimdiye kadar yabancı sermayeyi bu noktalara çekemeyen bu hükümet, ancak dünya tekelini elinde bulunduran bor tuzlarıyla Türkiye'ye çekeceğe benziyor. Başka türlü şansı kalmamıştır. (HP sıralarından alkışlar)

Sayın Başbakan geçen gün televizyonda diyor ki, «Türkiye istikrar bulmuş bir ülkedir, ekonomisi çok güçlüdür, yabancı sermaye Türkiye'ye akmaya başlamıştır». Ama yabancı yayınlar bunları doğrulamıyor.

İSMET OKTAY (Eskişehir) — Nerede yazıyor o?

NURİ KORKMAZ (Devamla) — Türkiye 5 riskli ülkeden birisidir; Rodezya, Nijerya, Irak, İran ve Lübnan'dan sonra Türkiye gelmektedir. Yabancı sermaye Türkiye'ye nasıl gelsin, ne diye gelsin? (ANAP sıralarından «Tahrik edici konuşma» sesleri.

ÖMER FARUK İLTER (İstanbul) — Bu kanunla gelecek.

NURİ KORKMAZ (Devamla) — Benim konuşma üslubum böyle, değiştirecek misin sen? (HP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Ne diye gelsin? Siz yabancı sermayeden, ancak bu bor tuzlarını satmada yararlanırsınız.

ÖMER FARUK İLTER (İstanbul) — Siz engelliyorsunuz onları.

NURİ KORKMAZ (Devamla) — Aksini ispat edeceksiniz. Bakın, ihracatı 1978 yılına kadar belli aile şirketlerine hizmet eden bu olay, gerek 1978 yılında ve gerekse bilahara Danışma Meclisinin 5 tane stratejik madenî kamulaştırması suretiyle Etibankın gelirlerinde yüzde 100 ila yüzde 200'lük gelir artışı sağlanmıştır. Dünyada bor tuzlarında yüzde 70'lik rezerve sahiptir Türkiye Avrupa piyasasını yani evvelce özel sektörün hammadde olarak sattığı yeri, Etibank 100 milyarlık tesisleriyle genişletmiştir. Biraz evvel Sayın Fırat arkadaşımın belirttiği gibi, 80 milyarlık yatırım öngörülerek tevsi çalışmaları yapılmasıda planlanmıştır. Danışma Meclisindeki arkadaşlarımız da bilirler bunu, Danışma Meclisinde bu kanun çıkarken biz dışarıdan takip ettik; ama kendilerini dinledik, maden ihracatçılarının ötedenberi bu 5 madenin devletleştirilmesine engel olmak için ne türlü baskılar yaptıklarını lütfen söylesinler burada. (HP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar; ANAP sıralarından «Yuh» sesleri.)

BAŞKAN — Neden tahammül gösteremiyoruz arkadaşlar? Hatip devam etsin, lütfen hatibin konuşmasını kesmeyelim efendim. (HP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Devam edin efendim.

NURİ KORKMAZ (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bu hükümet programının, serbest ekonomi modelinin yeraltına inmiş parçasıdır. Aslında bu kanun geçen sene buraya gelecekti. Çünkü Danışma Meclisinde bu 5 stratejik madenin devlet eliyle işletilmesi kesinleştikten sonra, Maden İhracatçıları Genel Sekreteri, «Eğer ben bu kanunu bir yılda ters yüz etmezsem bana (X) demesinler» demiştir. Bu insanlar bu kanunu buradan takip etmişlerdir. «Bu kanunun bu hükümet tarafından hazırlandığı konusunda son derece kuşkuluyum» (HP sıralarından alkışlar) Çünkü biz sayın bakana sual tevcih edip «Süt var mı?» dediğimiz zaman, Bende «pul yok» diyor. Değerli arkadaşlarım, bu nasıl iş? Bir kanun eğer detaylarıyla hazırlanıp içe sindirilmemişse; parlamenterleri tatmin etmeyen cevaplar verilir ve bu da bu kanun tasarısının bu hükümet tarafından hazırlanmadığını gösterir. Bu, Özal'ın hükümet politikasının, ya da Sayın Özal'ın belli kişilere verdiği sözün bir neticesi olarak karşımıza gelmiş bulunuyor. (HP sıralarından alkışlar; ANAP sıralarından gürültüler) Başka türlü izah edemezsiniz bunu. (ANAP sıralarından gürültüler)

HAKKI ARTUKARSLAN (Bingöl) — Ayıp, ayıp; utanmaz herif...

NURİ KORKMAZ (Devamla) — Çünkü burada, ihracatı artırıyorum diyorsunuz. (ANAP sıralarından gürültüler)

HAKKI ARTUKARSLAN (Bingöl) — Utanmıyor musun böyle konuşmaya? Keramet sahibi misin sen? (ANAP sıralarından gürültüler)

NURİ KORKMAZ (Devamla) — Bakın, lütfen dinleyin efendim. Bakın anlatacağım bunu size. (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Korkmaz, Sayın Korkmaz, lütfen efendim.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Beyefendi maddeyle ilgili konuşun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — İdeolojik konuşuyor, ideolojik.

HAKKI ARTUKARSLAN (Bingöl) — Keramet sahibi misin, nereden biliyorsun? Özal'ın iktidar olacağını kim temin ediyordu? (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen. Sayın Artukarslan, lütfen efendim, oturumu zatı âliniz mi idare edecek yoksa ben mi idare edeceğim? (ANAP sıralarından gürültüler) Lütfen dinleyiniz. (ANAP sıralarından gürültüler)

Sayın hatip, lütfen (ANAP sıralarından gürültüler) iğneleyici ve başka maksatları davet edici sözleri sarf etmeyiniz. Hiç kimse Türkiye'nin malını satamaz, satmaz. (ANAP sıralarından gürültüler) Süreniz dolmuştur, konuşmanızı tamamlayınız efendim.

NURİ KORKMAZ (Devamla) — Sayın Başkanım, benim burada ifade ettiğim sözler hükümet programının 41 inci sayfasında yer alan sözlerdir. Sayın Özal hükümet programının 41 inci sayfasında, başlıca hedeflerinin ihracatı artırmak olduğunu söylüyor. Biz dünyada bu konuda bir tekel ve bu tekellik sayesinde de 180 milyon dolara tırmanan bir ihracat geliri sağladık ve arkadaşlarımın bilimsel rakamlarla ortaya koyduğu gerçeklere göre de, 3 yıl sonra 500 milyon dolarlık gelire sahip olacağız. Bunu özel sektör hiç yapamamışken ve bu sahalar kapanmış; devlet eliyle elindekileri kârları donuk alanlara yatırmışken, siz şimdi onların isteklerine uygun olarak, güya «yeni bulunacak sahalar» diyorsunuz, ama ek geçici 1 inci maddede bugüne kadar kullanılmayan 1058 sahayı da kanunun kabulünden sonra hemen özel sektörün, dolayısıyla yabancı sermaye şirketlerinin kucağına açıyorsunuz. Bunu nasıl yapıyorsunuz?

BAŞKAN — Sayın Korkmaz, süreniz hayli geçmiştir, lütfen toparlayın efendim.

NURİ KORKMAZ (Devamla) — Toparlıyorum efendim.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; şimdi sayın Özal'ın 31 Ağustos 1984 günü televizyonda yaptığı ve üstüne basa basa söylediği bir sözü söyleyerek konuşmamı tamamlıyorum. Sayın Özal 31 Ağustos 1984 te «Kamu İktisadî Teşekkülleri ya da devlet işletmelerinin kâr edenleri halka kâr ortaklığı senedi ile satılacak» diyorlardı. 13 Eylül 1984'te çıkardıkları kamu ortaklığı yönetmeliğine - eğer bu sözlerinde samimi iseler - ek geçici bir madde ekleyerek bu bor tuzlarının da halka satışını yapsınlar.

Saygılar sunuyorum. (HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Madde üzerinde başkaca söz isteyen?..

Buyurun Sayın Barış Can; süreniz 5 dakikadır. (HP sıralarından alkışlar)

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; gelişmiş ülkelerin hızla gelişen ekonomileri ve giderek tükenen doğal kaynakları, evrensel birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Özellikle bu olgu, az gelişmiş ülkelerin doğal kaynakları üzerinde, gelişmiş ülkelerin sonu gelmez birçok oyunlar düzenlemesine neden olmaktadır. Güney-Kuzey diyaloğu olarak isimlendirilen bu ilişkiler haliyle karşılıklı alım-satım, yardım gibi çerçevede kalmamakta; askerî, siyasî ve toplumsal içerikler kazanarak yeni bir sömürü biçimini sistemleştirmektedir. Görüşülen Maden Kanunu Tasarısına bu açıdan baktığımız takdirde, yapılmak istenen yeni düzenlemenin amaç ve boyutunu ortaya tam koymuş olamayız.

Sayın milletvekilleri, zamanınızı fazla almadan, az gelişmiş bazı ülkelerde, bu ülkelerin doğal kaynakları, özellikle madenleri üzerinde oynanan ve oynanmış oyunları zaman ve ülke belirterek tarihin sayfalarından sizlere aktarmak istiyorum, umarım ki faydalı olacaktır.

Brezilya'da 1945 yılında bir generaller topluluğu, liberal lider Dr. Getulio Vargas'ı iktidardan düşürerek, yerine General Enrico Dutra'yı Başkan yaptılar. (ANAP sıralarından «Eeee» sesleri) «E» sini dinleyin. Biz araştırdık, çalıştık, faydalı olur.

BAŞKAN — Sayın Barış Can, şimdi ek geçici 1 inci madde üzerinde müzakere yapıyoruz.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Efendim, bilgi veriyorum. Osmanlılardan gelen... (HP sıralarından, «Müdahale etmeyin konuşsun» sesleri)

BAŞKAN — Lütfen efendim.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Sayın Başkan, maden yasalarının genel yapısı dünyada kapitalizmin tarihini gösterir. Bu bakımdan, maddenin ruhunda Osmanlılardan gelen bazı ruhsatların da iptali vardır. Bu bakımdan ben, kronolojik bir açıklama yapıyorum; araştırdım, yüce kurula sunuyorum. Mutlaka faydalı olur, sayın Başkanım, onun için söylüyorum.

Amerika Birleşik Devletleriyle ilişkisi çok iyi olan Dutra'nın ilk icraatlarından biri de, dünyanın belli başlı maden yataklarından biri olan Amapa madenlerinden çıkan manganezi, ihracat değerinin yüzde 4 karşılığında özel bir şirkete vermesi idi. Geçenlerde televizyonda gösterilen Amazon Havzasıyla ilgili film belki dikkatlerinizi çekmiştir. Amerika Birleşik Devletleri 1960'lı yılların öncesinde ve sonrasında Amazon'da büyük miktarda toprak satın

almıştır ve bu satın almadan kısa bir süre sonra çok sayıda Amerika Birleşik Devletleri firması ve maceracı binlerce insan Amazon'a hücum etmiştir. Ne gariptir ki 1961 yılında başkan seçilen Janio Quadros, aynı yıl demir madenleri yüzünden görevinden istifa etmek zorunda kalmış, yerine getirilen başkan yardımcısı Joao Goulart da halkın baskısıyla bazı reformlara girişince ordu komutanlarının verdikleri muhtırayla görevden düşürülmüş ve yerine Mareşal Castelo Brauco başkan olmuştur. İlk uygulamalarından biri Amazon bölgesinin stratejik haritalarının ve yeraltı zenginliklerinin Amerikalı şirketler tarafından çıkarılması olmuştur. Bu olaydan sonra Amazonlarda toprak satışı hızlanmış, yabancılara satılan topraklar, Amazonları Brezilya'dan ayıracak, yani bağımsızlaştıracak ve başka ülkelerin egemenliğine sokacak nitelikte bir bütünlük ve özellik göstermiştir. Son yıllarda ülkemizde başlayan yabancılara toprak satışlarına bu açıdan dikkat çekmek de isteriz.

BAŞKAN — Sayın Can, deminki ikazınızın sebebi konuya bir an evvel girip, müddetinde konuşmanızı tamamlamanız ricasıydı.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Konuya nasıl girerim Sayın Başkan?

CÜNEYT CANVER (Adana) — Şimdi giriyor Sayın Başkan. (HP sıralarından «Bırak konuşsun» sesleri ve gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Canver, niçin sözümü kesiyorsunuz? Başkanlık herhangi bir söz söyleyecek; ama ne söyleyeceğini keşfetmeden devamlı bağırıyorsunuz.

Sayın Can; süreniz dolmuştur, bu itibarla toparlayınız.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Üç dakika oldu efendim.

BAŞKAN — Herhalde dakikanızı ketmedecek seviyede değil Başkanlık efendim.

Toparlayınız Sayın Can.

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Maden cevherleri bakımından çok zengin olan bu bölgede her şey vergiden muaf tutulmuş, özellikle radyoaktif minarellerin Amerika Birleşik Devletleri denetimi altında bulundurulmasına özen gösterilmiştir. Hatta bu bölgelerde Brezilya kökenli nüfusun artmaması için kadınlar kısırlaştırılmış, Protestan papazlar aracılığıyla da Kızılderililer Protestanlaştırılmıştır.

Ayrıca bu bölgede bulunan madenlerin büyük bir kısmının resmî yoldan satılmayıp kaçırıldığı da anlaşılmaktadır. Örneğin, 1 milyon ton toryum ve uranyum kaçırılmıştır. Hem elmas kaçakçılığı da yılda 100 milyon doları bulmaktadır.

Dünyada boksit madenlerinde 4 üncü olan İngiliz Guyana'sında 1964 yılında iktidarı alan Cheddi Fagan, geniş çapta yapılan ve provokasyon niteliği taşıyan grevlerle iktidardan düşürülmüştür. Bu Grevlerin sorumlusu Arnold Zander sonradan sendikaların CIA'dan çok para aldığını açıklamak zorunda kalmış ve Fagan'ın yerine gelen yönetim Aluminium Company Of American'ın Guyana'daki çıkarlarına dokunulmayacağını açıklamıştır.

Başka bir örnek : Şili'deki bakır madenlerine değinmeden geçmek, sorunu, demokrasi ve sömürü açısından noksan bırakmak olur. Bu madenlerin çoğu iki şirket elinde toplanmıştı. Bu her iki şirket de kârlarının yüzde 80'ini Şili'den çıkardıkları bakır madenlerinden elde ediyorlar, Şili'nin Uluslararası piyasalara borçları artarken, Şili maliyesi batarken bu şirketler 1930 - 1969 yılları arasında Şili'den 4 milyar dolar kâr transferi yapabiliyorlardı.

BAŞKAN — Sayın Can, o metnin tamamını okuduğunuz takdirde 15 dakikayı geçer. Konuşmanız 10 dakika oldu, toparlayınız efendim. (Gürültüler)

H. BARIŞ CAN (Devamla) — Bağlıyorum efendim,

1970 yılında Allende iktidara geldiğinde bakır fiyatları düşüyor, Allende bakırı millileştiriyor. Sonrası da hepinizce malum.

Bu konuşmamı, bu tasarıya kabul oyu vereceklere ve bu tasarıyı hazırlayanlara ithaf ediyorum.

Saygılar sunarım. (HP sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan. (ANAP sıralarından alkışlar)

ENGİN CANSIZOĞLU (Zonguldak) — Dinle, dinle; öğreneceksin, cevabını alacaksın.

BAŞKAN — Sayın Cansızoğlu, lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; müsaade ederseniz, burada şu son saat içerisinde müzakere edilen konu, bundan yıllarca evvel yine Türkiye Büyük Millet Meclislerinde ve kamuoyunda müzakere edilen bir konudur. Bu, «Babı madenlerin devletçe işletilmesi mi, yoksa devletin yanında milletin de işletmesi mi?» şeklinde müzakere edilmiştir. Biz, «Devletin yanında milletin de bu madenleri işletmesi» yolunu tercih etmişiz; bunu parti politikamızda ortaya koymuşuz, seçim beyannamemizde açık bir surette ifade etmişiz ve aynı zamanda da seçim beyanna-

mesinden sonra da hükümet programına da aynı seçim beyannamesini geçirmişiz. O halde bazılarımızın iddia ettiği gibi filanca karar vermiş de ondan dolayı yapmışız sözlerini aynen bu sözü söyleyen arkadaşa iade ederim. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Şimdi seçim beyannamesindeki maddeyi okuyorum.

EDİP ÖZGENÇ (İçel) — Biliyoruz efendim onları, biliyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Lütfen dinleyin efendim.

BAŞKAN — Sayın üyeler, lütfen efendim. Bir gerginliğe meydan vermeyelim, karşılıklı söz atmalara ve satışmalara sebep olacak hareketlerden kaçınalım.

EDİP ÖZGENÇ (İçel) — Sayın Başkan, bu millet, bu toplum bal gibi aldatılıyor. Çok dinledik bunları.

BAŞKAN — Siz lütfen oturun efendim, size söz vermedim; söz almasını bilin efendim.

Devam ediniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — «Hedefimiz bazı madenlerde yurt içi ihtiyacının emniyetli, yeterli ve ekonomik seviyede karşılanmasıyla birlikte, özellikle maden ihracatının süratle bugüngü seviyenin üstüne çıkmasını sağlamaktır. Unutmamak gerekir ki, yeraltı tabiî zenginlikleri ancak milletimizin istifadesine sunulduğu takdirde bir değer taşır. Aynı derecede önemli bir husus ise; maden kaynaklarının zamanında değerlendirilmemesinin konunun esasını teşkil etmesidir. Bunun başlıca 2 sebebi vardır. Birincisi, teknolojik gelişmeler sonucu daha önce kullanılan bazı maden ve malzemelerin yenileriyle ikame edilebilmesi, ikincisi ise dünyanın başka yerlerinde yeni rezervlerin bulunması halinde rakiplerin çoğalmasıdır. İhracata dönük madencilik yatırımları büyük ölçüde sermaye, ileri teknoloji ve güçlü dış pazarlama gerektirmektedir. Bu 3 unsurun makul ve gerçekçi bir şekilde bir araya getirilebilmesi için, projenin özelliğine göre, kamu sektörü, özel sektör ve dış yatırımcıların iştirakiyle ortaklıklar kurulmasını faydalı buluyoruz.

Yerli ve yabancı yatırımcıların, uzun vadede güvenli bir yatırım ortamına kavuşabilmeleri için, tedbirlerin alınması şarttır. 6309 sayılı Maden Kanununun tadil edilerek, maden arama ve işletmesini kolaylaştıracak bir yapıya kavuşturulmasını, devletçe işletilecek madenlerin gözden geçirilmesini zarurî görüyoruz.

Maden üretimini ve ihracatını en yüksek seviyeye çıkarmaya, maden ve petrol arama ve işletmesinde yerli, yabancı her çeşit imkândan en iyi şekilde faydalanmaya kararlıyız.»

Biz bunu seçim beyannamemizde ifade etmişiz, aynısı da burada hükümet programına geçmiştir.

Her zaman olduğu gibi, söylediğimiz sözden en ufak bir inhiraf yoktur. Bu Kanun, bizim seçim meydanlarında verdiğimiz bir sözdür. Bu sözü de yerine getirmeye kararlıyız ve bu Kanun, bu Meclisten inşallah çıkacaktır.

Saygılar sunarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

NURİ KORKMAZ (Adana) — Sayın Başkan, sataşma var; söz istiyorum.

BAŞKAN — Niçin?

NURİ KORKMAZ (Adana) — Sayın Başkan, «Bu sözü söyleyen arkadaşa» dedi. Ben ne söyledim? Kanun tasarısını getiren kendileri.

BAŞKAN — Efendim, sizin söylediğiniz sözü ben söyleyeyim: «Bu kanun tasarısını kime söz verdi de yapıyor?» dediniz. Ona cevap veriyor.

NURİ KORKMAZ (Adana) — Söyledim; yine kendisi de buyurdular, «Biz söz verdik, sözümüzü tutuyoruz» dediler. (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Ona cevap veriyor efendim. Sataşma yoktur efendim.

NURİ KORKMAZ (Adana) — Sonra biz bor tuzlarından bahsettik Sayın Başkan; bor tuzlarından bahsetsinler.

BAŞKAN — Madde üzerindeki müzakereler tamamlanmıştır.

Madde üzerinde verilmiş bir önerge vardır, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşmekte olduğumuz 319 sıra sayılı Maden Kanunu Tasarısının geçici 1 inci maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmesini arz ve teklif ederiz.

Geçici Madde 1. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce herhangi bir nedenle hükümden düşmüş 2840 sayılı Kanun hükümlerine göre tabi madenler dışındaki bütün GMD (Genel maden dosyası), AR (Arama ruhsatı), İT (İlk tetkik), PRT (Proje tetkik), İR (İşletme ruhsatı), İİ (İşletme imtiyazı)

safhasındaki ruhsatlar paftalardan silinerek sınırlarına bakılmaksızın otomatik olarak aramalara açılır.

Nuri Korkmz — Münir Sevinç
Adana — Eskişehir
Ali Rıdvan Yıldırım — Sabri Irmak
Tunceli — Konya
Ayhan Fırat
Malatya

BAŞKAN — Önergeye hükümet ve komisyon katılıyor mu?

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Katılmıyoruz efendim.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Önergeye hükümet ve komisyon katılmıyor.

NURİ KORKMAZ (Adana) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun yalnız Sayın Korkmaz, madde üzerinde konuşun, tahrik edici ve (HP sıralarından gürültüler)

NURİ KORKMAZ (Adana) — Sayın Başkan, ben daha kürsüye gelmeden ikaz ediyorsunuz. Ne söyleyeceğimi bilmiyorsunuz ki.

BAŞKAN — Ben olacağı söylüyorum; buyurun efendim. Sadece madde üzerinde konuşun efendim, iğneleyici sözler sarf etmekten çekinmenizi rica ediyorum.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Neler söyleyeceğini de dikte ettirin de onu söylesin Sayın Başkan.

SALİM EREL (Konya) — Başbakana da aynı talimatı verdiniz mi?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

NURİ KORKMAZ (Adana) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; belli ki biz bu kürsüyü henüz işgal etmeye başlamadık; ama Sayın Başkan daha yerimizden kalkmadan diyorlar ki, Sayın Korkmaz, şöyle konuş, böyle konuşma talimatı var mı Sayın Başkan? Ne konuşacağımı biliyor musunuz? (HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Onun cevabını Başkanlık olarak verdik efendim, devam edin; önergeniz üzerinde konuşun efendim, önergenin mahiyeti hakkında.

NURİ KORKMAZ (Adana) — Değerli milletvekilleri, biraz evvel Sayın Başbakan burada... (ANAP sıralarından «Olmadı, önerge üzerinde konuşsun» sesleri)

Efendim, konuyu getiriyorum, müsaade buyurun.

BAŞKAN — Önerge üzerinde konuşun efendim.

NURİ KORKMAZ (Adana) — Önerge üzerinde konuşuyorum efendim.

BAŞKAN — O halde devam edin; yalnız şahısları hedef almayın efendim.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Efendim, bu kadar tahdit edilmez ki, bırakın konuşsun.

BAŞKAN — Devam edin efendim.

NURİ KORKMAZ (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biraz evvel bizim üzerinde durduğumuz konu ile Sayın Başbakanın değindiği ekonomik programda madenlerin özel sektör eliyle işletilmesi aynı değil, biz bor tuzları üzerinde konuşuyoruz.

ŞABAN KÜÇÜKOĞLU (Kastamonu) — Maden değil mi?

NURİ KORKMAZ (Devamla) — Efendim, biz bor madeni üzerinde diyoruz, biz bor tuzlarından bahsediyoruz, siz bundan sonra bulunacak bor tuzlarını iddia ediyorsunuz. Biz de diyoruz ki: Devletin bulduğu hazır, Maden Tetkik Aramanın tespit ettiği 1122 ruhsat var, bu ruhsatların 1058'i şu anda mekşuf durumda, bunlar hazır; siz bu kanunu kabul ettiğiniz zaman özel sektör öyle arama zahmetine falan girmeyecek, yarın bu madenlere sahip olacak, bekledikleri bu. Bizim iddia ettiğimiz bu.

AHMET EKİCİ (Kütahya) — İyi öğren.

NURİ KORKMAZ (Devamla) — Onu siz öğrenin.

AHMET EKİCİ (Kütahya) — Ben biliyorum.

NURİ KORKMAZ (Devamla) — Öğrendiğiniz yasanın tartışmaları bu kadar sürüyor.

BAŞKAN — Sayın Ekici, birbirinizden daha iyi veya daha fazla bildiğiniz konusunda iddiaya girmeyin.

AHMET EKİCİ (Kütahya) — Bilgi vereceğim Sayın Başkan.

NURİ KORKMAZ (Devamla) — Ve tekrar ediyorum, Sayın Başbakan bize bir söz ithaf ettiler. Bu yasa tasarısını ben getirmedim ki ben bir yerden emir alayım.

Saygılar sunuyorum. (HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Sayın Başkan, bir açıklama yapmak istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, önerge safhasında açıklama mümkün değil.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Bununla ilgili bir açıklama yapmak istiyorum efendim.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Geçici 1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Geçici 1 inci madde kabul edilmiştir.

Geçici 2 nci maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte bulunan GMD, AR, İT, PRT, İR, İİ safhasındaki bütün ruhsatlar 6309 sayılı Maden Kanununda hangi madenler için verilmişse yalnız o madenlere mahsus olmak üzere kaldıkları yerden bu Kanun hükümlerine göre devam ederler.

GMD safhasındaki müracaatlar bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 5 ay içerisinde ilgili daireye müracaat ederek hak sağladıkları alana tekabül eden teminatlarını kanun gereği yatırmadıkları takdirde müracaatları iptal olur.

Ruhsat süresi bitimine sekiz aydan az zaman kalmış, AR, İT, PRT safhasındaki ruhsatlar Kanunun yürürlük tarihinden itibaren sekiz ay içerisinde gerekli teminat ve harçlarını yatırarak Yönetmelikte belirtildiği şekilde arama faaliyet raporlarını, ön işletme projesini veya işletme projesini vererek, ön işletme ya da işletme ruhsatı talebinde bulunmakla yükümlüdür.

Bu ruhsat sahipleri, ruhsat alanını ilgili daireye müracaatla bir defaya mahsus olmak üzere küçülterek işletme sınırları dahiline girebilir.

Sahada ruhsat sahibinin bulduğu ve bunu faaliyet raporları ile tespit ve beyan ettiği başka madenler mevcut ve bu madenlere o sahada verilmiş yürürlükte bulunan başka haklar yok ise, proje verilmesi suretiyle o madenler için de ön işletme veya işletme ruhsatı şümulüne alınma hakkı doğar.

Yürürlükteki işletme ruhsatları ve işletme imtiyaz sahipleri projelerini sekiz ay içinde bu Kanunda belirtilen şartlara uygun şekilde tadil etmekle yükümlüdür. Ayrıca, faaliyet raporlarını, bilançosunu Yönetmelikte belirtildiği şekilde tanzim etmek ve Devlet hakkı, varsa buluculuk hakkı, teminat ve harçlarını bu Kanun hükümlerine göre ödemek zorundadır. Ancak ödemelerin mükerrer olanları borçtan mahsup edilir.

Süresi içinde tadilat yapmayan, vecibelerini yerine getirmeyen ruhsatlar feshedilir.

Yanıltıcı, eksik, yanlış beyanda bulunanlar hakkında 10 uncu madde hükümleri uygulanır.

Bu madde gereği feshedilen ruhsatlarla ilgili alanlar, başka ruhsat yok ise otomatik olarak aramalara açılır.

O ruhsat sahasında değişik kişilere ait başka ruhsat alanları varsa ruhsat sahipleri de aralarında anlaşamazlarsa Madencilik Fonuna en büyük hibeyi yapan, o madenin kendi ruhsatı içinde kalan kısmının, ruhsat şümulüne alınmasına hak kazanır. Teklif ruhsat sahiplerinin anında ilgili dairede karşılıklı beyanı ve açık artırma şeklinde yapılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?... Yok.

Geçici maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Geçici 2 nci madde kabul edilmiştir.

Geçici 3 üncü maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 3. — 6309 sayılı Maden Kanunu gereğince arza tatbik için ruhsat sahipleri tarafından yatırılmış olan masraf avansları bu Kanunun yürürlük tarihi itibariyle Madencilik Fonuna aktarılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?... Yok.

Geçici 3 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Geçici 3 üncü madde kabul edilmiştir.

Geçici 4 üncü maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu Kanunun yayımı tarihine kadar mermer, bileşiminde en az % 15 Al_2O_3 ihtiva eden killer (Kaolen, Kaolinit, Dikit, Alunitik kaolen, nakrit, hallosit, glossekolit, allofan, ımogolit, şiferton refrakter kil, ateş kili, bağlama kili) ve feldispat için il özel idarelerince verilmiş mevcut veya temdit talebinde bulunulmuş işlemleri tamamlanmamış taş ocağı ruhsatları sahipleri bu Kanunun yayımından itibaren en geç 2 ay içerisinde bu Kanun hükümlerine göre harç ve teminatlarını yatırarak, projelerini vermek kaydı ile ilgili daireye müracaat ettikleri takdirde işletme ruhsatı almaya hak kazanırlar.

6309 sayılı Maden Kanununun 2 nci maddesi uyarınca süresi içinde müracaat etmiş ve Maden Kanunu kapsamına alınmak üzere bekleyen bütün taş ocağı ruhsatları Bakanlar Kurulu kararına gerek kalmaksızın 1 inci fıkradaki hususları yerine getirdiği takdirde işletme ruhsatı almaya hak kazanır.

1 Ocak 1985 tarihine kadar il özel idarelerine müracaatlar, mermer, kil ve feldispat taş ocağı ruhsatı talebinde bulunanlardan arazi sahipleri ile problem-

lerini hallederek, müracaatlarını resmî belge ile kanıtlayanlar, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 2 ay içerisinde bu Kanun hükümlerine göre harç ve teminatlarını yatırarak, ön işletme projesi vermek sureti ile ilgili daireye müracaat ettikleri takdirde ön işletme ruhsatı almaya hak kazanırlar. Aksi takdirde müracaatları iptal edilir.

Süresi içinde intibaklarını yaptırmayan bu kabil taş ocağı ruhsatları süre hitamında uzatılmadan fesh olur.

Fesh edilen bu kabil ruhsatlar 29 uncu madde esaslarına göre ihale edilir.

2 aylık süre Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığınca 1 defaya mahsus olmak üzere 2 ay daha uzatılabilir.

BAŞKAN — Madde üzreinde söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Geçici 4 üncü madde kabul edilmiştir.

Geçici 5 inci maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 6 ay süre ile hiçbir maden arama ruhsatı müracaatı kabul edilmeyecektir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Madde üzerinde önerge vardır, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 319 sıra sayılı Maden Kanununun Geçici Madde 5'inin aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmesini arz ve teklif ederiz.

Sabri Irmak	İsmet Turhangil
Konya	Manisa
Nuri Korkmaz	Mehmte Kara
Adana	Trabzon

Ali Rıdvan Yıldırım
Tunceli

Geçici Madde 5. — Bu kanunun yayımı tarihinden itibaren aramalara yeniden açılan sahalar için 6 ay süre ile hiçbir maden arama ruhsatı müracaatı kabul edilmeyecektir. Aramalara açılan sahalar dışında yapılacak ilk müracaatlarda öncelik hakkı esastır. Müracaatlar kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ilgili daireye yapılacak, ancak kanunun yürürlüğe girdiği tarihten 6 ay sonra öncelik sırasına göre hak sağlayacaktır.

Gerekçe : İlk bulunan maden müracaatlarında öncelik hakkı esastır. (Madde 16) Kanun yayınlandığı tarihte yürürlüğe girecektir. Dolayısıyla bu tarihten itibaren ne özel idareler, ne de Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı yeni müracaatları 6 ay süreyle kabul etmeyeceklerdir. Bu kanunla daha önce 6309 sayılı Maden Kanununda yer almayan bazı madenler kapsam içine alınmıştır. 6 aylık bekleme süresi içinde çok sayıda kişi ve kuruluşların hazırlayacakları ilk müracaatlar 6 ncı ayın bitimini izleyen ilk günde yoğun bir şekilde ilgili daireye yapılacaktır. Bu da, ilgili dairede önlenmesi güç bir karışıklık yaratacaktır. Yeni müracaatlarda öncelik hakkının korunması için, müracaatların kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kabul edilmesi ve 6 ay sonra teşkilatlanmanın tamamlanması ile değerlendirilmeye alınması yerinde olacaktır.

BAŞKAN — Önergeye hükümet ve komisyon katılıyorlar mı efendim.?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ALAATTİN FIRAT (Muş) — Katılmıyoruz efendim.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Önergeye hükümet ve komisyon katılmıyorlar.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — İmza sahiplerinin isimleri okunmadı efendim.

BAŞKAN — Önce okundu efendim.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Sonradan da işaret edilmesi gerekiyor.

BAŞKAN — Tekrarlayalım efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Faydası var, muhalefetten olduğu bilinsin.

BAŞKAN — Tabiî efendim, faydası var.

İmzaları yeniden okutuyorum:

Konya Milletvekili Sabri Irmak ve arkadaşları

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Geçici 5 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Geçici 5 inci madde kabul edilmiştir.

Geçici 6 ncı maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 6. — Vilayetler bu Kanunla ilgili işlemleri yürütebilecek şekilde gerekli doküman ve ekipmanla teçhiz edilinceye kadar maden hak ve müracaatları Ankara'daki ilgili daireye yapılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Geçici 6 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Geçici 6 ncı madde kabul edilmiştir.

Ek geçici maddeyi okutuyorum:

EK GEÇİCİ MADDE — 2840 sayılı Kanunun geçici maddesinde yer alan bor tuzları sahalarında eski ruhsat sahipleri tarafından çıkarılmış cevher, bakiye yığınları, cüruf stokları ve pasalar üzerinde bunları çıkaranların her türlü hakları için belirtilen 18 aylık pasa değerlendirme süresi 1986 Aralık ayı sonu olarak değiştirilmiş ve hakları ihya edilmiştir. Adı geçen malzemelerin nakliyeleri, ödenecek Devlet hakkı ile madencilik fon katkısı ve yapılacak beyanlar bu Kanun hükümlerine tabidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?

Buyurun Sayın Tutum.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Grup adına.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

HP GRUBU ADINA CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hukuk tarihimizde ender rastlanan son derece vahim bir uygulamanın başlatıcısı olma talihsizliğine uğrayabiliriz. O da şudur: Ek geçici madde ile, 2840 sayılı Kanunun geçici maddesinde yer alan bor tuzları ve sahalarında eski ruhsat sahipleri tarafından çıkarılmış cevher, bakiye yığınları, cüruf stokları ve pasalar üzerindeki değerlendirme haklarını 18 ay olarak tespit eden bu geçici hükmü, şimdi inanılmaz bir hukukî zorlama ile uzatıyoruz.

Ne diyor 2840 sayılı Kanun? (Çıkış tarihi 10.6.1983, Resmî Gazetede yayınlandığı tarih 13.6.1983) Geçici madde şöyle diyor: «Bor tuzları sahalarında eski ruhsat sahipleri tarafından çıkarılmış cevher, bakiye yığını, cüruf stoklar ve pasalar üzerinde bunları çıkaranların her türlü hakları bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 18 ay içinde sona erer ve ilgili kamu kuruluşunun uhdesine geçer.»

Saygıdeğer üyeler, bu haklar ilgili kamu kuruluşunun 5 aydır uhdesindedir. Hiç duydunuz mu siz, devletin uhdesine geçmiş olan bir hakkı özel maksatlar için tahsis edesiniz; kanunla mümkün müdür bu? Nasıl düşünebilirsiniz? Nitekim hükümet düşünmemiş bunu. Hükümet düşünmemiş, inanılmaz bir olay, Sanayi, Ticaret, Enerji ve Tabiî Kaynaklar Komisyonu da düşünmemiş, Plan ve Bütçe Komisyonu düşünmüş. Sağduyusuna sonsuz güven duyduğum ve aslında sadece basit bir ihtisas komisyonu değil, eski tabiriyle «Muvazene-i Umumiye Komisyonu» olan bu komisyonun böyle bir maddeye; yani devletin hakkını hiçe sayan bir maddeye yeşil ışık yakmasını büyük bir talihsizlik kabul ediyorum.

ÖMER KUŞHAN — (Kars) — Telkin nereden gelmiş?

CAHİT TUTUM (Devamla) — Bakın ne diyor saygıdeğer Komisyon: «Etibank tarafından değerlendirilmeyen düşük kaliteli cürufların değerlendirilerek memleketimize döviz kazandırılması amacıyla» Yani, bu enfes amacı, bu kutsal amacı hükümet düşünememiş, Sanayi, Ticaret, Enerji ve Tabiî Kaynaklar Komisyonu da düşünmemiş.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Yağmaya prim.

CAHİT TUTUM (Devamla) — İbretle kamuoyunun dikkatlerine sunuyorum.

Değerli arkadaşlar, burada bir hukukî durumu tartışıyoruz. Farklı görüşleri dinlemek çok isterim. Şimdi bu mevcut haklar tekrar eski sahiplerine nasıl verilebilir? Hak ihyası mümkün müdür? Eğer bir hak, bir mülk kamunun uhdesine geçmişse, elbetteki yine herhangi bir kamu maksadına tahsisi için özel bir hüküm getirebilirsiniz; ama kamuya. Çünkü şu soruyu soracağım ben: Bunu özel kesime yahut eski sahiplerine tekrar vermekle devletin çıkarı ne? Etibankın uhdesine geçmiş; bunu değerlendirme yetkisi ancak ve ancak Etibanka aittir, devlete aittir. Üzerinde 5 ay geçmiş, artık bitmiş bu olay; yani devlet, kendi uhdesine almış bunu. Bundan sonra siz herhangi bir hükümle, «Efendim sayım suyum yok, o 18 ay var ya, onu 1986 Aralık ayı olarak değiştiriyorum» diyemezsiniz. Mümkün değildir. Lütfen, vicdanınıza hitap ediyorum, böyle hukukî çarpıklıklara imkân vermeyelim.

Açıkça şunu söylemek isterim: Üzerinden 23 ay geçmiş, artık devletin ayrılmaz mülkü olmuş bu hak, müktesep hak olarak devletin elinde. Elbetteki devlet kendisine ait olan bir kamu mülkünü veya bir hakkı bir amaca tahsis edebilir; sosyal veya ekonomik bir amaca tahsis edilebilir, ama kamu yararı olacaktır. Devlet hiçbir zaman kâr maksadıyla bir kimseye böyle bir transfer yapamaz.

Dikkatlerinize saygıyla sunuyorum efendim. (HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Fırat, Sayın Paşa Sarıoğlu da söz istediler. Sayın Sarıoğlu şahısları adına mı grup adına mı söz istiyorlar?

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Sayın Başkan, Sayın Fırat grup adına konuşacaklar.

BAŞKAN — Efendim, bize öyle bir işaret gelmedi.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Bendeniz grup başkanvekili olarak arz ediyorum Sayın Başkanlık Divanına efendim.

BAŞKAN — O halde belgeyi gönderin efendim.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Sayın Fırat grup adına konuşacaklardır, belgesini takdim ediyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Fırat.

HP GRUBU ADINA AYHAN FIRAT (Malatya) — Sayın Başkan, saygıdeğer arkadaşlarım; biraz önce de arz etmiştim, görüyorsunuz, 1978 yılından beri pasa satılıyor. 70 bin ton, 80 bin ton, 150 bin ton; dağları taşları değersiz diye atmışlar kenara, bir ölçüde düşünürsek, 5 senedir satıyorlar hâlâ bitiremiyorlar. Nasıl tahrip olduğunu anlamanız için arz ediyorum; özel sektör madenleri nasıl tahrip ediyor, bu buna güzel bir misaldir.

Muhterem arkadaşlarım, 1978'de çıkan kanuna göre bu pasalar işletenlere verilmiştir, doğrudur; 2840 sayılı Yasa da 18 ay süre tanımış ve bu süre 1984 yılı başında bitmiş, tümüyle mülkiyeti ve hakkı kamuya geçmiştir. Şimdi 6 ay kamunun inhisarında kalmış olan bu pasaları alıyorsunuz 2 sene süre ile eski sahibine veriyorsunuz ve diyorsunuz ki, sen aynı yolda devam et. Hem nasıl devam et? Şimdiye kadar verdiğin yirmide bir devlet hakkını da verme. Çünkü bu kanuna tabidir diyorsunuz devlet hakkı konusunda. Kazanırsan, kâr edersen, bilanço kârı gösterirsen onun, yirmide birini devlete verirsin diyorsunuz.

Muhterem arkadaşlarım, insafınıza sığınıyorum var mı bunda kamu yararı? İnsaf edin...

Bakın bir misal daha söylüyorum; Soma'da Işıklar mevkiinde bir kömür madeni devletleştirildi. Bugün Türkiye niye kömürsüz kaldı? Onun nedeni, bu kürsüden arz ettim, şimdi yeri geldi; bunun üstündeki (A) şahsının (şahsın ismini vermiyorum) 1 milyon ton kömürü var, bu kömür 900 kilo kalorilik, ve kömür, vasfını kaybetmiş, artık toprak vasfını kazanmış bir şey. Kullanılmasına imkân yok. Seneler önce bunun süresi bitmiş, 1978'in üstüne 18 ay koyun bugüne kadar süründürülmüş, geçen sene yazı yazılmış TEK'e «Bunu al kullan» diye ve bu adamın süresi 3 ay daha uzatılmış. TKİ Enerji Bakanına diyor ki, «Eğer bunu uzatırsan Türkiye kömürsüz kalacak» Ama Enerji Bakanı gene uzatıyor, veriyor süreyi. İşte Türkiye bunun için kömürsüz kaldı.

Arkadaşlarım, artık toprak değerini kazanmış olan bir şahsın 1 milyon tonluk vasıfsız kömürünün altında 5 milyon ton hazır kömür var. Bu kömür kime gidecek? Bu kalksaydı, bu ülke kömürsüz kalmazdı. Bu mudur kamu yararı?

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Büyükbaş'ın kulakları çınlasın.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Arkadaşlar, rica ediyorum bu maddeyi çıkarın. Bu ek geçici 1 inci madde son derece sakıncalı bir maddedir. Siz artık devlete geçmiş bir hakkı, tekrar dönüp 9 aileye peşkeş çekemezsiniz.

Hepinize saygılar sunarım. (HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Paşa Sarıoğlu söz istiyor musunuz?

Buyurun, süreniz 5 dakikadır.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli arkadaşlarım, biz, ben ve arkadaşlarım, burada ne söylediysek gerekçeli olarak, inanarak, donelere dayanarak, geçmişini aktararak söyledik ve bunların hiçbirine hükümetin burada oturan bakanı cevap vermedi. Biz (A) diyoruz hükümet (B) diyor; biz millet diyoruz hükümet özel sektör diyor; (HP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) biz dolar milletin kasasına aksın diyoruz; onlar şahısların kasasına aksın diyor.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Başbakan kısa bir bilgi verdiler. Sayın Başbakan da biliyor ve inanıyor ki dediği şey aslında olmamıştır, olmayacaktır. Bazı şeyler vardır ki bunları anlamak için çok büyük yeteneğe lüzum yoktur.

Dün gazetede okudum; ne diyor? Doğu bölgesindeki teşvikler (hükümet de buradadır) geriye gitmiştir, geriye gitmeye devam ediyor. (ANAP sıralarından «Ne münasebet» sesleri)

PAŞA SARIOĞLU (Devamla) — Rakamlar burada, okuyabilirim. Yanımda dosya var, ezbere konuşuyoruz.

Şimdi değerli arkadaşlarım, arkadaşım da izah ettiler aslında hükümetin sevk ettiği tasarıda yoktu bu teklif, sonradan sokuşturuldu oraya.

Şimdi nedir? Maden Dairesini kaldırdınız. O zaman bizim için karşı taraftan konuşanların en büyük ithamı şu idi: «Efendim, bu servetler milletindir, onlar da işletsinler. Devletin görevi denetimdir, denetim yapsın» dendi.

Arkadaşlar, maden Dairesini kaldırıyorsunuz, denetim yok, uydurduk bir teknik büro tutturdunuz; teknik büro, teknik büro, yeminli teknik büro. Beyefendiler bunlar olmayacak, olmayacak şeyler üzerine

de yemin etmeye lüzum yoktur. Olmaz, olmayacaktır, göreceksiniz siz. (ANAP sıralarından gürültüler; HP sıralarından alkışlar)

Şimdi devletin elinde denetim yok değerli arkadaşlarım, denetim yok ve sizin içinizden bazı arkadaşlarım geldi, bana söylediler, aynı şeye inanıyorlar; Maden Dairesinin burada bulunması ve fonksiyonunu yerine getirecek şekilde organize edilmesi şart idi. Bunu bilerek söylediniz.

BAŞKAN — Şimdi Sayın Sarıoğlu, meddeye geçin, lütfen maddeye geçin efendim.

PAŞA SARIOĞLU (Devamla) — Geliyorum Sayın Başkan, geliyorum. Bu maddenin ta özüdür, Sayın Başkan, (Gürültüler)

Şimdi, yukarıda da müzakere ettik, sizden de bazı arkadaşlar fısıltı şeklinde söylediler, bu pasa bitmez, bu pasa bitmeyecek arkadaşlar; çünkü Türkiye'nin her tarafında bor vardır. Yeniler de buna ilave edilecek, pasa diye devamlı surette hükümetin karşısında rakip olarak devam edecek. Bu çıkacaktır, göreceksiniz bunu siz.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Tükenmez, tükenmez.

PAŞA SARIOĞLU (Devamla) — Şimdi bir yanlışlıklar komedyası devam ediyor; çünkü bu kanun yanlışlıklarla doludur ve yanlış hesabın Bağdat'tan döndüğü gibi, göreceksiniz bu da dönecektir. (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Dönmezse ne olacak?

PAŞA SARIOĞLU (Devamla) — Hükümete sorduk: Hangi yatırımı yaptılar? Arkadaşlar, fotoğrafları vardı, rahmetli Mahmut Hoca ve bir ekip dolaştı geldi; ocakların fotoğraflarını çektiler, yüzkarasıdır, inanın; yüzkarasıdır yüzkarası. (ANAP sıralarından gürültüler; HP sıralarından «Bravo» sesleri) Şimdi ne yapıyorsunuz? Bu yağmacılara prim veriyorsunuz prim. Yağmacılara prim veriyorsunuz, «Buyurun, şimdiye kadar devam ettirdiğinizi yine devam ettirin» diyorsunuz; (ANAP sıralarından gürültüler) ama 50 milyonun eli yakanızda kalır. Buna evet demeyin lütfen. (Gürültüler)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Mecliste siz niye «Evet» dediniz?

PAŞA SARIOĞLU (Devamla) — Hangisine Evet» dedik Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Danışma Meclisinde 18 ay uzatılmasına siz niye «Evet» dediniz?

PAŞA SARIOĞLU (Devamla) — Efendim, ben karşı çıktım.

BAŞKAN — Sayın Sarıoğlu...

PAŞA SARIOĞLU (Devamla) — Siz tutanaklara bakın; biz karşı çıktık. (Gürültüler)

BAŞKAN — Efendim, oturun efendim, oturun.

PAŞA SARIOĞLU (Devamla) — Bir dakika arkadaşlar...

AYHAN FIRAT (Malatya) — Sayın Başkan, şu zat oturduğu yerden, arkadaşıma «Utanmaz» dedi. Utanmaz kendisi. (ANAP ve HP sıralarından ayağa kalkmalar, birbiri üzerine yürümeler ve gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen oturun efendim, oturun efendim... (Gürültüler)

AYHAN FIRAT (Malatya) — Buyurun, buna gerekli işlemi yapın.

BAŞKAN — Onun Sayın Fırat, Sayın Fırat, Sayın Fırat...

AYHAN FIRAT (Malatya) — Terbiyesiz. (Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Sarıoğlu devam edin efendim, devam edin efendim, devam edin efendim. (Gürültüler)

Lütfen oturun, lütfen oturun efendim, lütfen oturun, lütfen oturun efendim... (ANAP ve HP sıralarından milletvekillerinin birbiri üzerine yürümeleri ve gürültüler)

SURURİ BAYKAL (Ankara) — Hiç buraya müdahale etmiyorsunuz Sayın Başkan, her zaman oradan çıkıyor bu olaylar; siz hep burayı susturuyorsunuz...

BAŞKAN — Oturun efendim, lütfen oturun efendim... (Gürültüler)

SURURİ BAYKAL (Ankara) — Her şeyin müsebbibi sizsiniz.

BAŞKAN — Lütfen oturun efendim, oturun efendim.

İdare amirleri, vazifenizi yapın... (Gürültüler)

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Sayın Başkan, hep bu hali sürdürüyorsunuz....

BAŞKAN — Lütfen oturun efendim, lütfen oturun efendim... (Gürültüler)

Sayın milletvekilleri, sayın milletvekilleri; Başkanınızı lütfen dinlemenizi rica ediyorum... (Gürültüler)

AYHAN FIRAT (Malatya) — Efendim, diyor ki...

BAŞKAN — Sayın Fırat bunun usulü vardır. Müsaade buyurun, bir dakikanızı rica edeceğim. Şayet arkadaşımız....

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Hep bize müdahale ediyorsunuz.

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim... (Gürültüler)

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Bizden hangi arkadaş çıkmışsa, hepsine müdahale ediyorsunuz.

BAŞKAN — Müsaade buyur, otur efendim, otur, lütfen otur... (Gürültüler)

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Böyle konuşamazsınız; sorumluluğunuzu idrak edin lütfen. (Gürültüler)

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun... (Gürültüler)

AYHAN FIRAT (Malatya) — Sayın Başkan, arkadaş küfür ediyor dedim..

BAŞKAN — Siz o milletvekilinin fena söz söylediğini, arkadaşımız sayın Paşa Sarıoğlu'nun konuşmasından sonra söyleseydiniz, ben gerekli cezayı, tetkik eder verirdim. Bu itibarla usulsüz ve nizamsız sözlerle müzakereleri sekteye uğratmayalım efendim.

Lütfen devam edin sayın Sarıoğlu.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Ben değilim müsebbibi Sayın Başkan...

BAŞKAN — Ben vazifemi yapmazsam, o zaman söylersiniz. Lütfen oturun, lütfen efendim.

Sayın Sarıoğlu toparlayınız efendim, toparlayınız.

PAŞA SARIOĞLU (Devamla) — Sayın arkadaşlarım, sözlerimi bitiriyorum. Yalnız Sayın Başbakana tavsiye ediyorum; lütfen tutanakları getirtsinler ve tutanakları okusunlar. Maden konusundaki bizim görüşlerimiz bellidir ve tutanaklara geçmiştir. Onun için orada neyi savunuyor isek, bugün de bunları savunuyoruz. Çünkü, yarın millet huzuruna da gittiğiniz zaman, isterseniz bir açık oturum yapın, bunları yaptığınız zaman göreceksiniz, bu tutumunuza, özellikle borlar konusundaki tutumunuza kimsenin «Evet» demeyeceğini bilmelisiniz. Hepinizin bunu bilmesinde yarar vardır. Çünkü, her şeyi belge ile ispat ettik. Bunun aksini yapmak size bir şey kazandırmayacaktır, mahçup duruma düşürecektir. (HP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar; ANAP sıralarından gürültüler)

HAYRULLAH OLCA (İzmir) — Sayın Başkan, hâlâ küfrediyor.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, sana ne düşüyor? Lütfen otur efendim, lütfen otur efendim... (Gürültüler) Otur efendim. Lütfen oturun efendim... Lütfen oturun efendim. (ANAP ve HP sıralarından ayağa kalkmalar, gürültüler)

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Sayın Başkan, bu zat milletvekili mi, yoksa kabadayı mı?

BAŞKAN — Lütfen oturun efendim. Ben ne yapacağımı nasıl bilebilirim? Bu kadar gürültü içerisinde ne söylediğimi nasıl bilebilirim? (Gürültüler) Oturun efendim, oturun efendim.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Hâlâ küfrediyor efendim.

BAŞKAN — Lütfen oturun efendim, lütfen oturun. Ben konuşulanları anlayamıyorum. Lütfen oturun efendim. (HP ve ANAP sıralarından gürültüler, ayağa kalkmalar)

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan laf atarsa böyle olur. (Gürültüler)

AYHAN FIRAT (Malatya) — Sayın Başkan, dışarı atın efendim. (Gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen oturun efendim, lütfen oturun efendim... (Gürültüler) Lütfen oturun efendim, lütfen oturun....

Sayın milletvekillerinden her şeyden önce rica ettiğim bir husus var. Asabına hâkim olamayanlar grupların yanlarına oturmasınlar. (Gülüşmeler) Lütfen oturmasınlar...

ALİ RIDVAN YILDIRIM (Tunceli) — Ateş hattı mı grupların arası?

BAŞKAN — Eğer asaplarına hâkim olamıyorlarsa, sözlerini geri alsınlar. (Gürültüler)

Ben hiçbir arkadaşa, hiçbir milletvekiline kötü söz söylenmesini istemem ve tahammül edemem. (Alkışlar)

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Sayın Başkan, deminden beri küfür ediyor, dinleyin lütfen. Ne yaptınız Sayın Başkan? Buraya bakmayın, oraya bakın.

BAŞKAN — Şimdiye kadar sana ne yaptıysam onlara da onu yapıyorum. Lütfen efendim.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Neredeyse tabanca kullanacak.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Vazifenizi ifa buyurdunuz mu Sayın Başkan?

BAŞKAN — Madde üzerindeki müzakereler tamamlanmıştır.

Önergeleri okutuyorum:

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanun tasarısının ek geçici maddesinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Cahit Tutum	Paşa Sarıoğlu
Balıkesir	Ağrı
Ayhan Fırat	Onural Şeref Bozkurt
Malatya	Çanakkale
Tülay Öney	Hüseyin Avni Sağesen
İstanbul	Ordu

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

319 sıra sayılı Maden Kanunu Tasarısında yer alan Ek Geçici Maddenin, Geçici Madde 7 olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Metin Balıbey	Necip Oğuzhan Artukoğlu
Afyon	Burdur
Metin Gürdere	Hayrettin Elmas
Tokat	İstanbul

Mustafa Demir
Şanlıurfa

Gerekçe: Kanun müstakil bir kanun olduğundan, madde kanun tekniğine uygun hale getiirlmiş ve geçici maddeler arasında teselsül sağlanmıştır.

BAŞKAN — Aykırılık derecesine göre önergeleri okutuyorum:

Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum ve arkadaşlarının önergesi:

Görüşülmekte olan kanun tasarısının ek geçici maddesinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılıyor mu efendim?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ALAATTİN FIRAT (Muş) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Hükümet?

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Önergeye hükümet ve komisyon katılmıyorlar.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Afyon Milletvekili Metin Balıbey ve arkadaşlarının önergesi;

319 sıra sayılı Maden Kanunu Tasarısında yer alan Ek Geçici Maddenin, Geçici Madde 7 olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

BAŞKAN — Önergeye komisyon ve hükümet katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ALAATTİN FIRAT (Muş) — Katılıyoruz.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Önergeye komisyon ve hükümet katılıyor.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Geçici 7 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler... Geçici 7 nci madde kabul edilmiştir.

52 nci maddeyi 53 üncü madde olarak okutuyorum :

Yürürlük

MADDE 53. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

53 üncü maddeyi 54 üncü madde olarak okutuyorum:

Yürütme

MADDE 54. — Bu Kanun Hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ALAATTİN FIRAT (Muş) — Sayın Başkan, İçtüzüğün 86 ncı maddesine göre bir redaksiyon talebimiz olacak: 52 nci maddenin 23 üncü madde olarak düzeltilmesini ve müteakiben bu silsileye göre numaraların devam etmesini talep ediyoruz komisyon olarak.

BAŞKAN — Yani, kanun tasarısının tümü oylanmadan evvel kanunun yeknesaklığını korumak yönünden, 52 nci maddenin yerinin 23 üncü madde olması sebebiyle redaksiyon talebiniz olmaktadır.

Bu maddî hatayı, İçtüzüğün 86 ncı maddesine göre oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 52 nci madde 23 üncü madde olarak kabul edilmiş ve 23 üncü maddeden sonraki maddeler de madde sırasına göre değiştirilerek teselsül ettirilmiştir.

Kanun tasarısının müzakereleri tamamlanmıştır.

Kanun tasarısı üzerinde oyunun rengini belli etmek için söz isteyen arkadaşlarıma söz vereceğim. Lehte; Sayın Mustafa Şahin ve Sayın İsmail Saruhan; aleyhte ise Sayın Abdullah Çakırefe söz istemişlerdir.

Şimdi ilk olarak Sayın Mustafa Şahin'e söz vereceğim; buyurun Sayın Şahin.

MUSTAFA ŞAHİN (Kayseri) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sabrınızın olmadığını tahmin ettiğim, vaktin ilerlediği şu dakikalarda bu sözü almamdan dolayı bağışlamanızı rica eder, hepinizi saygıyla selamlarım.

Sayın Milletvekilleri, madencilik, sürat ve ileri teknoloji isteyen, dış rekabet sistemine bağlı olarak çalıması gereken yüksek sermaye ve kredi ihtiyacı ile geniş çevresi olan bir sektördür.

Mevcut kanunla, Türkiye'nin maden potansiyeli atıl kalma durumuna kadar gerilemiştir. Arama ve işletme safhasında potansiyeli bilinen kırk elli bin maden sahasından bugün için ancak yaklaşık 5 bin adedi faal durumdadır. Bu sebeple, kanunun uygulanmasında karşılaşılan güçlükler dikkate alınarak bu tasarıyla madencilik faaliyetlerine hız, yön ve verimlilik getirilmek amaçlanmıştır.

Tasarıyla beyan usulü, otokontrol, teşvik tedbirleri öngörülmüş, maden zuhurları üzerinde ihbar ve buluculuk hakları, maden hak ve ruhsatlarının süratle verilmesi, düşen ve terk edilen sahaların otomatik olarak aramalara açılması imkânları getirilmiş, maden kaçakcıları önlenilmeye çalışılmıştır. Mermer ve göl suları sahalarından istihsal edilen madenler hariç, diğer bütün madenlere tek ruhsat verilmesiyle formaliteler azaltılmış, teknik insan gücü zayiatı önlenmiş, araştırmalar dublikasyonlardan kurtarılmış, yatırımcıya rahat çalışabileceği emniyetli, problemsiz bir ortam yaratılmıştır.

Sayın milletvekilleri, hükümetimiz, aldığı tüm kararlarla ekonomiyi iyileştirmeyi hedeflemiştir; bu, ekonomiyi iyileştirme seferberliği olarak telakki edilebilir. Bu çalışmalara cemiyetimizin her kesimi belirli fedakârlıklarla iştirak etmektedir. Bu arada devletimiz de bütün kaynaklarını ülke yararı için istifadeye sunmuştur. İşte, toprak altında durdukça ekonomiye hiçbir katkısı olmayan madenlerimizin de görüşülmüş olan bu tasarı ile ülkemize daha da yararlar getireceğine inanmaktayım.

Bu tasarıya katkısı olanlara huzurunuzda teşekkür eder, tasarının ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diler, saygıyla selamlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Şahin.

Buyurun Sayın Çakırefe. (Alkışlar)

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri...

BERATİ ERDOĞAN (Samsun) — Sayın Çakırefe yalnız kısa kes oruçlular var.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Devamla) — Ben de orucum, Allah kabul etsin oruç tutanların orucunu. Yalnız bunu ben yapmadım, bu kararı siz verdiniz, kusura bakmayın.

BAŞKAN — Sayın Çakırefe devam edin.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Devamla) — Şimdi iftar yaparız, beraber iftar yaparız.

BAŞKAN — Sayın Çakırefe, yalnız gördüğüm kadarıyla metin bir yarım saati tutacak kadar var. (Gülüşmeler) Bu itibarla 10 dakikadır süreniz, onu hatırlatıyorum efendim.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Devamla) — Çok sağol Sayın Başkanım.

Şimdi Maden Yasası üzerinde herkes konuşuyor, bilen de konuşuyor, bilmeyen de konuşuyor. (Alkışlar) Ocağı gören de konuşuyor, görmeyen de konuşuyor. Bir bilene sorsanız bunu. (Gülüşmeler)

NEVZAT YAĞCI (Elâzığ) — Bilene sormaya bizim ihtiyacımız yok.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Devamla) — Bilene sormadan getirdiniz bu yasayı buraya.

Şimdi değerli arkadaşlarım, madencilikte tabirler vardır, madenci olanlar iyi bilirler bunu. Beni bağışlayın, «Ayak» desem birisi ayağını gösterir. (ANAP sıralarından «Topuğu da söyle» sesleri)

Söyleyeceğim söyleyeceğim.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Devamla) — «Kasa» desem gazoz kasasını gösterir, yanıma getirir. «Kama» desem evdeki kamayı yahut belindeki kamayı çıkarır gösterir. «Domuz damı» desem domuzun bilmem neyini gösterir. «Topuk» desem, demeyeceğim artık bir topuğu gösterir.

Şimdi bu tabirler bizde çok önemlidir, madencilikte çok önemlidir. Madencilik öyle basit bir şey değildir. Madeni çıkarmak da basit bir şey değildir. Bu yasayı da hiç hafife almayınız, basit olmaması gerekir. (ANAP sıralarından «Basit olmadığı için uğraşıyoruz» sesleri) Onun için uğraşıyoruz, basit olmadığı için uğraşıyoruz.

BAŞKAN — Sayın arkadaşlarım, müzakerelerin devamına neden fırsat vermiyorsunuz? Lütfen arkadaşımız konuşmasını bitirsin.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Devamla) — 160 madde olan eski Maden Yasasını 50 maddeye düşürüp bunun da 20'sini yönetmelikle yapmaya kalkarsanız olmaz tabiî. Yıllardan beri hükümetleri, meclisleri, kamuoyunu işgal edip bilenlerin de, bilmeyenlerin de her türlü istismar konusuna açık bir işkolu olan maden işletmeciliği ile önemli olarak ilgilenilerek bir yasa düşünülüp karara bağlanacaktır. 1978 tarihinde çıkarılan 2172 sayılı Maden Yasası çok iyi niyetlerle ele alınmış, ancak acelecilik yasayı noksan bırakmıştır. Şimdi de aynı acelecilik içerisinde, dünyanın hiçbir ülkesinde olmayan, ülke çıkarları hiç nazara alınmadan başıboşluk içerisinde özel sektöre, yabancılara ve Sabancı'lara çok kazanıp, az yatırım yapma alışkanlığı içerisinde olanlara peşkeş çekilmeye elverişli bir yasa olarak çıkmaktadır. Madenlerimizin kolay ve iyi taraflarını çıkartıp, büyük kazançlara vesile olacak maden yasasına baktığımızda, diğer ülkelerde maden yasalarındaki denetim ve devlet güvencesini görmek mümkün değildir. Bugün Maden Yasasının Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planından kaynaklandığını görüyoruz ve Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı tetkik edildiğinde de daha önceki kalkınma planlarının aksine, geriye götürülmüştür. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında hedefler maddesi 30, ilkeler ve politikalar 31, tali madde halinde sıralanmışken, Beşinci Beş Yıllık Planda hedefler 9, tedbir, ilkeler ve politikalar 12 tali madde halinde yer almıştır.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında üretim hedefleri tablosunda 64 ayrı cins maden yer alırken, Beşinci Beş Yıllık Planda 37 numaralı tabloda 14 ayrı cins madene yer verilmiştir. Bu duruma göre maden cinslerine göre talep ve üretimlerin ne olacağı tespit edilememektedir. Planda demir-çelik sektörünün, üretim artışına paralel olarak demir cevheri talebini tümüyle yerli üretimle karşılayamayacağı, plan döneminde demir cevheri ithalatına devam edileceği ifade edilmektedir. Madencilik üretim tablosunda, 1989 demir cevheri talebinin 8 milyon 310 bin ton, üretimin 5 milyon 810 bin ton olacağı, 2 milyon 500 bin tonluk ithalat yapılacağı gösterilmiştir.

Ülkemiz demir cevheri rezervi bakımından oldukça zengindir. Bu rezerv, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının 194 numaralı tablosunda 1 milyar tonun üzerinde görülmektedir. Yine Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının 194 numaralı tablosunda, dönem sonunda Yıllık demir üretimi 12 milyon 600 bin ton olarak tespit edilmiş idi. Bu durumda, yeterli demir cevheri rezervimiz çok kısa bir zamanda değerlendirilerek üretim artışı temini mümkün olacak, demir ithaline gerek kalmayacaktır. Halen bu durum karşısında, demir ithaline devam edilmesi fikri üzerinde durulması da çok önemlidir.

Yasanın hedefi madencilikle ilgili olarak, üretim artışı için (kamu-özel sektör) her türlü kaynaktan faydalanarak faaliyetlerinin teşvik edilmesi hedef alınmaktadır. Ancak, madencilik sektörünün yönlendirilmesini, sektöre modern, teknik metotlarının ve işletme sistemlerinin tatbikini, rezervlerin tahrip edilmeden ülke çıkarlarına uygun olarak yürütülmesini, teknik işletme projelerinin tetkik ve onayını, çalışmaların projelere uygun olarak yürütülmesini denetlemekle yükümlü bugünkü gerek nitelik, gerekse nicelik bakımından yetersiz Maden İşleri Genel Müdürlüğünün, yasanın kendisine verdiği görevleri yerine getirebilecek bir teşkilata kavuşturulacağı hususuna, kanunda yer verilmemiştir. Böyle güvenceli bir kadronun oluşturulması çok önemlidir. Ancak, önemli olan ,kadroyu teşkil edecek elemanların zaman ve büyük gayret gerektirecek olan eğitimleridir. Plan, özel sektör madenciliğine de emredici olmalıdır.

Maden işletmeleri kadar zorlu işletmecilik, dünya yüzünde yoktur. Bu açıdan bakarsak, uzun vadeli yatırım sabır ve büyük sermaye isteyen bir işkoludur. Türkiyemizde bu işkolunda çalışmış, yabancı şirketler dahil, halen çalışmakta olan özel sektör işletmecilerinin, bilhassa yeraltında, hiçbirisini başarılı olarak görmek mümkün değildir. Örnekleri vardır : Balya Simli Kurşunu, Balya Kömürü, Soma Kömür İşletmelerini yirmi yirmibeş yıl Fransızlar çalıştırmışlardır. Fethiye, Dağardı, Mihalıççık, krom madenlerini Almanlar çalıştırmışlardır. Boraksta, Susurluk, Demirkapı'yı İngilizler işletmişlerdir. Bakır madenlerini, Zonguldak taşkömürü gibi yerlerde de yabancılar «Maden kalmadı» diyerek iyi ve kolay taraflarını alıp cevherleri sömürerek, acımasız her türlü tahribi yaparak terk edip gitmişlerdir.

Bugün ise; gerek Etibank, gerekse TKİ, EKİ onların tahrip edip bırakıp gittikleri sahalarda, tıpkı Kurtuluş Savaşında düşmanın yakıp, yıkıp memleketimizi terk ettikten sonra, yeniden milletimizi zorluklar içerisinde nasıl tahripleri onardıysa yukarıdaki kamu kuruluşları da halen onların halince çalıştıkları işletmeleri onarmaya çalışmaktadırlar. Bunu Sayın Savunma Bakanı da iyi bilirler. Madenci oldukları ve Zonguldak'tan geldikleri için iyi bilirler. (ANAP sıralarından gülüşmeler)

Efendim, Amerikalılar geçen iki yıl içinde bir proje hazırladılar...

BAŞKAN — Sayın Çakırefe, devam edin efendim. Müddetiniz doluyor, devam edin.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Devamla) — Devam ediyorum efendim.

Projeyi Amerikalılar hazırlıyorlar. Bu işletme Soma'da kuruluyor. Işıklar panosunun hazırlanmasında oluyor. Çünkü, ışıklar panosunun eksi 150-200 metre altında, yani deniz seviyesinin altında kömür var. Şimdi bu hazırlanan projede yüzde 75 kömürü yeraltında bırakıyorlar. TKİ Kurumu ilgilileri kömürün yüzde 75 yerinaltında bırakıldığını görüyor, yeniden proje hazırlanıyor ve iyileştiriliyor yüzde 75'i yeniden alma durumu yaratılıyor. Şimdi bu yapı içerisinde eğer Amerikalılar burayı işletmeye açmış olsalardı, samimiyetle söylüyorum yüzde 75 kömürü yeraltında bırakıp, yüzde 25'ini alacaklardı ve yangına terk edilen o kömür bir daha alınmazdı. Kömür böyledir, bir daha çıkarmak mümkün değildir.

AHMET EKİCİ (Kütahya) — Olur mu Çakırefe, olur mu?

ABDULLAH ÇAKIREFE (Devamla) — Hadi, bırak şimdi. (Gülüşmeler)

BAŞKAN — Sayın Abdullah Çakırefe, şimdi neden aleyhte oy kullanacağınız konusuna gelin, çünkü vakit doldu; oraya hemen gelin efendim.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Devamla) — Ben zamanında zaten söyledim burada; fakat parmak kaldırdılar.

Efendim, Yüce Meclis bu alanda ihtisas sahipleri ile bir araştırma yapsın; bu araştırmayı yapanlar işletmeleri yerinde gördükten sonra bizlerden daha fazla ve daha katı olarak millî servetlerimize sahip çıkacaklardır. Buna yürekten inanıyorum. Bu vatanın evlatları olarak bizlerin şunu hiçbir zaman unutmamamız lazım; ormanlar yanar, yok olur; yeniden dikilir, üretilir, var olur. Binalar, fabrikalar, köprüler buna benzer insanoğlunun meydana getirdiği her şey su, yangın, fırtına, kasırga, zelzelelerle yıkılır, yok olur, yeniden yapılır. Hatta insanlar ve yaratıkların bir kısmı yok olur, yeniden bir nesil yaratılır. Ancak, madenler biter yok olursa, yeniden meydana getirilmesi mümkün değildir. Çünkü bunların, yani madenlerin tohumu yoktur. Bunda çok dikkatli olunuz.

BAŞKAN — Lütfen toparlayınız Sayın Abdullah Çakırefe, çünkü orada 8 sayfa var.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Devamla) — Yok efendim, yok bitiyor. (ANAP sıralarından «Vakit geçiyor Sayın Başkan» sesleri)

Efendim, bugüne Trakya'daki kömür sahalarında çalışan ocakların rezaletini gören yetkililer yok mu? Köstebek yuvası gibi çalışan bu ocaklarda kömürlerin nasıl çarçur edildiği; fennî nezaretten yoksun, plan ve proje, emniyet ve iş güvenliğinin olmadığı bu ocaklardaki sorumsuz davranışlara kim muhataptır? İşte bunların hepsi, maden dairesinin başıboş ve teşkilatsız oluşunun neticesidir.

Bu denetim sistemini benimser, işlerine gelen işletmecilere de gelecek hükümetlerin de yapamayacakları kaygısını giderek güvence verirsek, asgarî müştereklerde birleşmek söz konusu olacaktır. Aksi halde bu yasa bu haliyle çıkarsa, şimdiden komuoyuna ilan ediyoruz, gelecek iktidarlar bu yasayı mutlaka, yurt çıkarları doğrultusunda değiştireceklerdir. Çünkü hiçbir kanun böylesine önemli bir yasayı yönetmeliklere terk etmemiş, denetimsiz, başıboş bırakmamıştır. Memleketimizin kalkınması için enerjiye de çok ihtiyacımız vardır. Bunu bile bile kömürlerimizi peşkeş çekmeye kalkıyoruz. Bulgar ile Rus'un elindeki şalteri, Arabın elindeki vanayı bu memleketin evladı olarak ellerinden almadığımız sürece, kalkınacağız diye çok bekleriz. (ANAP sıralarından «Hep beraber paylaşırız» sesleri)

İnşallah, inşallah, inşallah paylaşırız tabi.

BAŞKAN — Sayın Çakırefe, Sayın Çakırefe, efendim müsaade buyurun, 7 dakika geçirdiniz, toparlayınız...

ABDULLAH ÇAKIREFE (Devamla) — Geçirmedim efendim. (ANAP sıralarından gülüşmeler)

BAŞKAN — Kapatırım efendim, mikrofonu kapatırım efendim, lütfen efendim.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Devamla) — Bu meyanda Ambarlı Santralını fuel - oilden arındırıp kömüre veya doğal gaza çevrilmesi gerekir. Ambarlı Termik Santralı, günde 3 500 ton fuel - oil yakmaktadır ki, bu da 250 milyon liraya mal olmaktadır.

Hâlâ memleketimizde yabancı şirketlere petrol arama işlerini verme çalışmalarını yıllardır sürdürüyoruz. Yabancılar Batı standartlarına uygun, teknik personel ve teknolojiyi dalma yenilediklerı halde başarı gösterememişlerdir.

BAŞKAN — Sayın Çakırefe, ben mikrofonu kapatmak zorunda kalacağım, lütfen tamamlayınız efendim, lütfen efendim. (ANAP sıralarından gürültüler)

ABDULLAH ÇAKIREFE (Devamla) — Sayın Başkan, sizin de karnınız acıktı galiba, tamam, doğru vallahi, (ANAP sıralarından gülüşmeler)

BAŞKAN — Efendim, kapatıyorum, lütfen, lütfen efendim, lütfen.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Devamla) — Tamam efendim, tamam. (ANAP sıralarından gürültüler)

Efendim, dünyanın hiçbir ülkesinde bizdeki özel sektör gibi devletin sırtından rahat para kazanmaya alışmış olanını görmek mümkün değildir. Hele hele Sayın Özal'ın tekelci iktidarı zamanının, hoyratça millet parasını dağıttığı zamanı da görmek mümkün değildir. Özal'ın bu ekonomik ve siyasî icraatı, sokaktaki muhalefetin de güçlenmesine vesile olmaktadır. Bu icraat, memleketimizde vatandaşların büyük bir çoğunluğunu huzursuz kılmaktadır. Maden işletmelerinde, bilhassa kamu kuruluşlarında altı yedi yıldan beri üretimi artıracak olan araç ve gereçlerle işletme yetki... (ANAP sıralarından gürültüler ve sıra kapaklarına vurmalar) (Başkan mikrofonu kapattı.)

BAŞKAN — Sayın Efe, lütfen, mikrofonu kapatmış oldum efendim. Sözünüz zapta geçmiyor efendim, buyurun, lütfen efendim, süreyi 10 dakika geçirdiniz, lütfen efendim. (ANAP sıralarından «Bravo Sayın Başkan; vakit geçti, bunu dinlemeye mecbur muyuz» sesleri)

Efendim, zapta geçmiyor, lütfen efendim. (ANAP sıralarından gürültüler) Efendim.

İçtüzük hükümlerini çiğnemeyelim Sayın Efe... Sayın Efe... Sayın Efe, lütfen efendim.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Devamla) — Tamam efendim ineceğim.

BAŞKAN — Buyurun efendim, lütfen diyoruz. (ANAP sıralarından gürültüler)

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Bu yasa Sayın Başbakanın dediği gibi hayırlısı ile çıkacak, ama bu yasa mutlaka ve mutlaka bir yerden dönecek.

Saygılar sunar, teşekkür ederim. (HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Kanun tasarısının müzakereleri tamamlanmıştır.

Şimdi, açık oylama talebi vardır.

Açık oylama talebini okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Maden Yasasının sonunda tümü hakkında Yüce Meclisin görüşünü tespit etmek için yapılacak oylamanın ad okunarak açık oylama şeklinde yapılmasını arz ederiz.

Ayhan Fırat Malatya	Cahit Tutum Balıkesir
Paşa Sarıoğlu Ağrı	M. Turan Bayazit Kahramanmaraş
Ahmet Sırrı Özbek Adıyaman	Cevdet Karslı Giresun
Ömer Kuşhan Kars	Mehmet Üner Kayseri
Durcan Emirbayer İzmir	Onural Şeref Bozkurt Çanakkale
Salih Alcan Tekirdağ	Hüseyin Aydemir İzmir
Metin Üstünel Adana	Hayrettin Ozansoy Diyarbakır
İlhan Dinçel Malatya	Hilmi Nalbantoğlu Erzurum
Emin Fahrettin Özdilek Konya	Mehmet Kemal Gökçora Bursa
Neriman Elgin Ankara	Salim Erel Konya

Mehmet Azizoğlu
Bursa

BAŞKAN — Şimdi açık oylama talebi için yeterli sayı var mıdır, bunu tespit edeceğiz.

Ayhan Fırat?... Burada.
Cahit Tutum?... Burada.
Paşa Sarıoğlu?... Burada.
M. Turan Bayezit?... Burada.
Ahmet Sırrı Özbek?... Yok.
Cevdet Karslı?... Yok.
Ömer Kuşhan?... Burada.
Mehmet Üner?... Burada.
Durcan Emirbayer?... Yok.
Onural Şeref Bozkurt?... Burada.
Salih Alcan?... Burada.
Hüseyin Aydemir?... Burada.
Metin Üstünel?... Burada.
Hayrettin Ozansoy?... Burada.
İlhan Dinçel?... Yok.
Hilmi Nalbantoğlu?... Yok.
Emin Fahrettin Özdilek?... Yok.

Mehmet Kemal Gökçora?... Burada.

Neriman Elgin?... Burada.

Salim Erel?... Yok.

Mehmet Azizoğlu?... Burada.

14 kişi var. Tekabbül edecek?...

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Ben tekabbül ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Hüseyin Avni Sağesen tekabbül ediyorlar.

Şimdi önergeyi, açık oylamanın şeklini tespit bakımından yeniden okutup, oylarınıza sunacağım:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Maden Yasasının sonunda tümü hakkında Yüce Meclisin görüşünü tespit etmek için yapılacak oylamanın ad okunarak açık oylama şeklinde yapılmasını arz ederiz.

BAŞKAN — Açık oylamanın ad okunarak yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi, kupaların sıralar arasında dolaştırılması suretiyle oylamanın yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kupaların sıralar arasında dolaştırılması suretiyle oylamanın yapılması kabul edilmiştir.

Kupalar sıralar arasında dolaştırılsın.

(Oyların toplanmasına başlandı)

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Sayın Başkanım, biraz evvel Malatya Milletvekili Sayın Ayhan Fırat'ın bir şikâyeti vardı, bu hususta işlem yapacak mısınız?

BAŞKAN — Efendim, ben hangi milletvekili olduğunu zaten Sayın Fırat'tan soracağım, gerekli muameleyi ona göre yapacağız efendim.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Edirne Milletvekili İsmail Üğdül efendim.

BAŞKAN — Hangi milletvekiliydi tabii bilemiyoruz; biz, buradan işitemedik. Aynı zamanda zabıtları da tetkik edip gereğini yapacağız efendim.

Oylarını kullanmayan milletvekilleri oylarını kullansınlar.

Oyunu kullanmayan milletvekili var mı? Yok.

Oylama işlemi tamamlanmıştır, kupalar kaldırılsın.

(Oyların ayrımı yapıldı)

BAŞKAN — 319 sıra sayılı Maden Kanunu Tasarısının tümü üzerindeki oylamaya 343 milletvekili iştirak etmiş, 194 kabul, 149 ret oyu kullanılmıştır.

Bu suretle Maden Kanunu tasarısı kanunlaşmıştır.

Sıkıyönetim ve Olağanüstü Hal Hakkındaki Başbakanlık tezkerelerinin görüşmelerini yapmak, sözlü sorularla gündemde bulunan ve gündeme girecek kanun tasarı ve tekliflerini sırasıyla görüşmek için, alınan karar gereğince, 5 Haziran 1985 Çarşamba günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 20.35

IV. — SORULAR VE CEVAPLAR (Devam)

B) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Erzurum ve Kars illerinde deprem konutları yapan bazı müteahhitlere ödenen hakedişlere ilişkin sorusu ve Bayındırlık ve İskân Bakanı İsmail Safa Giray'ın yazılı cevabı (7/544)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki soruların Bayındırlık ve İskân Bakanı tarafından yazılı olarak yanıtlanmasına aracılığınızı arz ve rica ederim.

Saygılarımla.

Hilmi Nalbantoğlu
Erzurum Milletvekili

Soru 1. 30.10.1983 tarihinde Erzurum ve Kars illerinde vuku bulan depremler nedeniyle bu illerin ilçe ve köylerinde yaptırılan konutlar için :

a) Her bir müteahhide son ve kesin olarak ödenen hakedişler ne kadardır?

b) Bu müteahhitlerden evvelce fazla hakediş ödenmiş olanlar var mıdır? Ne kadar fazla hakediş almışlardı? Bu fazla hakediş itfa edilmiş midir?

c) Fazla hakediş ödeme nedenleri üzerinde durulmuş mudur?

İlgililer hakkında ne gibi bir uygulama yapılmıştır?

Soru 2. Bu konutlardan ötürü vatandaşların konut başı borç miktarı kaç TC. olmaktadır? Bu borç ne şekilde ödenecektir?

TC

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı 3 . 6 . 1985
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
Sayı : A-13/01-2058

Konu : Erzurum Milletvekili
Sn. Hilmi Nalbantoğlu'nun
Yazılı Soru Önergesi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 14 Mayıs 1985 gün ve 7/544-3498/13826 sayılı yazınız.

Erzurum Milletvekili Sayın Hilmi Nalbantoğlu'nun «Erzurum ve Kars İllerinde deprem konutları yapan bazı müteahhitlere ödenen hakedişler» hakkında Bakanlığıma yöneltmiş olduğu yazılı soru önergesinde belirtilen suallere ilişkin cevaplarımız aşağıda sunulmuştur.

Soru 1. 30.10.1983 tarihinde Erzurum ve Kars illerinde vuku bulan depremler nedeniyle bu illerin ilçe ve köylerinde yaptırılan konutlar için :

a) Her bir müteahhide son ve kesin olarak ödenen hakedişler ne kadardır?

b) Bu müteahhitlerden evvelce fazla hakediş ödenmiş olanlar var mıdır? Ne kadar fazla hakediş almışlardı? Bu fazla hakediş itfa edilmiş midir?

c) Fazla hakediş ödeme nedenleri üzerinde durulmuş mudur? İlgililer hakkında ne gibi bir uygulama yapılmıştır?

Cevap 1. a) Müteahhitlere ödenen hakedişler :

— Sutek İnş. ve Tic. San. Ltd. Şti.
2 565 072 218 TL.
— Temel Yapı ve Bayındırlık San. ve Tic. A.Ş.
1 635 666 563 TL.
— Tepe Grubu Tepe Ağaç Met. Mak. San. Ltd. Şti.
794 432 807 054 TL.
— Eska İnş. A.Ş.
1 298 732 488 080 TL.
— Özdemir İnş. Koll. Şti.
2 233 018 838 TL.
— Ceylan İnş. Taah. İth. ve İhr. Ltd. Şti.
2 860 831 452 TL.
— Doğan Dölcel
982 938 779 075 TL.

b) Erzurum ve Kars yörelerinde yapılan deprem konutları ile ilgili yukarıda isimleri belirtilen müteahhit firmalara herhangi bir fazla ödeme söz konusu olmayıp, kesin hakediş çalışmaları devam etmektedir.

c) Müteahhitlerin kesin hakedişleriyle ilgili fazla ödeme söz konusu olmamış ve bu hususta da herhangi bir uygulama yapılmamıştır.

Soru 2. Bu konutlardan ötürü vatandaşların konut başı borç miktarı kaç TL. olmaktadır? Bu borç ne şekilde ödenecektir?

Cevap 2. Erzurum ve Kars illerinde inşa edilen deprem konutlarının hak sahiplerine miktar belirtilmeden 20 yıl vadeli açık borçlandırma yapılmıştır. İşlerin kesin hesabının T. Emlak Kredi Bankası Genel Müdürlüğümüzce, yeni konutların yapıldığı arazilerin eski hak sahiplerinin Bakanlığımız aleyhine açtıkları bedel artırım davalarının sonuçlandırılmasından sonra her konutun maliyet bedeli çıkartılıp buna göre afetzedelerin kesin borçlandırmaları yapılacaktır. Bu borcun geri ödenmesi ise 20 yılda, yıllık eşit taksitler halinde faizsiz olarak tahsil edilecektir.

Bilginize arz ederim.

İ. Safa Giray
Bayındırlık ve İskân Bakanı

Maden Kanunu Tasarısının 48 inci Maddesine Verilen Oyların Sonucu :

(Kabul edilmiştir.)

Üye sayısı	:	400
Oy verenler	:	357
Kabul edenler	:	196
Reddedenler	:	156
Çekimserler	:	4
Geçersiz oylar	:	1
Oya katılmayanlar	:	38
Açık üyelikler	:	5

(Kabul edenler)

ADANA
Ahmet Akgün Albayrak
Ledin Barlas
Ahmet Remzi Çerçi
Ahmet Şevket Gedik
Nurettin Yağanoğlu

ADIYAMAN
Arif Ağaoğlu
Mehmet Deliceoğlu

AFYON
Abdullah Altıntaş
Metin Balıbey
Hamdi Özsoy
Nihat Türker

AĞRI
Hasan Fecri Alpaslan

ANKARA
Hüseyin Cahit Aral
Kamil Tuğrul Coşkunoğlu
Hüseyin Barlas Doğu
Osman Işık
Göksel Kalaycıoğlu
Hazım Kutay
Alpaslan Pehlivanlı
Mehmet Sezai Pekuslu
Mehmet Sağdıç
İsmail Saruhan
Ogan Soysal
Fatma Rezan Şahinkaya

ANTALYA
Mustafa Çakaloğlu
Abdullah Cengiz Dağyar
Ali Dizdaroğlu
Sudi Neş'e Türel

ARTVİN
Nevzat Bıyıklı
Ahmet Doğru
Hüseyin Şen

AYDIN
Mehmet Özalp
Nabi Sabuncu

BALIKESİR
Mustafa Çorapçıoğlu
İsmail Dayı
Necat Tunçsiper

BİLECİK
Recep Kaya

BİNGÖL
Hakkı Artukarslan
M. Ali Doğuşlu

BOLU
Seçkin Fırat
Turgut Yaşar Gülez
Ahmet Şamil Kazokoğlu
Kâzım Oksay
Fuat Özteklin

BURDUR
Necip Oğuzhan Artukoğlu
Fethi Çelikbaş

BURSA
Ahmet K. Alptemoçin
İlhan Aşkın
M. Memduh Gökçen
Kemal İğrek
Fahir Sabuniş
Mustafa Ertuğrul Ünlü

ÇANAKKALE
Nadir Pazarbaşı
Ayhan Uysal

ÇANKIRI
Ahmet Özkan
Saffet Sakarya

ÇORUM
Ünal Akkaya
Ali Ayhan Çetin
İhsan Tombuş

DENİZLİ
Muzaffer Arıcı
Aycan Çakıroğulları

DİYARBAKIR
Özgür Barutçu
Cevdet Karakurt
Ahmet Sarp

EDİRNE
İsmail Üğdül

ELÂZIĞ
Mehmet Özdemir
Naci Taşel
Nevzat Yağcı
Zeki Yavuztürk

ERZİNCAN
Yıldırım Akbulut

ERZURUM
Mustafa Rıfkı Yaylalı

ESKİŞEHİR
Mustafa Balcılar
Cemal Büyükbaş
İsmet Oktay

GAZİANTEP
Ahmet Ata Aksu
Mustafa Rüştü Taşar
Ünal Yaşar
Feyzullah Yıldırır

GİRESUN
Burhan Kara
Yavuz Köymen
Ahmet Yılmaz

GÜMÜŞHANE
Akif Kocaman
Mahmut Oltan Sungurlu
İbrahim Turan

HATAY
Abdurrahman Demirtaş
Kâmran Karaman
Hamit Melek
M. Murat Sökmenoğlu

ISPARTA
Metin Ataman
Fatma Mihriban Erden
Mustafa Kemal Toğay
İbrahim Fevzi Yaman

İÇEL
İbrahim Aydoğan
Hikmet Bicentürk
Rüştü Kâzım Yücelen

İSTANBUL
Behiç Sadi Abbasoğlu
B. Doğancan Akyürek
Yaşar Albayrak
M. Vehbi Dinçerler
Hayrettin Elmas
Halil Orhan Ergüder
İsmail Safa Giray
Ömer Ferruh İlter
Altan Kavak
R. Ercüment Konukman
Leyla Yeniay Köseoğlu

Turgut Özal
İbrahim Özdemir
Mustafa Tınaz Titiz
Fazıl Osman Yöney

İZMİR
İsmet Kaya Erdem
Burhan Cahit Gündüz
Özdemir Pehlivanoğlu
Suha Tanık

KAHRAMANMARAŞ
Alaeddin Kısakürek
Ali Topçuoğlu

KARS
İlhan Aküzüm
Sabri Aras

KASTAMONU
Sadettin Ağacık
Hüseyin Sabri Keskin
Erol Bülent Yalçınkaya

KAYSERİ
Nuh Mehmet Kaşıkçı
İbrahim Özbıyık
Mustafa Şahin

KIRKLARELİ
Cemal Özbilen

KIRŞEHİR
İsmet Ergül

KOCAELİ
Osman Nuri Akyol
Mustafa Batgün

KONYA
Abdurrahman Bozkır
Kadir Demir
Ziya Ercan
Altınok Esen
Nihat Harmancı
Kemal Or
Saffet Sert
Abdullah Tenekeci

KÜTAHYA
Ahmet Büyükuğur
Ahmet Ekici
Mustafa Uğur Ener
Mustafa Kalemli

MALATYA
Metin Emiroğlu
Ahmet İlhami Kösem
Fahri Şahin
Talat Zengin

MANİSA
Mehmet Timur Çınar
Mekin Sarıoğlu
Gürbüz Şakranlı
Münir Fuat Yazıcı

MARDİN
Beşir Çelebioğlu
Mehmet Necat Eldem

MUĞLA
Mehmet Umur Akarca
Ahmet Altıntaş

MUŞ
Alaattin Fırat
Atilla Sın

NEVŞEHİR
Ali Babaoğlu
Faruk Dırık
Hacı Turan Öztürk

NİĞDE
Mustafa Sabri Güvenç
Haydar Özalp
Birsel Sönmez

ORDU
Nabi Poyraz
İhsan Nuri Topkaya
Şükrü Yürür

RİZE
Arif Şevket Bilgin
Ahmet Mesut Yılmaz

SAKARYA
Nihat Akpak
Mustafa Kılıçaslan
Mümtaz Özkök

SAMSUN
İlyas Aktaş
Muhlis Arıkan
Mehmet Aydın
Berati Erdoğan
Gülami Erdoğan

SİİRT
Aydın Baran

SİVAS
Mahmut Karabulut
Ahmet Turan Soğancıoğlu
M. Mükerrem Taşcıoğlu

ŞANLIURFA
Osman Doğan
Bahri Karakeçili

TEKİRDAĞ
Ali Rıfkı Atasever
Ahmet Karaevli

TOKAT
Metin Gürdere
Selim Koçaker
Talat Sargın
Mehmet Zeki Uzun

TRABZON
Eyüp Aşık
Fahrettin Kurt

UŞAK
Mümtaz Güler
Mehmet Topaç

VAN
Hüseyin Aydın Arvasi
Mirza Kurşunluoğlu

YOZGAT
Mehmet Bağçeci
Mahmut Orhon

ZONGULDAK
Hasan Pertev Aşçıoğlu
Veysel Atasoy
Engin Cansızoğlu

(Reddedenler)

ADANA
Vehbi Batuman
Coşkun Bayram
Cüneyt Canver
Mehmet Erdal Durukan
Yılmaz Hocaoğlu
Nuri Korkmaz
Metin Üstünel

ADIYAMAN
Mehmet Arif Atalay
Ahmet Sırrı Özbek

AFYON
M. Şükrü Yüzbaşıoğlu

AĞRI
Paşa Sarıoğlu
İbrahim Taşdemir
Mehmet Yaşar

AMASYA
Arsan Savaş Arpacıoğlu
Kâzım İpek

ANKARA
Eşref Akıncı
Sururi Baykal
Ali Bozer
Necdet Calp
Neriman Elgin
H. İbrahim Karal

ANTALYA
Kadri Altay
Aydın Güven Gürkan

AYDIN
Halil Nüshet Goral
Ertuğrul Gökgün
Osman Esgin Tipi

BALIKESİR
Davut Abacıgil
Cahit Tutum

BİLECİK
Yılmaz Demir

BİTLİS
Rafet İbrahimoğlu
Kâmran İnan
Faik Tarımcıoğlu

BURSA
Mehmet Azizoğlu
M. Kemal Gökçora
A. Sabahattin Özbek
İsmet Tavgaç

ÇANAKKALE
Onural Şeref Bozkurt
Cafer Tayyar Sadıklar

ÇORUM
Ali Rıza Akaydın
Mehmet Besim Göçer

DENİZLİ
Mustafa Kâni Bürke
Halil İbrahim Şahin

DİYARBAKIR
Mahmud Altunakar
Şeyhmus Bahçeçi
Kadir Narin
Hayrettin Ozansoy

EDİRNE
Türkân Turgut Arıkan
S. Hüsamettin Konuksever
Muhittin Yıldırım

ERZİNCAN
Veysel Varol

ERZURUM
Ebubekir Akay
Sabahattin Eryurt
Hilmi Nalbantoğlu

ESKİŞEHİR
Münir Sevinç
Mehmet Nuri Üzel

GAZİANTEP
Galip Deniz
Süleyman Koyuncugil
M. Hayri Osmanlıoğlu

GİRESUN
Cevdet Karslı
Turgut Sera Tirali

HAKKÂRİ
Mehmet Sait Erol
Lezgin Önal

HATAY
Tevfik Bilal
Mustafa Çelebi

İÇEL
Ali İhsan Elgin
Durmuş Fikri Sağlar

İSTANBUL
İmren Aykut
Sabit Batumlu
Ömer Necati Cengiz
Hüseyin Avni Güler
Yılmaz İhsan Hastürk
Mehmet Kafkaslıgil
Feridun Şakir Öğünç
Tülay Öney
Kemal Özer
Günseli Özkaya
Arife Necla Tekinel
Saim Bülend Ulusu
İbrahim Ural
Reşit Ülker

İZMİR
Hüseyin Aydemir
Durcan Emirbayer
Fikret Ertan
Hayrullah Olca
Yılmaz Önen
Işılay Saygın
Turgut Sunalp
Ahmet Süter
Ali Aşkın Toktaş

KAHRAMANMARAŞ
Rıfat Bayazıt
Mehmet Turan Bayezit
Ülkü Söylemezoğlu

KARS
Aziz Kaygısız
Ömer Kuşhan
Halis Soylu

KAYSERİ
Mehmet Sedat Turan
Mehmet Üner

KIRKLARELİ
Erol Ağagil
Şükrü Babacan

KIRŞEHİR
Tevfik Güneş

KOCAELİ
Salih Güngörmez
Orhan Otağ

KONYA
Vecihi Akın
Salim Erel
Sabri Irmak
Haydar Koyuncu
Emin Fahrettin Özdilek

KÜTAHYA
A. Necati Kara'a

MALATYA
İlhan Dinçel
Ayhan Fırat

MANİSA
Abdullah Çakırefe
İsmet Turhangil

MARDİN
Süleyman Çelebi
Abdülkerim Yılmaz Erdem
Kenan Nuri Nehrozoğlu

MUĞLA
İdris Gürpınar
Muzaffer İlhan

NİĞDE
Arif Toprak

ORDU
Ali Mazhar Haznedar
Hüseyin Avni Sağesen
Bahriye Üçok

RİZE
Turgut Halit Kunter
Fehmi Memişoğlu

SAKARYA
A. Reyhan Sakallıoğlu
Turgut Sözer

SAMSUN
Hasan Altay
Fahrettin Uluç

SİİRT
M. Abdürrezak Ceylan
Nejdet Naci Mimaroğlu
Rıza Tekin

SİNOP
Hilmi Biçer
Halit Barış Can
Özer Gürbüz

SİVAS
Yılmaz Altuğ
Ruşan Işın
Mustafa Kemal Palaoğlu

ŞANLIURFA
Vecihi Ataklı
Aziz Bülent Öncel

TEKİRDAĞ
Selçuk Akıncı
Salih Alcan

TOKAT
Enver Özcan
Cemal Özdemir

TRABZON
Osman Bahadır
Mehmet Kara
Yusuf Ziya Kazancıoğlu

TUNCELİ
Musa Ateş
Ali Rıdvan Yıldırım

UŞAK
Yusuf Demir

VAN
Fevzi Necdet Erdinç
Ferit Melen

YOZGAT
Hüseyin Mükerrem Hiç
Selahattin Taflıoğlu

ZONGULDAK
Rıza Öner Çakan
Fevzi Fırat
İsa Vardal
Muhteşem Vasıf Yücel

(Çekimserler)

İSTANBUL
Doğan Kasaroğlu
Namık Kemal Şentürk
Ahmet Memduh Yaşa

KARS
Musa Öğün

(Geçersiz oy)

KASTAMONU
Şaban Küçükoğlu

(Oya katılmayanlar)

AMASYA
İsmet Özarslan
Hasan Adnan Tutkun

ANKARA
Ahmet Kemal Aydar
Mehmet Seyfi Oktay
N. Abdullah Resuloğlu
Halil Şıvgın

ANTALYA
Ümit Halûk Bayülken

AYDIN
İ. Cenap Ege

BALIKESİR
Fenni İslimyeli
Şerafettin Toktaş

ÇANKIRI
İlker Tuncay

DENİZLİ
İsmail Şengün

ERZİNCAN
Metin Yaman

ERZURUM
İlhan Aras
Sabahattin Aras
Togay Gemalmaz

HATAY
İhsan Gürbüz

İÇEL
Mehmet Kocabaş
Edip Özgenç

İSTANBUL
Bülent Akarcalı
Bilâl Şişman
Ali Tanrıyar

İZMİR
Vural Arıkan
Rüştü Şardağ

KAHRAMANMARAŞ
Mehmet Onur

KAYSERİ
Cengiz Tuncer
Muzaffer Yıldırım

KIRŞEHİR
Mehmet Budak

KOCAELİ
Abdulhalim Aras
(Bşk. V.)

MANİSA
Mustafa İzci
İsmail Özdağlar

MUŞ
Nazmi Önder

SAMSUN
Süleyman Yağcıoğlu

SİVAS
Şevki Taştan

ŞANLIURFA
Mustafa Demir

TRABZON
Necmettin Karaduman
(Başkan)

YOZGAT
Lutfullah Kayalar (İ. A.)

ZONGULDAK
Cahit Karakaş

(Açık Üyelikler)

BİNGÖL : 1
BURDUR : 1
İSTANBUL : 1
İZMİR : 1
NİĞDE : 1

Maden Kanun Tasarısının 49 uncu Maddesine Verilen Oyların Sonucu :

Kabul edilmiştir.

Üye sayısı	:	400
Oy verenler	:	332
Kabul edenler	:	185
Reddedenler	:	143
Çekimserler	:	4
Oya katılmayanlar	:	63 (62 + 1 Geçersiz oy)
Açık üyelikler	:	5

(Kabul Edenler)

ADANA
Ahmet Akgün Albayrak
Ledin Barlas
Ahmet Remzi Çerçi
Ahmet Şevket Gedik
Nurettin Yağanoğlu

ADIYAMAN
Arif Ağaoğlu
Mehmet Deliceoğlu

AFYON
Abdullah Altıntaş
Metin Balıbey
Hamdi Özsoy
Nihat Türker

AĞRI
Hasan Fecri Alpaslan

ANKARA
Hüseyin Cahit Aral
Kamil Tuğrul Coşkunoğlu
Neriman Elgin
Osman Işık
Göksel Kalaycıoğlu
Hazım Kutay
Alpaslan Pehlivanlı
Mehmet Sezai Pekuslu
Mehmet Sağdıç
İsmail Saruhan
Ogan Soysal
Fatma Rezan Şahinkaya

ANTALYA
Mustafa Çakaloğlu
Abdullah Cengiz Dağyar
Sudi Neş'e Türel

ARTVİN
Nevzat Bıyıklı
Ahmet Doğru
Hüseyin Şen

AYDIN
Mehmet Özalp
Nabi Sabuncu

BALIKESİR
Mustafa Çorapçıoğlu
İsmail Dayı
Necat Tunçsiper

BİLECİK
Recep Kaya

BİNGÖL
Hakkı Artukarslan
M. Ali Doğuşlu

BOLU
Seçkin Fırat
Turgut Yaşar Gülez
Kâzım Oksay
Fuat Öztekin

BURDUR
Necip Oğuzhan Artukoğlu
Fethi Çelikbaş

BURSA
Ahmet K. Alptemoçin
İlhan Aşkın
M. Memduh Gökçen
Kemal İğrek
Fahir Sabuniş
Mustafa Ertuğrul Ünlü

ÇANAKKALE
Nadir Pazarbaşı
Ayhan Uysal

ÇANKIRI
Ahmet Özkan
Saffet Sakarya

ÇORUM
Ünal Akkaya
Ali Ayhan Çetin
İhsan Tombuş

DENİZLİ
Muzaffer Arıcı
Aycan Çakıroğulları

DİYARBAKIR
Özgür Barutçu
Cevdet Karakurt
Ahmet Sarp

EDİRNE
İsmail Üğdül

ELAZIĞ
Mehmet Özdemir
Naci Taşel
Nevzat Yağcı
Zeki Yavuztürk

ERZURUM
Togay Gemalmaz
Mustafa Rıfkı Yaylalı

ESKİŞEHİR
Mustafa Balcılar
Cemal Büyükbaş
İsmet Oktay

GAZİANTEP
Ahmet Ata Aksu
Mustafa Rüştü Taşar
Ünal Yaşar
Feyzullah Yıldırır

GİRESUN
Yavuz Köymen
Ahmet Yılmaz

GÜMÜŞHANE
Akif Kocaman
Mahmut Oltan Sungurlu
İbrahim Turan

HATAY
Abdurrahman Demirtaş
Kâmuran Karaman
Hamit Melek
M. Murat Sökmenoğlu

ISPARTA
Metin Ataman
Fatma Mihriban Erden
Mustafa Kemal Toğay
İbrahim Fevzi Yaman

İÇEL
İbrahim Aydoğan
Hikmet Biçentürk
Rüştü Kâzım Yücelen

İSTANBUL
Behiç Sadi Abbasoğlu
B. Doğancan Akyürek
Yaşar Albayrak
M. Vehbi Dinçerler
Hayrettin Elmas
Halil Orhan Ergüder
İsmail Safa Giray
Ömer Ferruh İlter
Altan Kavak
R. Ercüment Konukman
Leyla Yenilay Köseoğlu
Turgut Özal
Mustafa Tınaz Titiz
Fazıl Osman Yöney

İZMİR
İsmet Kaya Erdem
Burhan Cahit Gündüz
Özdemir Pehlivanoğlu
Süha Tanık

KAHRAMANMARAŞ
Alaeddin Kısakürek
Ali Topçuoğlu

KARS
İlhan Aküzüm

KASTAMONU
Sadettin Ağacık
Hüseyin Sabri Keskin
Şaban Küçükoğlu
Erol Bülent Yalçınkaya

KAYSERİ
Nuh Mehmet Kaşıkçı
İbrahim Özbıyık
Mustafa Şahin

KIRKLARELİ
Cemal Özbilen

KIRŞEHİR
İsmet Ergül

KOCAELİ
Osman Nuri Akyol
Mustafa Batgün

KONYA
Abdurrahman Bozkır
Kadir Demir
Ziya Ercan
Altınok Esen
Nihat Harmancı
Kemal Or
Saffet Sert
Abdullah Tenekeci

KÜTAHYA
Ahmet Büyükuğur
Ahmet Ekici
Mustafa Uğur Ener
Mustafa Kalemli

MALATYA
Metin Emiroğlu
Talat Zengin

MANİSA
Mehmet Timur Çınar
Mekin Sarıoğlu
Gürbüz Şakranlı
Münir Fuat Yazıcı

MUĞLA
Mehmet Umur Akarca
Ahmet Altıntaş

MUŞ
Alaattin Fırat
Atilla Sın

NEVŞEHİR
Ali Babaoğlu

NİĞDE
Mustafa Sabri Güvenç
Haydar Özalp
Birsel Sönmez

ORDU
Nabi Poyraz
İhsan Nuri Topkaya
Şükrü Yürür

RİZE
Arif Şevket Bilgin
Ahmet Mesut Yılmaz

SAKARYA
Nihat Akpak
Mustafa Kılıçaslan
Mümtaz Özkök

SAMSUN
İlyas Aktaş
Muhlis Arıkan
Mehmet Aydın
Berati Erdoğan
Gülarni Erdoğan

SİİRT
M. Abdürrezak Ceylan

SİVAS
Mahmut Karabulut
Ahmet Turan Soğancıoğlu
M. Mükerrem Taşçıoğlu

ŞANLIURFA
Mustafa Demir
Osman Doğan
Bahri Karakeçili

TEKİRDAĞ
Ali Rıfkı Atasever
Ahmet Karaevli

TOKAT
Metin Gürdere
Selim Koçaker
Talat Sargın
Mehmet Zeki Uzun

TRABZON
Eyüp Aşık

UŞAK
Mümtaz Güler
Mehmet Topaç

VAN
Hüseyin Aydın Arvasi
Mirza Kurşunluoğlu

YOZGAT
Mehmet Bağçeci
Hüseyin Mükerrem Hiç
Mahmut Orhon

ZONGULDAK
Hasan Pertev Aşçıoğlu
Veysel Atasoy

(Reddedenler)

ADANA
Vehbi Batuman
Coşkun Bayram
Cüneyt Canver
Mehmet Erdal Durukan
Yılmaz Hocaoğlu
Nuri Korkmaz
Metin Üstünel

ADIYAMAN
Mehmet Arif Atalay

AFYON
M. Şükrü Yüzbaşıoğlu

AĞRI
Paşa Sarıoğlu
İbrahim Taşdemir
Mehmet Yaşar

AMASYA
Arsan Savaş Arpacıoğlu
Kâzım İpek

ANKARA
Eşref Akıncı
Ali Bozer
Necdet Calp
Neriman Elgin
H. İbrahim Karal
Mehmet Seyfi Oktay

ANTALYA
Kadri Altay
Aydın Güven Gürkan

AYDIN
Halil Nüshet Goral
Ertuğrul Gökgün
Osman Esgin Tipi

BALIKESİR
Davut Abacıgil
Cahit Tutum

BİLECİK
Yılmaz Demir

BİTLİS
Kâmran İnan
Faik Tarımcıoğlu

BURSA
Mehmet Azizoğlu
M. Kemal Gökçora
A. Sabahattin Özbek
İsmet Tavgaç

ÇANAKKALE
Onural Şeref Bozkurt
Cafer Tayyar Sadıklar

ÇORUM
Ali Rıza Akaydın
Mehmet Besim Göçer

DENİZLİ
Mustafa Kâni Bürke
Halil İbrahim Şahin
İsmail Şengün

DİYARBAKIR
Mahmut Altunakar
Şeyhmus Bahçeci
Kadir Narin
Hayrettin Ozansoy

EDİRNE
Türkân Turgut Arıkan

ERZİNCAN
Veysel Varol

ERZURUM
Ebubekir Aksoy
Sabahattin Eryurt
Hilmi Nalbantoğlu

ESKİŞEHİR
Münir Sevinç
Mehmet Nuri Üzel

GAZİANTEP
Galip Deniz
Süleyman Koyuncugil
M. Hayri Osmanlıoğlu

GİRESUN
Cevdet Karslı
Turgut Sera Tirali

HAKKÂRİ
Mehmet Sait Erol
Lezgin Önal

HATAY
Tevfik Bilal
Mustafa Çelebi

İÇEL
Ali İhsan Elgin
Mehmet Kocabaş
Edip Özgenç
Durmuş Fikri Sağlar

İSTANBUL
İmren Aykut
Sabit Batumlu
Hüseyin Avni Güler
Yılmaz İhsan Hastürk
Mehmet Kafkaslıgil
Feridun Şakir Öğünç
Tülay Öney
Kemal Özer
Günseli Özkaya
Arife Necla Tekinel
Saim Bülend Ulusu
Reşit Ülker

İZMİR
Hüseyin Aydemir
Fikret Ertan
Hayrullah Olca
Yılmaz Önen
Işılay Saygın
Ahmet Süter

KAHRAMANMARAŞ
Rıfat Bayazıt
Mehmet Turan Bayezit
Ülkü Söylemezoğlu

KARS
Aziz Kaygısız
Ömer Kuşhan
Halis Soylu

KAYSERİ
Mehmet Sedat Turan
Mehmet Üner

KIRKLARELİ
Erol Ağagil
Şükrü Babacan

KIRŞEHİR
Tevfik Güneş

KOCAELİ
Salih Güngörmez
Orhan Otağ

KONYA
Vecihi Akın
Salim Erel
Haydar Koyuncu
Emin Fahrettin Özdilek

KÜTAHYA
A. Necati Kara'a

MALATYA
İlhan Dinçel
Ayhan Fırat

MANİSA
Abdullah Çakırefe
İsmet Turhangil

MARDİN
Süleyman Çelebi
Abdülkerim Yılmaz Erdem

MUĞLA
İdris Gürpınar
Muzaffer İlhan

NİĞDE
Arif Toprak

ORDU
Ali Mazhar Haznedar
Hüseyin Avni Sağesen
Bahriye Üçok

RİZE
Turgut Halit Kunter
Fehmi Memişoğlu

SAKARYA
A. Reyhan Sakallıoğlu
Turgut Sözer

SAMSUN
Hasan Altay
Fahrettin Uluç

SİİRT
Nejdet Naci Mimaroğlu
Rıza Tekin

SİNOP
Hilmi Biçer
Halit Barış Can
Özer Gürbüz

SIVAS
Yılmaz Altuğ
Ruşan Işın
Mustafa Kemal Palaoğlu

ŞANLIURFA
Vecihi Ataklı
Aziz Bülent Öncel

TEKİRDAĞ
Selçuk Akıncı
Salih Alcan

TOKAT
Cemal Özdemir

TRABZON
Osman Bahadır
Mehmet Kara
Yusuf Ziya Kazancıoğlu

TUNCELİ
Ali Rıdvan Yıldırım

UŞAK
Yusuf Demir

VAN
Fevzi Necdet Erdinç
Ferit Melen

YOZGAT
Selahattin Taflıoğlu

ZONGULDAK
Rıza Öner Çakan
Fevzi Fırat
Muhteşem Vasıf Yücel

(Çekimserler)

İSTANBUL
Doğan Kasaroğlu
Namık Kemal Şentürk
Ahmet Memduh Yaşa

KARS
Musa Öğün

Geçersiz oy : 1

(Oya Katılmayanlar)

ADIYAMAN
Ahmet Sırrı Özbek

AMASYA
İsmet Özarslan
Hasan Adnan Tutkun

ANKARA
Ahmet Kemal Aydar
Sururi Baykal
Hüseyin Barlas Doğu
N. Abdullah Resuloğlu
Halil Şıvgın

ANTALYA
Ümit Halûk Bayülken
Ali Dizdaroğlu

AYDIN
İ. Cenap Ege

BALIKESİR
Fenni İslimyeli
Şerafettin Toktaş

BİTLİS
Rafet İbrahimoğlu

BOLU
Ahmet Şamil Kazokoğlu

ÇANKIRI
İlker Tuncay

EDİRNE
S. Hüsamettin Konuksever
Muhittin Yıldırım

ERZİNCAN
Yıldırım Akbulut (B.)
Metin Yaman

ERZURUM
İlhan Aras
Sabahattin Aras

GİRESUN
Burhan Kara

HATAY
İhsan Gürbüz

İSTANBUL
Bülent Akarcalı
Ömer Necati Cengiz
İbrahim Özdemir
Bilâl Şişman
Ali Tanrıyar
İbrahim Ural

İZMİR
Vural Arıkan
Durcan Emirbayer
Turgut Sunalp
Rüştü Şardağ
Ali Aşkın Toktaş

KAHRAMANMARAŞ
Mehmet Onur

KARS
Sabri Aras

KAYSERİ
Cengiz Tuncer
Muzaffer Yıldırım

KIRŞEHİR
Mehmet Budak

KOCAELİ
Abdulhalim Aras
(Bşk. V.)

KONYA
Sabri Irmak

MALATYA
Ahmet İlhami Kösem
Fahri Şahin

MANİSA
Mustafa İzci
İsmail Özdağlar

MARDİN
Beşir Çelebioğlu
Mehmet Necat Eldem (B.)
Kenan Nuri Nehrozoğlu

MUŞ
Nazmi Önder

NEVŞEHİR
Faruk Dırık
Hacı Turan Öztürk

SAMSUN
Süleyman Yağcıoğlu

SİİRT
Aydın Baran

SİVAS
Şevki Taştan

TOKAT
Enver Özcan

TRABZON
Necmettin Karaduman
(Başkan)
Fahrettin Kurt

TUNCELİ
Musa Ateş

YOZGAT
Lütfullah Kayalar (İ. A.)

ZONGULDAK
Engin Cansızoğlu
Cahit Karakaş
İsa Vardal

(Açık Üyelikler)

BİNGÖL : 1
BURDUR : 1
İSTANBUL : 1
İZMİR : 1
NİĞDE : 1

Maden Kanun Tasarısına Verilen Oyların Sonucu :

Kanunlaşmıştır.

Üye sayısı	:	400
Oy verenler	:	343
Kabul edenler	:	194
Reddedenler	:	149
Oya katılmayanlar	:	52 (51 + 1 Geçersiz oy)
Açık üyelikler	:	5

(Kabul edenler)

ADANA
Ahmet Akgün Albayrak
Ledin Barlas
Ahmet Remzi Çerçi
Ahmet Şevket Gedik
Nurettin Yağanoğlu

ADIYAMAN
Mehmet Deliceoğlu

AFYON
Abdullah Altıntaş
Metin Balıbey
Hamdi Özsoy
Nihat Türker

AĞRI
Hasan Fecri Alpaslan

ANKARA
Hüseyin Cahit Aral
Kamil Tuğrul Coşkunoğlu
Hüseyin Barlas Doğu
Osman Işık
Göksel Kalaycıoğlu
Hazım Kutay
Alpaslan Pehlivanlı
Mehmet Sezai Pekuslu
Nejat Abdullah Resuloğlu
Mehmet Sağdıç
İsmail Saruhan
Ogan Soysal
Fatma Rezan Şahinkaya

ANTALYA
Mustafa Çakaloğlu
Abdullah Cengiz Dağyar
Ali Dizdaroğlu
Sudi Neş'e Türel

ARTVİN
Nevzat Bıyıklı
Ahmet Doğru
Hüseyin Şen

AYDIN
Mehmet Özalp
Nabi Sabuncu

BALIKESİR
Mustafa Çorapçıoğlu
İsmail Dayı
Necat Tunçsiper

BİNGÖL
Hakkı Artukarslan
M. Ali Doğuşlu

BOLU
Seçkin Fırat
Turgut Yaşar Gülez
Ahmet Şamil Kazokoğlu
Kâzım Oksay
Fuat Öztekin

BURDUR
Necip Oğuzhan Artukoğlu
Fethi Çelikbaş

BURSA
Ahmet K. Alptemoçin
İlhan Aşkın
M. Memduh Gökçen
Kemal İğrek
Fahir Sabuniş
Mustafa Ertuğrul Ünlü

ÇANAKKALE
Nadir Pazarbaşı
Ayhan Uysal

ÇANKIRI
Ahmet Özkan
Saffet Sakarya

ÇORUM
Ünal Akkaya
Ali Ayhan Çetin
İhsan Tombuş

DENİZLİ
Muzaffer Arıcı
Aycan Çakıroğulları

DİYARBAKIR
Özgür Barutçu
Cevdet Karakurt
Ahmet Sarp

EDİRNE
İsmail Üğdül

ELAZIĞ
Mehmet Özdemir
Naci Taşel
Nevzat Yağcı
Zeki Yavuztürk

ERZİNCAN
Yıldırım Akbulut

ERZURUM
Togay Gemalmaz
Mustafa Rıfkı Yaylalı

ESKİŞEHİR
Mustafa Balcılar
Cemal Büyükbaş
İsmet Oktay

GAZİANTEP
Ahmet Ata Aksu
Mustafa Rüştü Taşar
Ünal Yaşar
Feyzullah Yıldırır

GİRESUN
Yavuz Köymen
Ahmet Yılmaz

GÜMÜŞHANE
Akif Kocaman
Mahmut Oltan Sungurlu
İbrahim Turan

HATAY
Abdurrahman Demirtaş
Kâmran Karaman
Hamit Melek
M. Murat Sökmenoğlu

ISPARTA
Metin Ataman
Fatma Mihriban Erden
Mustafa Kemal Toğay
İbrahim Fevzi Yaman

İÇEL
İbrahim Aydoğan
Hikmet Bicentürk
Rüştü Kâzım Yücelen

İSTANBUL
Behiç Sadi Abbasoğlu
B. Doğancan Akyürek
Yaşar Albayrak
Mehmet Vehbi Dinçerler
Hayrettin Elmas
Halil Orhan Ergüder
İsmail Safa Giray
Ömer Ferruh İlter
Doğan Kasaroğlu
Altan Kavak
R. Ercüment Konukman
Leyla Yeniay Köseoğlu
Turgut Özal
İbrahim Özdemir
Namık Kemal Şentürk
Mustafa Tınaz Titiz
Ahmet Memduh Yaşa
Fazıl Osman Yöney

İZMİR
İsmet Kaya Erdem
Burhan Cahit Gündüz
Özdemir Pehlivanoğlu
Suha Tanık

KAHRAMANMARAŞ
Alaeddin Kısakürek

KARS
İlhan Aküzüm
Sabri Aras
Musa Öğün

KASTAMONU
Sadettin Ağacık
Hüseyin Sabri Keskin
Şaban Küçükoğlu

KAYSERİ
Nuh Mehmet Kaşıkçı
İbrahim Özbıyık
Mustafa Şahin

KIRKLARELİ
Cemal Özbilen

KIRŞEHİR
İsmet Ergül

KOCAELİ
Osman Nuri Akyol
Mustafa Batgün

KONYA
Abdurrahman Bozkır
Kadir Demir
Ziya Ercan
Altınok Esen
Nihat Harmancı
Kemal Or
Saffet Sert
Abdullah Tenekeci

KÜTAHYA
Ahmet Büyükuğur
Ahmet Ekici
Mustafa Uğur Ener
Mustafa Kalemli

MALATYA
Metin Emiroğlu
Talat Zengin

MANİSA
Mehmet Timur Çınar
Mekin Sarıoğlu
Gürbüz Şakranlı
Münir Fuat Yazıcı

MARDİN
Beşir Çelebioğlu
Mehmet Necat Eldem

MUĞLA
Mehmet Umur Akarca
Ahmet Altıntaş

MUŞ
Alaattin Fırat
Atilla Sın

NEVŞEHİR
Ali Babaoğlu
Faruk Dırık
Hacı Turan Öztürk

NİĞDE
Mustafa Sabri Güvenç
Haydar Özalp
Birsel Sönmez

ORDU
Nabi Poyraz
İhsan Nuri Topkaya
Şükrü Yürür

RİZE
Ahmet Mesut Yılmaz

SAKARYA
Nihat Akpak
Mustafa Kılıçaslan
Mümtaz Özkök
A. Reyhan Sakallıoğlu

SAMSUN
İlyas Aktaş
Muhlis Arıkan
Mehmet Aydın
Berati Erdoğan
Gülami Erdoğan

SİİRT
Aydın Baran

SİVAS
M. Mükerrem Taşcıoğlu

ŞANLIURFA
Mustafa Demir
Osman Doğan

TEKİRDAĞ
Ahmet Karaevli

TOKAT
Metin Gürdere
Selim Koçaker
Talat Sargın
Mehmet Zeki Uzun

TRABZON
Eyüp Aşık
Fahrettin Kurt

UŞAK
Mümtaz Güler
Mehmet Topaç

VAN
Hüseyin Aydın Arvasi

YOZGAT
Mehmet Bağçeci
Hüseyin Mükerrem Hiç
Lutfullah Kayalar
Mahmut Orhon

ZONGULDAK
Hasan Pertev Aşçıoğlu
Veysel Atasoy
Engin Cansızoğlu

(Reddedenler)

ADANA
Coşkun Bayram
Cüneyt Canver
Mehmet Erdal Durukan
Yılmaz Hocaoğlu
Nuri Korkmaz
Metin Üstünel

ADIYAMAN
Mehmet Arif Atalay

AFYON
Mustafa Şükrü Yüzbaşıoğlu

AĞRI
Paşa Sarıoğlu
Mehmet Yaşar

AMASYA
Arsan Savaş Arpacıoğlu
Kâzım İpek

ANKARA
Eşref Akıncı
Sururi Baykal
Ali Bozer
Necdet Calp
Neriman Elgin
Halil İbrahim Karal
Mehmet Seyfi Oktay

ANTALYA
Kadri Altay
Aydın Güven Gürkan

AYDIN
Halil Nüshet Goral
Ertuğrul Gökgün
Osman Esgin Tipi

BALIKESİR
Davut Abacıgil
Fenni İslimyeli
Cahit Tutum

BİLECİK
Yılmaz Demir

BİTLİS
Kâmran İnan
Faik Tarımcıoğlu

BURSA
Mehmet Azizoğlu
M. Kemal Gökçora
A. Sabahattin Özbek
İsmet Tavgaç

ÇANAKKALE
Onural Şeref Bozkurt
Cafer Tayyar Sadıklar

ÇORUM
Ali Rıza Akaydın

DENİZLİ
Mustafa Kâni Bürke
Halil İbrahim Şahin
İsmail Şengün

DİYARBAKIR
Mahmud Altunakar
Şeyhmus Bahçeci
Kadir Narin
Hayrettin Ozansoy

EDİRNE
Türkân Turgut Arıkan
Muhittin Yıldırım

ERZURUM
Ebubekir Akay
Sabahattin Eryurt
Hilmi Nalbantoğlu

ESKİŞEHİR
Münir Sevinç
Mehmet Nuri Üzel

GAZİANTEP
Galip Deniz
Süleyman Koyuncugil
M. Hayri Osmanlıoğlu

GİRESUN
Cevdet Karslı
Turgut Sera Tirali

HAKKÂRİ
Mehmet Sait Erol
Lezgin Önal

HATAY
Tevfik Bilal
Mustafa Çelebi

İÇEL
Ali İhsan Elgin
Edip Özgenç
Durmuş Fikri Sağlar

İSTANBUL
İsmet Aykut
Sabit Batumlu
Ömer Necati Cengiz
Hüseyin Avni Güler
Yılmaz İhsan Hastürk
Mehmet Kafkaslıgil
Feridun Şakir Öğünç
Tülay Öney
Kemal Özer
Günseli Özkaya
Arife Necla Tekinel
Saim Bülend Ulusu
İbrahim Ural
Reşit Ülker

İZMİR
Hüseyin Aydemir
Durcan Emirbayer
Fikret Ertan
Hayrullah Olca
Yılmaz Önen
Işılay Saygın
Ahmet Süter
Ali Aşkın Toktaş

KAHRAMANMARAŞ
Rıfat Bayazıt
Mehmet Turan Bayezit
Ülkü Söylemezoğlu

KARS
Aziz Kaygısız
Ömer Kuşhan

KAYSERİ
Mehmet Sedat Turan
Mehmet Üner

KIRKLARELİ
Erol Ağagil
Şükrü Babacan

KIRŞEHİR
Tevfik Güneş

KOCAELİ
Salih Güngörmez
Orhan Otağ

KONYA
Vecihi Akın
Salim Erel
Sabri Irmak
Haydar Koyuncu
Emin Fahrettin Özdilek

KÜTAHYA
Abdurrahman Necati Kara'a

MALATYA
İlhan Dinçel
Ayhan Fırat

MANİSA
Abdullah Çakırefe
İsmet Turhangil

MARDİN
Süleyman Çelebi
Abdülkerim Yılmaz Erdem
Kenan Nuri Nehrozoğlu

MUĞLA
İdris Gürpınar
Muzaffer İlhan

NİĞDE
Arif Toprak

ORDU
Ali Mazhar Haznedar
Hüseyin Avni Sağesen
Bahriye Üçok

RİZE
Turgut Halit Kunter
Fehmi Memişoğlu

SAKARYA
Turgut Sözer

SAMSUN
Hasan Altay
Fahrettin Uluç

SİİRT
M. Abdürrezak Ceylan
Nejdet Naci Mimaroğlu
Rıza Tekin

SİNOP
Hilmi Biçer
Halit Barış Can
Özer Gürbüz

SİVAS
Yılmaz Altuğ
Ruşan Işın
Mustafa Kemal Palaoğlu

ŞANLIURFA
Vecihi Ataklı
Bahri Karakeçili
Aziz Bülent Öncel

TEKİRDAĞ
Selçuk Akıncı
Salih Alcan

TOKAT
Enver Özcan
Cemal Özdemir

TRABZON
Osman Bahadır
Mehmet Kara
Yusuf Ziya Kazancıoğlu

TUNCELİ
Ali Rıdvan Yıldırım

UŞAK
Yusuf Demir

VAN
Fevzi Necdet Erdinç
Ferit Melen

YOZGAT
Selahattin Taflıoğlu

ZONGULDAK
Rıza Öner Çakan
Fevzi Fırat
İsa Vardal
Muhteşem Vasıf Yücel

(Oya katılmayanlar)

ADANA
Vehbi Batuman

ADIYAMAN
Arif Ağaoğlu
Ahmet Sırrı Özbek

AĞRI
İbrahim Taşdemir

AMASYA
İsmet Özarslan
Hasan Adnan Tutkun

ANKARA
Ahmet Kemal Aydar
Halil Şıvgın

ANTALYA
Ümit Halûk Bayülken

AYDIN
İskender Cenap Ege

BALIKESİR
Şerafettin Toktaş

BİLECİK
Recep Kaya

BİTLİS
Rafet İbrahimoğlu

ÇANKIRI
İlker Tuncay

ÇORUM
Mehmet Besim Göçer

EDİRNE
S. Hüsamettin Konukseven

ERZİNCAN
Veysel Varol
Metin Yaman

ERZURUM
İlhan Aras
Sabahattin Aras

GİRESUN
Burhan Kara

HATAY
İhsan Gürbüz

İÇEL
Mehmet Kocabaş

İSTANBUL
Bülent Akarcalı
Bilâl Şişman
Ali Tanrıyar

İZMİR
Vural Arıkan
Turgut Sunalp
Rüştü Şardağ

KAHRAMANMARAŞ
Mehmet Onur
Ali Topçuoğlu

KARS
Halis Soylu

KASTAMONU
Erol Bülent Yalçınkaya

KAYSERİ
Cengiz Tuncer
Muzaffer Yıldırım

KIRŞEHİR
Mehmet Budak

KOCAELİ
Abdulhalim Aras
(Bşk. V.)

MALATYA
Ahmet İlhami Kösem
Fahri Şahin

MANİSA
Mustafa İzci
İsmail Özdağlar

MUŞ
Nazmi Önder

RİZE
Arif Şevket Bilgin

SAMSUN
Süleyman Yağcıoğlu

SİVAS
Mahmut Karabulut
Ahmet Turan Soğancıoğlu
Şevki Taştan

TEKİRDAĞ
Ali Rıfkı Atasever

TRABZON
Necmettin Karaduman
(Başkan)

TUNCELİ
Musa Ateş

VAN
Mirza Kurşunluoğlu

ZONGULDAK
Cahit Karakaş

(Açık üyelikler)

BİNGÖL : 1
BURDUR : 1
İSTANBUL : 1
İZMİR : 1
NİĞDE : 1

Türkiye Büyük Millet Meclisi

GÜNDEMİ

106 NCI BİRLEŞİM

4 . 6 . 1985 Salı

Saat : 15.00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

3

SEÇİM

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

5

GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

6

SÖZLÜ SORULAR

1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, bakanlıkların dış ülkelerdeki teşkilatına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/357) (1)

2. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Türkiye Kömür İşletmelerinin kömür üretim ve satışlarına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/358) (1)

3. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, işsizlik sorununa ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/308)

4. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, memur ve işçi emeklilerinin maaşlarına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/309)

5. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, asgarî ücrete ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/312)

6. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Türkiye Kömür İşletmelerine İlişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/359) (1)

7. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, çarşı ve mahalle bekçilerine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/317)

8. — İçel Milletvekili Ali İhsan Elgin'in, tasfiye halindeki bazı bankaların eski yönetim kurulu üyelerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/325)

9. — Sinop Milletvekili Hilmi Biçer'in Türkiye'de F - 16 uçaklarının yapılması projesine ortak olan bir firmaya ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/328)

10. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, Bakanlıkta zorunlu nakil yapıldığı iddialarına ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/331)

11. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, üst düzey yöneticilerinin ek görevlerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/336)

12. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, cezaevlerinde bulunan fikir suçlularına ilişkin Başbakandan sözlü sörü önergesi (6/342)

13. — Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek'in, Atatürk Barajı göl alanında kalacak olan Samsat İlçesine İlişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/344)

14. — Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek'in, Adıyaman İli Gölbaşı İlçesinde kurulacağı iddia edilen termik santrala ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/345)

15. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, Türkiye Sakatları Koruma Millî Koordinasyon Kuruluna ait paranın amaç dışı kullanıldığı iddiasına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/353)

16. — Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt'un, millî gelir dağılımını gösteren istatistikî verilere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/354)

---

(1) İçtüzüğün 96 ncı maddesi uyarınca sözlü soruya çevrilmiştir.

17. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, muhtarların birikmiş ödeneklerine ilişkin Maliye ve Gümrük ve İçişleri bakanlarından sözlü soru önergesi (6/355)

18. — Eskişehir Milletvekili Münir Sevinç'in, Kütahya İli eski Gediz İlçesinin belediye hizmetlerinden faydalanabilmesine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/356)

19. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Cihanbeyli İlçesi entegre süt mamulleri ve soğuk hava deposuna ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/361)

20. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İlindeki telefon santral sistemine ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/363)

21. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Beyşehir İlçesi linyit kömürü rezervlerine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/364)

22. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Beyşehir İlçesindeki spor tesislerine ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/365)

23. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in işkence yaptıkları iddiası ile yargılanan resmî görevlilere ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/367)

24. — Uşak Milletvekili Yusuf Demir'in, açığa alınan ve tayin edilmeyen öğretmenlere ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/368)

25. — Malatya Milletvekili Ayhan Fırat'ın, Türkiye Taş Kömürü Kurumu Genel Müdürlüğü Zonguldak İşletmeleri Personelinin ikramiyelerine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/369)

26. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, Balıkesir İli Gökçeyazı Ovasının sulanmasına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/370)

27. — İçel Milletvekili Edip Özgenç'in, fındık ihracatındaki «Fon» uygulamasına ilişkin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü soru önergesi (6/371)

28. — İzmir Milletvekili Rüştü Şardağ'ın, Türk Hava Yolları Genel Müdürlük binasının ihalesine ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/372)

7.
KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Ek ve Üç Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu (1/530) (S. Sayısı : 315) (Dağıtma tarihi : 30.5.1985)

2. — Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun, Türk Ceza Kanununun 175, 176, 177 ve 178 inci Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/102) (S. Sayısı : 82 ve 82'ye 1 inci ek) (Dağıtma tarihi : 25.6.1984; 9.10.1984)

3. — Maden Kanunu Tasarısı ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/662) (S. Sayısı : 319) (Dağıtma tarihi : 17.5.1985)

× 4. — 8.6.1959 Gün ve 7338 Sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/684) (S. Sayısı : 318) (Dağıtma tarihi : 17.5.1985)

× 5. — 21.12.1984 Tarihli ve 3140 Sayılı 1985 Malî Yılı Bütçe Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/689) (S. Sayısı : 329) (Dağıtma tarihi : 27.5.1985)

6. — 2 Temmuz 1953 Tarih ve 6095 sayılı Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilatı Müşterek Enfrastrüktür Programı Gereğince Türkiye'de Yapılacak İnşa ve Tesis İşlerine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Millî Savunma ve Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/654) (S. Sayısı : 330) (Dağıtma tarihi : 27.5.1985)

7. — Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair 7.5.1985 tarih ve 3198 sayılı Kanun ve Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Adalet Komisyonu Raporu (1/699, 3/794) (S. Sayısı : 333) (Dağıtma tarihi : 30.5.1985)

8. — 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Aynı Kanuna Bir Ek Madde İlavesiyle 1177 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Hakkındaki Kanunun 44 üncü Maddesinin (a) Bendinin ve 3078 sayılı Tuz Kanununun 27

nci Maddesinin Değiştirilmesine Dair 7.5.1985 Tarih ve 3197 sayılı Kanun ve Anayasanın 89 uncu maddesi gereğince Cumhurbaşkanınca bir daha görüşülmek üzere geri gönderme tezkeresi ve Adalet Komisyonu Raporu (1/698, 3/793) (S. Sayısı : 334) (Dağıtma tarihi : 30.5.1985)

× 9. — Serbest Bölgeler Kanunu Tasarısı ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret; Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/694) (S. Sayısı : 335) (Dağıtma tarihi : 31.5.1985)

10. — 11.2.1959 Tarih ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bir Madde Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/667) (S. Sayısı : 316) (Dağıtma tarihi : 30.5.1985)

11. — Hâkim ve Savcı Adayları Eğitim Merkezi Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/675) (S. Sayısı : 317) (Dağıtma tarihi : 30.5.1985)

12. — 1479 Sayılı Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununa Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu (1/669) (S. Sayısı : 332) (Dağıtma tarihi : 31.5.1985)

13. — İstanbul Milletvekili Ercüment Konukman'ın, Türkiye Diş Tabipleri Odaları ve Diş Tabipleri Odaları Birliği Kanun Teklifi ve Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu (2/45) (S. Sayısı : 309) (Dağıtma tarihi : 30.5.1985)

14. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç ve 7 Arkadaşının, 26.4.1961 Tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 24 üncü Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve İçişleri ve Anayasa komisyonları raporları (2/199) (S. Sayısı : 320) (Dağıtma tarihi : 30.5.1985)

15. — Edirne Milletvekili Türkân Turgut Arıkan ve 3 Arkadaşının, 22.4.1983 Tarih ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 38 inci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/205) (S. Sayısı : 321) (Dağıtma tarihi : 30.5.1985)

16. — Şanlıurfa Milletvekili Osman Doğan'ın, Kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin Cezalarının Affı Hakkında Kanun Teklifi ile Gaziantep Milletvekili Mustafa Rüştü Taşar ve 19 Arkadaşının, Devlet Memurlarının Disiplin Cezalarının Affı Hakkında Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/212, 2/239) (S. Sayısı : 331) (Dağıtma tarihi : 30.5.1985)

× *Açık oylamaya tabi işleri gösterir.*